

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av medborgarskapslagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås ändringar i medborgarskapslagen. Ändringarna som främst är författningstekniska grundar sig på den förstudie som gjorts och de remissvar som inkommit om den.

Lagens definitioner av barn och statslösa uppdateras. Barns förvärv av medborgarskap revideras så att ett barn vid födelsen alltid får finskt medborgarskap av sin finska förälder direkt med stöd av lag. Också barn som adopteras av finska medborgare ska alltid få medborgarskap direkt med stöd av lag. Bestämmelserna om utredning av identiteten som en förutsättning för förvärv av medborgarskap preciseras. Bestämmelserna om beräkning av den boendetid som krävs förtydligas bland annat genom enklare bestämmelser om de utlandsresor som tillåts under boendetiden. Bestämmelserna om bevis på språkkunskaper preciseras. Dessutom görs det ändringar av en mer teknisk natur i lagen bland annat på grund av ändringar i den allmänna lagstiftningen.

Lagen avses träda i kraft den 1 januari 2023.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL.....	1
MOTIVERING	4
1 Bakgrund och beredning.....	4
1.1 Bakgrund.....	4
1.2 Beredning.....	4
2 Nuläge och bedömning av nuläget.....	5
2.1 Allmänt.....	5
2.2 Definitioner i lagen	5
2.2.1 Definitionen av statslös.....	5
2.2.2 Definitionen av barn.....	6
2.2.3 Barnets bästa och hörande av barn.....	7
2.3 Utredd identitet	9
2.4 Barns förvärvande av medborgarskap.....	11
2.5 Förtydligande av bestämmelserna om boendetid.....	16
2.6 Bevis på språkkunskaper.....	20
2.7 Myndighetsanmälningar i anslutning till behållande av medborgarskap	26
2.8 Ändringar i allmänna lagar.....	28
3 Målsättning	30
4 Förslagen och deras konsekvenser.....	30
4.1 De viktigaste förslagen.....	30
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna	31
4.2.1 Konsekvenser för myndigheterna	31
4.2.2 Ekonomiska konsekvenser.....	32
4.2.3 Övriga samhällsliga konsekvenser.....	33
4.2.3.1 Allmänt.....	33
4.2.3.2 Lagens definitioner.....	33
4.2.3.3 Utredd identitet	34
4.2.3.4 Barns förvärvande av medborgarskap.....	34
4.2.3.5 Förtydligande av bestämmelserna om boendetid.....	37
4.2.3.6 Bevis på språkkunskaper.....	38
4.2.3.7 Myndighetsanmälningar i anslutning till behållande av medborgarskap	38
5 Alternativa handlingsvägar.....	38
5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser.....	38
5.1.1 Barns förvärvande av medborgarskap.....	38
5.1.2 Förtydligande av bestämmelserna om boendetid.....	40
5.1.3 Bevis på språkkunskaper.....	40
5.2 Lagstiftning och andra handlingsmodeller i utlandet.....	43
5.2.1 Allmänt.....	43
5.2.2 Sverige	43
5.2.3 Norge.....	43
5.2.4 Danmark.....	44
5.2.5 Island.....	44
5.2.6 Belgien	44
5.2.7 Förenade kungariket.....	44

RP 64/2022 rd

5.2.8 Kanada	45
6 Remissvar	45
7 Specialmotivering	45
8 Bestämmelser på lägre nivå än lag	65
9 Ikraftträdande	65
10 Verkställighet och uppföljning	67
11 Förhållande till andra propositioner	67
11.1 Samband med andra propositioner	67
11.2 Förhållande till budgetpropositionen	67
12 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	67
12.1 Allmänt	67
12.2 Definitionen av statslös	68
12.3 Definition av barn	68
12.4 Utredd identitet	69
12.5 Barns förvärvande av medborgarskap	70
12.6 Förtydligande av bestämmelserna om boendetid	71
12.7 Bevis på språkkunskaper	73
12.8 Bemyndigande att utfärda förordning	74
LAGFÖRSLAG	77
Lag om ändring av medborgarskapslagen	77
BILAGOR	85
PARALLELLTEXT	85
Lag om ändring av medborgarskapslagen	85
FÖRORDNINGSUTKAST	100
Statsrådets förordning om ändring av statsrådets förordning om medborgarskap	100

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

Vid inrikesministeriet pågick under tiden 28.10.2019—29.5.2020 en förstudie om behoven av att ändra bestämmelserna om medborgarskap (SM046:00/2019). Det huvudsakliga målet för förstudien var att utreda behoven av författningstekniska ändringar i medborgarskapslagen (359/2003). I projektet utreddes om det finns behov av att förbättra funktionsdugligheten hos bestämmelserna om medborgarskap och på vilket sätt lagen kan uppdateras och förtydligas. Också eventuella konsekvenser som utvecklingen av rättspraxis har för bestämmelserna bedömdes.

Förstudien var ute på remiss 15.6—21.8.2020. Förstudien, remissvaren och ett sammandrag av remissvaren finns på statsrådets webbplats <http://valtioneuvosto.fi/sv/projektet>. I remissvaren på förstudien understöddes ändringarna av definitionerna av statslös och barn. I remissvaren understöddes också att bestämmelserna om utredd identitet skulle preciseras utifrån högsta förvaltningsdomstolens avgörandepraxis, och dessutom fästes uppmärksamhet på särdragen hos sökande som fått internationellt skydd. I remissvaren på förstudien understöddes likaså att barns förvärvande av medborgarskap skulle förenklas så att barn oftare förvärvar finskt medborgarskap direkt med stöd av lag. Ett förtydligande av bestämmelserna om boendetid och i synnerhet utlandsresor understöddes. En uppdatering av bestämmelserna om bevis på språkkunskaper understöddes till vissa delar, och dessutom fästes uppmärksamhet särskilt på hörselskadade sökandes visande av språkkunskaper.

1.2 Beredning

Beslutet om tillsättande av ett projekt för ändring av medborgarskapslagen fattades den 21 oktober 2020. Projektet tillsattes för tiden 30.10.2020—31.5.2022. Projektet bereddes som tjänsteuppdrag vid inrikesministeriet. Under projektet hördes företrädare för justitieministeriet, utrikesministeriet, arbets- och näringsministeriet, Ålands landskapsregering, Utbildningsstyrelsen, Migrationsverket, Diskrimineringsombudsmannen, Barnombudsmannen, Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata, Finlands Dövas Förbund rf, Finska Hörselförbundet rf, Handikappforum rf samt Stödcentret för funktionshindrade invandrare Hilma.

Följande aktörer ombads yttra sig: justitieministeriet, finansministeriet, utrikesministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, arbets- och näringsministeriet, undervisnings- och kulturministeriet, inrikesministeriets polisavdelning, gränsbevakningsavdelning och enhet för nationell säkerhet, Ålands landskapsregering, justitiekanslern i statsrådet, riksdagens justitieombudsman, Människorättscentret, Diskrimineringsombudsmannen, Barnombudsmannen, Migrationsverket, Utbildningsstyrelsen, Skyddspolisen, Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata, Huvudstaben, Civiltjänstcentralen, Valvira, högsta förvaltningsdomstolen, Helsingfors, Åbo, Östra Finland, Tavastehus, Vasa och Norra Finlands förvaltningsdomstolar, Finlands Advokatförbund, Amnesty International Finländska sektionen, UNHCR Northern Europe, Förbundet för mänskliga rättigheter rf, Delegationen för etniska relationer, Suomi-Seura ry, Pakolaisneuvonta ry, Finlands Dövas Förbund rf, Finska Hörselförbundet rf, Stödcentret för funktionshindrade invandrare Hilma, Handikappforum rf, Adoptivfamiljer rf, Våra Gemensamma Barn rf, Rädda Barnen rf och Interpedia rf.

Det kom sammanlagt 23 yttranden om förslaget. De som yttrade sig var justitieministeriet, utrikesministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, Ålands landskapsregering, justitiekanslern i

statsrådet, Människorättscentret, Barnombudsmannen, Migrationsverket, Utbildningsstyrelsen, Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata, adoptionsnämnden, Helsingforsförvaltningsdomstol, Helsingfors stad, UNHCR Representation for the Nordic and Baltic Countries, Suomi-Seura ry, Pakolaisneuvonta ry, Finlands Dövas förbund rf, Finska Hörsselförbundet rf, Handikappforum rf, Adoptivfamiljer rf, Våra Gemensamma Barn rf, Rädda Barnen rf och Interpedia rf.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

2.1 Allmänt

Internationella förpliktelser ligger bakom många av medborgarskapslagens bestämmelser. Rätten till medborgarskap erkänns i artikel 15 i den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna (1948). Efter det har den tagits in i flera av FN:s viktigaste konventioner om de mänskliga rättigheterna, bland annat den internationella konventionen om avskaffande av alla former av rasdiskriminering (FördrS 37/1970) och konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (FördrS 26 och 27/2016). Rätten till medborgarskap ingår också i den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (FördrS 7 och 8/1976). Enligt artikel 24.3 i konventionen har varje barn rätt att förvärva ett medborgarskap.

Enligt artikel 4 i Europeiska konventionen om medborgarskap (FördrS 93 och 94/2008, *medborgarskapskonventionen*) ska varje konventionsstats medborgarskapsregler grundas på följande principer: Var och en har rätt till ett medborgarskap. Statslöshet ska undvikas. Ingen ska godtyckligt berövas sitt medborgarskap. Varken äktenskap eller upplösning av äktenskap mellan en medborgare i en konventionsstat och en utlänning eller endera makens ändrade medborgarskap under äktenskapet ska automatiskt inverka på den andra makens medborgarskap. Enligt det dokument som förklarar konventionen (Explanatory Report to the European Convention on Nationality) betyder vars och ens rätt till ett medborgarskap att staterna har skyldighet att undvika statslöshet, dvs. förhindra att någon blir statslös. Enligt artikel 6.3 i konventionen ska varje konventionsstat i sin nationella lagstiftning medge möjlighet till naturalisation för personer som har legalt och varaktigt hemvist inom dess territorium.

Medborgarskapslagen trädde i kraft den 1 juni 2003. I lagen föreskrivs enligt 1 § om förutsättningarna för att förvärva, behålla eller förlora finskt medborgarskap samt om förfarandet vid behandlingen av ett sådant ärende. Syftet med medborgarskapslagen är att reglera förvärv och förlust av finskt medborgarskap med beaktande av både den enskildes och statens fördel, att förebygga och begränsa statslöshet samt att tillgodose och främja principerna för god förvaltning och rättssäkerhet vid behandlingen av ärenden som hänför sig till medborgarskap och vid beslutsfattandet. Nedan behandlas vissa definitioner i medborgarskapslagen, bestämmelserna om utredd identitet, barns förvärvande av medborgarskap, bestämmelserna om boendetid, bevis på språkkunskaper samt myndighetsanmälningar i anslutning till behållande av medborgarskap. Dessutom granskas hur vissa ändringar i den allmänna lagstiftningen påverkar medborgarskapslagen.

2.2 Definitioner i lagen

2.2.1 Definitionen av statslös

I 2 § i medborgarskapslagen definieras separat ofrivilligt statslös och frivilligt statslös. Med ofrivilligt statslös avses enligt 3 punkten en person som inte har någon stats medborgarskap och som är statslös utan sin egen eller sin vårdnadshavares vilja. Med frivilligt statslös avses enligt 4 punkten en person som inte har någon stats medborgarskap och som har blivit statslös av egen

eller sin vårdnadshavares vilja. I remissvaren på förstudien om behoven av att ändra medborgarskapsbestämmelserna understöddes att medborgarskapslagen skulle ha endast en definition av statslös.

Finland har förbundit sig till konventionen angående statslösa personers rättsliga ställning (FördrS 80/1968), konventionen om begränsning av statslöshet (FördrS 96 och 97/2008) och den europeiska medborgarskapskonventionen. Enligt artikel 1 i konventionen angående statslösa personers rättsliga ställning avses med uttrycket statslös person den som ej av någon stat med tillämpning av dess lagstiftning anses såsom dess medborgare. Den engelska konventionstextens uttryck "stateless" har översatts med "valtioton" på finska, medan det etablerade uttrycket är "kansalaisuudeton". Ordet "kansalaisuudeton" används i medborgarskapslagen och dessutom i de finska översättningarna av konventionen om begränsning av statslöshet och medborgarskapskonventionen.

Definitionen av statslös person i konventionen angående statslösa personers rättsliga ställning innehåller inte någon indelning i ofrivilligt och frivilligt statslös. Indelningen framgår inte heller av medborgarskapskonventionens ordalydelse, även om det i det förklarande dokumentet hänvisas till personer som frivilligt gett upp sitt medborgarskap. FN:s flyktingorganisation (UN High Commissioner for Refugees, *UNHCR*) publicerade 2014 en kartläggning av statslöshet i Finland. Där behandlas lagstiftning och myndighetspraxis i fråga om statslöshet. UNHCR har ansett att definitionen av frivilligt statslös är problematisk, framför allt för barn, eftersom barn inte kan anses välja att vara statslösa.

Indelningen har haft mycket liten betydelse för Migrationsverkets tillämpningspraxis. När en persons medborgarskapsstatus bestäms görs det ingen skillnad mellan om det är fråga om en ofrivilligt eller frivilligt statslös, och skillnaden syns inte heller i ärendehanteringssystemet för utlänningsärenden.

2.2.2 Definitionen av barn

Enligt 2 § 7 punkten i medborgarskapslagen avses med barn en ogift person under 18 år. Definitionen trädde i kraft den 1 juni 2003 när totalreformen av medborgarskapslagen trädde i kraft. Definitionen av barn har motsvarat vad som föreskrivs om befrielse från vårdnad om barn i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt (361/1983). Lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt har sedermera ändrats. Ändringen trädde i kraft den 1 juni 2019. I remissvaren på förstudien understöddes en ändring av definitionen av barn så att med barn avses en person som är under 18 år.

Enligt artikel 1 i konventionen om barnets rättigheter (FördrS 59 och 60/1991) avses med barn varje människa under 18 års ålder, om inte barnet blir myndigt tidigare enligt den lag som gäller för barnet. Också i den europeiska medborgarskapskonventionen avses med barn varje person under 18 år, såvida inte myndig ålder uppnås tidigare enligt den lag som gäller för personen. Enligt 3 § 2 mom. i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt upphör vårdnaden då barnet fyller arton år. Också äktenskapslagen (234/1929) ändrades den 1 juni 2019. Enligt 4 § i äktenskapslagen får den som är under aderton år inte ingå äktenskap.

Särskilt på grund av ändringen av lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt är det motiverat att fråga om det fortfarande behövs bestämmelser i medborgarskapslagen där en minderårig som har ingått äktenskap jämställs med myndiga. I praktiken finns det knappast några personer under 18 år som ingått äktenskap bland dem som ansöker om medborgarskap. Ändringen av medborgarskapslagen har kanske mycket liten praktisk betydelse, men med tanke på en konsekvent rättsordning är ändringen motiverad. Det ursprungliga syftet har inte varit att

föreskriva om myndighet i medborgarskapslagen på ett sätt som avviker från andra lagar. Därför vore det motiverat att beakta de ändringar som gjordes i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt och äktenskapslagen 2019. I äktenskapslagen har det även efter detta beretts vissa ändringar som gäller äktenskap som ingåtts som minderårig, men dessa ändringar inverkar inte på när barn blir myndiga och de inverkar således inte på ändringen av definitionen av barn i medborgarskapslagen.

2.2.3 Barnets bästa och hörande av barn

Eftersom definitionen av barn påverkar en persons möjligheter att agera självständigt i medborgarskapsärenden, granskas nedan hur det beaktas att barnets bästa kommer i första hand och att barnets rätt att bli hört tillgodoses i dessa ärenden i fråga om barn i olika åldrar.

Enligt artikel 3 i konventionen om barnets rättigheter ska vid alla åtgärder som rör barn, och som vidtas av bland annat administrativa myndigheter eller lagstiftande organ, i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa. Enligt artikel 12 ska konventionsstaterna tillförsäkra det barn som är i stånd att bilda egna åsikter rätten att fritt uttrycka dessa i alla frågor som rör barnet. Barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad. För detta ändamål ska barnet, i alla domstolsförfaranden och administrativa förfaranden som rör barnet, särskilt beredas möjlighet att höras, antingen direkt eller genom en företrädare eller ett lämpligt organ och på ett sätt som är förenligt med nationella procedurregler.

Kommittén för barnets rättigheter har i punkt 30 i sin allmänna kommentar om att barnets bästa ska komma i första hand nr 14 från 2013 (CRC/C/GC/14) betonat att förvaltningsmyndigheterna fattar på alla förvaltningsnivåer mycket omfattande beslut, till vilka hör bland annat beslut om beviljande av medborgarskap. I enskilda beslut som förvaltningsmyndigheterna fattar måste de bedöma barnets bästa, som ska styra besluten.

I sin allmänna kommentar nr 12 från 2009 (CRC/C/GC/12) har kommittén för barnets rättigheter behandlat barns rätt att bli hörda. Konventionsstaterna borde enligt punkt 20 anta att ett barn kan uttrycka sina åsikter, samt erkänna att barnet har rätt att uttrycka dem. Att ett barns rätt att uttrycka sina åsikter tillgodoses förutsätter enligt punkt 25 att de personer som ansvarar för att barnet hörs samt barnets föräldrar eller vårdnadshavare berättar om viktiga saker för barnet, olika alternativ, eventuella beslut som kommer att fattas och följderna av dem. Denna rätt till information är mycket viktig, eftersom den är en grundläggande förutsättning för att barnet ska fatta klara beslut.

I 5 § i medborgarskapslagen föreskrivs det om hörande av barn och vårdnadshavare. Enligt 1 mom. ska ett barn som har fyllt 12 år höras om en ansökan eller anmälan som gäller honom eller henne. Enligt 2 mom. kan ett barn som har fyllt 15 år inte förvärva finskt medborgarskap på ansökan eller efter anmälan, om han eller hon har meddelat att han eller hon motsätter sig beviljandet av medborgarskap. Ett barn kan inte heller beviljas finskt medborgarskap, om den andra vårdnadshavaren har meddelat att han eller hon motsätter sig detta. Trots att barnet eller den andra vårdnadshavaren motsätter sig detta, kan enligt 3 mom. medborgarskap ändå beviljas, om detta anses vara förenligt med barnets bästa. För utredning av barnets bästa begärs ett utlåtande hos det organ som avses i 6 § socialvårdslagen (710/1982), om det inte är uppenbart onödigt att inhämta ett utlåtande. Grundlagsutskottet har betonat att det i en sådan situation är huvudregeln att inhämta utlåtande hos de sociala myndigheterna (GrUB 8/2002 rd, s. 4/I).

Ansökningar och anmälningar som gäller medborgarskap behandlas i praktiken i skriftligt förfarande. Också barnet och barnets andra vårdnadshavare hörs skriftligt på ansöknings- eller anmälningsblanketten. Om barnet eller den andra vårdnadshavaren motsätter sig förvärvandet av

medborgarskap, begärs utlåtande hos de sociala myndigheterna om barnets bästa. Medborgarskapskap för barn söks mest genom ansökan om medborgarskap. Förvärvande av medborgarskap på ansökan förutsätter alltid boende i Finland. Förvärvande av finskt medborgarskap är oftast förenligt med ett sådant barns bästa som är bosatt i Finland, för efter att barnet förvärvat finskt medborgarskap är han eller hon inte längre en utlänning i Finland som behöver uppehållstillstånd för att bo i Finland. När barnets bästa bedöms fästs uppmärksamhet också till exempel på om barnet samtidigt kan behålla sitt tidigare medborgarskap enligt medborgarskapslagstiftningen i den aktuella staten. I praktiken har det varit sällsynt att barnet eller barnets andra vårdnadshavare har meddelat att de motsätter sig beviljande av medborgarskap.

Utgångspunkten i medborgarskapslagen är att medborgarskap inte beviljas om ett barn som har fyllt 15 år eller barnets ena vårdnadshavare har meddelat att han eller hon motsätter sig att medborgarskap beviljas. Detsamma gäller befrielse från finskt medborgarskap på ansökan. Detta motsvarar också i stor utsträckning bestämmelserna i 14 § 3 mom. i förvaltningslagen (434/2003), enligt vilket en minderårig som har fyllt femton år och hans eller hennes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare har rätt att var för sig föra talan i ett ärende som gäller den minderårigas person eller personliga fördel eller rätt.

Enligt 5 § 1 mom. i medborgarskapslagen ska ett barn som har fyllt 12 år höras om en ansökan eller anmälan som gäller honom eller henne. I praktiken fyller barnet i punkten om hörande i ansöknings- eller anmälningsblanketten innan ärendet anhängiggörs. Om barnet fyller 12 år innan ett beslut har fattats i ärendet, begär man att ansökan eller anmälan ska kompletteras till denna del. Också i andra lagar är det av betydelse för hörandet av ett barn att han eller hon har fyllt 12 år, men man kan också avvika från denna åldersgräns enligt barnets utvecklingsnivå. Sådana bestämmelser ingår i utlänningslagen (301/2004), adoptionslagen (22/2012) samt lagen om för- och efternamn (946/2017).

Enligt 6 § 1 mom. i utlänningslagen, som gäller barn som är yngre än 18 år, ska särskild uppmärksamhet fästas vid barnets bästa samt vid omständigheter som hänför sig till barnets utveckling och hälsa. Enligt 2 mom. ska innan beslut fattas i ett ärende som gäller ett barn som har fyllt 12 år barnet höras, om det inte är uppenbart onödigt. Barnets åsikter ska beaktas enligt barnets ålder och utvecklingsnivå. Även ett yngre barn kan höras, om barnet är så utvecklat att dess åsikter kan uppmärksammas.

Enligt 10 § i adoptionslagen kan adoption inte fastställas utan samtycke av den som ska adopteras, om denne har fyllt 12 år. Samtycke behövs dock inte, om den som ska adopteras inte kan uttrycka sin vilja på grund av sjukdom eller funktionsnedsättning. Adoption kan inte heller fastställas mot barnets vilja, om det är yngre än 12 år men så utvecklat att avseende kan fästas vid dess vilja.

Enligt 44 § 2 mom. i lagen om för- och efternamn kan en minderårigs för- eller efternamn inte utan dennes skriftliga samtycke ändras, om den minderåriga har fyllt 12 år. Samtycke behövs dock inte om den minderåriga på grund av psykisk störning eller utvecklingsstörning eller av någon annan motsvarande orsak inte förstår sakens betydelse eller inte kan uttrycka sin vilja. För- eller efternamn för en minderårig som är yngre än 12 år kan inte heller ändras mot barnets vilja, om barnet är så utvecklat att avseende kan fästas vid hans eller hennes vilja.

Medborgarskapslagens bestämmelser om hörande skiljer sig så till vida från bestämmelserna i utlänningslagen, adoptionslagen samt lagen om för- och efternamn att 5 § 1 mom. i medborgarskapslagen inte gör det möjligt att avvika uppåt eller nedåt från åldersgränsen på 12 år enligt barnets utvecklingsnivå. Å andra sidan måste man lägga märke till att behandlingen av medborgarskapsärenden inte innehåller någon sådan muntlig intervju där barnets utvecklingsnivå skulle

kunna bedömas individuellt. Om utlåtande enligt 5 § 3 mom. i medborgarskapslagen begärs om barnets bästa, hindrar dock inte barnets ålder att hans eller hennes åsikter utreds för de sociala myndigheternas utlåtande.

I 4 § i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt föreskrivs det om vårdnadshavarens uppgifter, till vilka också hör att informera barnet och beakta barnets åsikt. Enligt 4 § 2 mom. ska vårdnadshavaren, innan han eller hon fattar beslut i barnets personliga angelägenheter, samtala om saken med barnet, om det med beaktande av barnets ålder och utvecklingsnivå samt frågans natur är möjligt. Vårdnadshavaren ska i sitt beslut beakta barnets åsikt och önskemål. Enligt 3 mom. ska vårdnadshavaren på ett sätt som är lämpligt med beaktande av barnets ålder och utvecklingsnivå berätta för barnet om beslut som rör barnet och om andra omständigheter som inverkar på barnets liv.

I ansöknings- och anmälningsärenden som gäller medborgarskap spelar också barnets vårdnadshavare en väsentlig roll för att barnet kan uttrycka sin åsikt om förvärvandet av medborgarskap. Vårdnadshavarnas roll är desto viktigare ju yngre barn det är fråga om. Vårdnadshavarna ska se till att barnet får information så att han eller hon förstår vilka följder finskt medborgarskap har för till exempel boende i Finland och behållandet av ett tidigare medborgarskap. Åsikter hos barn som är under 12 år i medborgarskapsärenden beaktas framför allt på så vis att vårdnadshavarna diskuterar med barnet om ansökan om medborgarskap och dess betydelse. Hörandet av ett barn som fyllt 12 år antecknas också i ansöknings- eller anmälningsblanketten. När ett barn har fyllt 15 år är utgångspunkten däremot att medborgarskap inte beviljas utan hans eller hennes eget samtycke. Detsamma gäller också befrielse från finskt medborgarskap på ansökan.

2.3 Utredd identitet

Enligt 6 § 1 mom. i medborgarskapslagen är en förutsättning för förvärv av finskt medborgarskap att den sökandes identitet har utretts på ett tillförlitligt sätt. Enligt medborgarskapslagens förarbeten (RP 235/2002 rd, s. 31) är det fråga om ett grundläggande villkor för förvärv av medborgarskap. De egentliga villkoren för förvärv av medborgarskap utreds inte om personens identitet är oklar.

I remissvaren på förstudien om behoven av att ändra medborgarskapsbestämmelserna understöddes en översyn av bestämmelserna om identitet utifrån högsta förvaltningsdomstolens avgörandepraxis. Det ansågs särskilt viktigt att ett omnämnande av helhetsprövning tillfogas. I yttrandena om förstudien fästes dessutom uppmärksamhet på särdragen hos personer som fått internationellt skydd.

Enligt 6 § 2 mom. kan identiteten utredas med hjälp av dokument eller genom att annan information som anses tillförlitlig lämnas om personens namn, födelsedatum, familjeförhållanden och medborgarskap samt om de övriga personuppgifter som behövs för att ärendet ska kunna avgöras. Vid utredning av identiteten ska de uppgifter beaktas som personen tidigare lämnat myndigheten om sin egen och sitt barns identitet. Enligt medborgarskapslagens förarbeten (RP 235/2002 rd, s. 31—32) förutsätts inte nödvändigtvis dokumentbevisning. Dokumentbevisning kan vara oskälig till exempel för dem som fått flyktingstatus. Dokumentbevisning har inte heller betydelse om dokument som utfärdats av någon stat inte heller i princip anses tillförlitliga eller om staten saknar en behörig instans som behörigen kunde utfärda dokument om en person.

I 6 § 3 mom. i medborgarskapslagen föreskrivs det om när identiteten anses vara utredd på grund av förfluten tid. Om en utlänning åtminstone de senaste tio åren har använt den identitet som framgår av befolkningsdatasystemet, anses hans eller hennes identitet utredd enligt 1 mom., även om han eller hon tidigare har använt flera än en identitet. Enligt medborgarskapslagens

förarbeten (RP 235/2002 rd, s. 32) visar förfluten tid och att personen använder endast en identitet att den identitet som används är av viss bestående natur och därför till en viss grad sannolik.

I 4 mom. föreskrivs om avbrytande av den tioåriga tidsfristen. En ändring som berör personens namn, födelsedatum eller medborgarskap avbryter den tioåriga tidsfristens förlopp, om inte ändringen kan betraktas som ringa. Också en annan ändring som berör personens identitet kan avbryta tidsfristens förlopp, om ändringen enligt en helhetsbedömning av den utredda identiteten anses ge personen i fråga en ny identitet. Enligt regeringens proposition (80/2010 rd, s. 28) är utgångspunkten att ändringen inte ska anses vara av ringa betydelse om personens födelsetid korrigeras med flera år eller om personen har vistats i Finland i flera år innan identiteten ändras.

Högsta förvaltningsdomstolen (HFD) har behandlat den utredning som företes om identiteten i flera avgöranden. Bedömningen av utredningens trovärdighet baserar sig enligt etablerad rättspraxis på en helhetsprövning (HFD:2018:99, HFD:2014:106, HFD:2014:105). Beslutet fattas utgående från en helhetsprövning av de uppgifter som finns om personen (HFD:2021:4). I helhetsprövningen kan också beaktas en rättsmedicinsk undersökning för att utreda åldern som eventuellt gjorts i samband med uppehållstillståndsärendet (HFD:2018:99).

Bedömningen av utredningens tillförlitlighet gäller också dokumentbevisning. Identiteten ansågs inte vara utredd med stöd av dokumentbevisning med beaktande av den utredning som erhållits om beviljandet av pass och att innehållet i de presenterade dokumenten avvek från varandra (HFD:2014:105). Identiteten ansågs inte heller vara utredd, eftersom den sökande hade uppvisat dokument rörande sin identitet som av Centralkriminalpolisens kriminaltekniska laboratorium förklarats förfalskade (12.10.2017/5052). Endast innehav av ett förfalskat resedokument hade ändå inte betytt att en person som ansökt om asyl efter ankomsten till Finland skulle ha gett myndigheterna motstridiga uppgifter om sin identitet (HFD:2021:4).

Enligt HFD:s avgörandepraxis tillämpas den tioåriga tidsfristen enligt 6 § 3 mom. i medborgarskapslagen, om identiteten utifrån en helhetsprövning inte kan avses vara tillförlitligt utredd trots att den sökande inte skulle ha uppträtt under flera olika identiteter. Identiteten ansågs inte vara utredd utan tioårsfristen när det fanns en betydande diskrepans mellan den ålder som den sökande uppgett och den uppskattning som baserade sig på rättsmedicinsk undersökning (HFD:2018:99). Identiteten ansågs inte heller utredd utan att tioårsfristen löpt ut när den sökande hade presenterat förfalskade dokument till stöd för sin identitet (12.10.2017/5052).

Enligt HFD börjar tidsfristen räknas från det att personuppgifterna har registrerats i befolkningsdatasystemet (19.8.2016/3437). Den sökande har inte under tioårsfristen aktiv skyldighet att utreda sin identitet med till exempel ett nationellt pass, utan det är fråga om en sista utväg för den sökande att visa att identiteten är bestående (HFD:2021:30).

I praktiken kan den sökande visa upp till exempel sitt pass från den stat där han eller hon är medborgare som dokumentbevisning på sin identitet för Migrationsverket. Även något annat officiellt identitetsbevis kan vara dokumentbevisning. Passet behöver inte nödvändigtvis vara i kraft när medborgarskap söks, om den sökande har kommit till Finland till exempel genom familjeåterförening och då visat upp sitt pass. Dokumentens äkthet bedöms preliminärt vid Migrationsverket. Om man upptäcker tecken på förfälskning i ett identitetsdokument, skickas det till Centralkriminalpolisen för undersökning. Vid bedömningen av dokumentens tillförlitlighet används uppgifter från Migrationsverkets landinformationstjänst. Dokumentets tillförlitlighet försämrats till exempel därför att det är vanligt med korruption eller att en annan person kan skaffa identitetsdokument på partens vägnar. Att en handling är legaliserad berättar om utfärdarens befogenheter i det aktuella landet.

Vid bedömning av identiteten utnyttjas också uppgifter om den sökandes tidigare skeden, till exempel uppehållstillståndsärenden. Uppmärksamhet fästs på om det har lämnats motstridiga uppgifter om identiteten, har man med hjälp av fingeravtrycksjämförelse fått information om att personen i fråga uppträtt under olika identiteter, har Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata begärt Migrationsverkets utlåtande om ändring av personuppgifter och har personen en passiverad personbeteckning. Uppgifterna granskas i ärendehanteringssystemet för utlänningsärenden (UMA) och befolkningsdatasystemet. Via UMA görs dessutom en registersökning i Schengens informationssystem (SIS). Om den sökande tidigare har genomgått en språkanalys eller en rättsmedicinsk undersökning av åldern, beaktas även en bedömning som baserar sig på den i helhetsprövningen. Om den sökande har kommit till Finland med hjälp av smugglare och falska dokument, har uppmärksamhet fästs på vilka uppgifter den sökande har lämnat i olika faser. Om uppgifterna om identitet är motstridiga, hörs den sökande om dem.

I 14 § 2 mom. i medborgarskapslagen föreskrivs det om hur utredning av identiteten påverkar när boendetiden börjar. Om den sökandes identitet har varit outredd, börjar den godtagbara boendetiden först när den sökande har lagt fram en utredning om sin identitet. En tidigare vistelse eller en del av den godkänns som boendetid om den sökande har visat initiativ till att identiteten utreds, liksom den tid som den sökande tillbringat i landet som minderårig eller en del av den, om identiteten har varit outredd av en orsak som beror på vårdnadshavaren eller av någon annan orsak som inte beror på den sökande. Enligt medborgarskapslagens förarbeten (RP 235/2002 rd, s. 42) är avsikten att bestämmelsen ska inverka positivt på viljan att utreda identiteten.

Enligt HFD:s årsboksbeslut (HFD:2008:5) blev bestämmelsen om boendetidens början i 15 § 2 mom. i medborgarskapslagen inte tillämplig, eftersom identiteten ansågs utredd enbart på den grunden att villkoren i 6 § 3 mom. i medborgarskapslagen hade uppfyllts. Den gällande medborgarskapslagens 14 § 2 mom. motsvarar det då gällande 15 § 2 mom. Bestämmelsen har i praktiken nästan aldrig tillämpats efter det ovannämnda årsboksbeslutet. Bestämmelserna har dock påverkat bedömningen av minderårigas identitet så att barnens identitet inte har betraktats som oklar, om föräldrarna har gett motstridiga uppgifter om deras identitet.

I 36 § 2 mom. i medborgarskapslagen sägs att om personens medborgarskap är okänt och han eller hon har hemkommun i Finland, ska man sträva efter att bestämma personens medborgarskapsstatus. Medborgarskapsstatus bestäms dock inte, om identiteten till övriga delar inte har utretts. Syftet med bestämmelsen är att utreda medborgarskapsstatus och den rättsliga ställningen i anslutning till medborgarskapsstatus för den utländska befolkningen som vistas i Finland (RP 235/2002 rd, s. 59). I Migrationsverkets praxis har det ändå inte nödvändigtvis förutsatts att identiteten ska vara utredd för att bestämma medborgarskapsstatus. Exempelvis medborgarskap för en person som sökt asyl har kunnat bestämmas trots motstridiga personuppgifter, om uppgifterna om medborgarskapsstatus har varit konsekventa och har kunnat betraktas som tillförlitliga.

2.4 Barns förvärvande av medborgarskap

Ett barn förvärvar finskt medborgarskap på basis av föräldrarnas medborgarskap antingen direkt med stöd av lag eller på medborgarskapsanmälan. Föräldrarnas äktenskap och barnets födelseort inverkar framför allt på om barnet förvärvar finskt medborgarskap av sin far direkt med stöd av lag på grundval av ärftlighetsprincipen. I remissvaren på förstudien om behov av ändringar i medborgarskapsbestämmelserna understöddes en förenkling av barns förvärvande av medborgarskap så att barn oftare förvärvar finskt medborgarskap direkt med stöd av lag.

I medborgarskapslagens 9 § 1 mom. 1—3 punkten och 3 mom. föreskrivs det när ett barn förvärvar medborgarskap av sin förälder vid födelsen. Enligt 1 mom. 1 punkten förvärvar ett barn

finskt medborgarskap vid födelsen, om modern är finsk medborgare. Enligt 2 punkten förvärvat ett barn finskt medborgarskap av sin far, om fadern är gift med barnets mor (underpunkt a) eller om barnet föds i Finland och mannens faderskap till barnet fastställs (underpunkt b). För att ett barn ska ärva finskt medborgarskap av fadern förutsätts alltså antingen att barnets föräldrar är gifta med varandra eller att barnet föds i Finland. Enligt 3 punkten förvärvat ett barn finskt medborgarskap vid födelsen också i det fallet att fadern är död, men var finsk medborgare vid sin död. Förutsättningen är dessutom att fadern vid sin död var gift med barnets moder (underpunkt a) eller att barnet föds i Finland och mannens faderskap till barnet fastställs (underpunkt b).

Enligt detaljmotiveringen till paragrafen (RP 235/2002 rd, s. 34—35) anses ett barn som fötts i Finland ha varit finsk medborgare ända från födelsen, även om en finsk medborgares faderskap fastställs först efter barnets födelse. I en sådan situation anses barnet alltså retroaktivt ha förvärvat finskt medborgarskap redan vid födelsen. Ett barn som fötts i Finland förvärvat på grundval av fastställt faderskap finskt medborgarskap retroaktivt från födelsen också i det fallet att fadern inte längre är i livet när barnet föds.

I 3 mom. föreskrivs om förvärvande av medborgarskap i en situation där barnet med stöd av moderskapslagen (253/2018) har två mödrar. Det som föreskrivs om modern i 1 mom. 1 punkten tillämpas på den mor som fött barnet. Det som föreskrivs om fadern i 1 mom. 2 punkten underpunkt b och 3 punkten underpunkt b tillämpas på den moder som avses i 3 § 1 mom. i moderskapslagen. Enligt 3 § 1 mom. i moderskapslagen kan som mor till barnet också fastställas den kvinna som i samråd med den som har fött barnet har gett sitt samtycke till den assisterade befruktningen. I medborgarskapslagen jämföras den fastställda modern med den fastställda fadern. I riksdagen behandlas som bäst ett förslag till föräldraskapslag (RP 132/2021 rd), genom vilken moderskapslagen skulle komma att upphävas, vilket också skulle påverka medborgarskapslagens hänvisningar till moderskapslagen.

Enligt 11 § förvärvat ett barn finskt medborgarskap direkt med stöd av lag också när föräldrarna ingår äktenskap. Enligt 1 mom. förvärvat ett barn finskt medborgarskap genom äktenskap mellan sina föräldrar räknat från den dag äktenskapet ingicks, om mannen när barnet föddes var och därefter har varit finsk medborgare och mannens faderskap till barnet har fastställts före ingåendet av äktenskapet. Enligt 2 mom. förvärvat barnet dock finskt medborgarskap först från dagen för fastställandet av faderskapet, om faderskapet fastställs efter ingåendet av äktenskapet och fadern fortfarande är finsk medborgare. Barnet förvärvat finskt medborgarskap räknat från dagen för fastställandet av faderskapet också i det fallet är fadern har dött efter ingåendet av äktenskapet och var finsk medborgare vid sin död.

I 26 § i medborgarskapslagen föreskrivs det om i vilka situationer ett barn till en finsk medborgare förvärvat medborgarskap efter medborgarskapsanmälan. I dessa situationer har en finsk medborgare fastställts vara far eller mor till barnet, men barnet har inte förvärvat medborgarskap direkt med stöd av lag. Också förvärvandet av medborgarskap efter anmälan förutsätter att barnets far eller mor har varit finsk medborgare vid barnets födelse. Paragrafens 1 punkt gäller en situation där barnet föds i Finland och faderskapet eller moderskapet fastställs först efter att han eller hon fyllt 18 år. Ingående av äktenskap före 18 års ålder jämföras i punkten med fyllda 18 år. Paragrafens 2 punkt gäller i sin tur en situation där barnet föds utanför Finland och faderskapet eller moderskapet har fastställts.

Anmälningsförfarandet har i medborgarskapslagens förarbeten (RP 235/2002 rd, s. 52) motiverats med att olika staters faderskapsavgöranden kan stå i strid med Finlands rättsordning och att de finska myndigheterna behöver försäkra sig om barnets födelse och mannens faderskap på

grundval av tillförlitliga dokument. I praktiken har Migrationsverket avgjort medborgarskapsanmälningar enligt 26 § i stor utsträckning utifrån de uppgifter som införts i befolkningsdatasystemet om barnets far och dennes medborgarskap. Anmälningförfarandets betydelse för att försäkra sig om barnets födelse och mannens faderskap har sålunda varit liten. Den förväntade behandlingstiden för anmälan är enligt Migrationsverket 11 månader.

Innan uppgifterna förs in i befolkningsdatasystemet kan Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata vid behov begära utlåtande av bland annat Migrationsverket. I 19 § i lagen om befolkningsdatasystemet och de certifikattjänster som tillhandahålls av Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata (661/2009) föreskrivs det om kontroll av tillförlitligheten hos uppgifterna i systemet. Enligt 2 mom. kan Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata begära ett utlåtande av utrikesministeriet, Migrationsverket eller en polismyndighet om huruvida en utländsk handling är äkta och tillförlitlig.

Också Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna har behandlat barns förvärvande av medborgarskap (Genovese mot Malta, 53124/09, 11.10.2011). Domstolen bedömde i sitt avgörande huruvida Maltas bestämmelser om förvärvande av medborgarskap bröt mot förbudet mot diskriminering i artikel 14 i konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (FördrS 18 och 19/1990; sådan den lyder senare ändrad FördrS 71 och 72/1994, FördrS 85 och 86/1998, FördrS 8 och 9/2005, FördrS 6 och 7/2005 samt FördrS 50 och 51/2010; *Europakonventionen*), granskat tillsammans med rätten till skydd för privat- och familjeliv i artikel 8. I fallet var det fråga om att den klagande inte enligt maltesisk lagstiftning hade haft möjlighet att få maltesiskt medborgarskap av sin far, eftersom den klagandes föräldrar inte hade varit gifta. Enligt domstolen fanns det ingen motiverad anledning att särbehandla ett barn som var fött utanför äktenskapet. Artikel 14 i Europakonventionen hade alltså kränkts i förhållande till 8.

Europeiska medborgarskapskonventionen förpliktar också att föreskriva att vissa personer förvärvar medborgarskap i staten direkt med stöd av lag. Till dem hör enligt artikel 6.1 a barn till föräldrar varav den ena vid barnets födelse är medborgare i den konventionsstaten. Konventionen möjliggör dock undantag i fråga om barn som är födda i utlandet. Den möjliggör dessutom ett förfarande för förvärvande av medborgarskap som bestäms av statens nationella lagstiftning, med avseende på barn vars föräldraskap bestäms genom erkännande, domstolsbeslut eller liknande förfarande.

Att ett barn är fött utanför äktenskapet förhindrar inte heller i nuläget förvärvande av finskt medborgarskap. Ett barn förvärvar finskt medborgarskap direkt med stöd av lag, om han eller hon föds i Finland och en finsk medborgare fastställs vara hans eller hennes far eller mor. Om ett barn däremot föds utomlands och en finsk medborgare fastställs vara hans eller hennes far eller mor, måste medborgarskapsanmälan göras. Barnet har då rätt att förvärva finskt medborgarskap, men i samband med medborgarskapsanmälan måste en behandlingsavgift betalas och barnet förvärvar medborgarskap först från och med det att anmälan har gjorts. Behandlingsavgiften är enligt inrikesministeriets förordning om Migrationsverkets avgiftsbelagda prestationer (1175/2021) 80 euro för elektronisk ansökan och 100 euro för ansökan på papper 2022.

Anmälningförfarandet sysselsätter inte bara Migrationsverket som avgör medborgarskapsanmälningarna utan också beskickningarna samt Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata. Enligt 44 § i medborgarskapslagen kontrollerar beskickningen identiteten när medborgarskapsanmälan görs utomlands. Anmälningförfarandet påverkar Myndigheten för digitalisering och befolkningsdatas processer på så vis att barnet förs först in i befolkningsdatasystemet som referensperson till sin far. Efter att barnet förvärvat medborgarskap ska anteckningen raderas.

Medborgarskapsanmälningarna enligt 26 § i medborgarskapslagen uppgick enligt Migrationsverkets statistik (<https://tilastot.migri.fi>) 2019 till sammanlagt 154 och 2020 till sammanlagt 144. År 2019 fattades det sammanlagt 126 beslut på dylika medborgarskapsanmälningar och 2020 sammanlagt 105 beslut. År 2019 förvärvade sammanlagt 111 personer finskt medborgarskap efter dylik anmälan och 2020 sammanlagt 67 personer. År 2020 fattades sammanlagt tre negativa beslut på dylika anmälningar och 2019 sju. Enligt Migrationsverkets statistiktjänst förvärvade inalles 1050 barn finskt medborgarskap med stöd av 26 § i medborgarskapslagen åren 2011—2020. Under den tiden varierade det årliga antalet mellan 49 och 141.

Ett barn som är fött inom äktenskapet förvärvar finskt medborgarskap av sin far direkt med stöd av lag också i det fallet att barnet föds utanför Finland. Att konstatera ett äktenskapscertifikats äkthet och legalisera det är å andra sidan i vissa länder en svår process, som också medför kostnader för parterna. De nuvarande bestämmelserna om förvärvande av medborgarskap påverkar Myndigheten för digitalisering och befolkningsdatas verksamhet så att ett barn kan i vissa situationer registreras först när man har fått uppgift om föräldrarnas äktenskap.

Också barn som adopterats av finska medborgare förvärvar finskt medborgarskap direkt med stöd av lag eller efter medborgarskapsanmälan. Om barnet är under 12 år när han eller hon adopteras förvärvar han eller hon finskt medborgarskap direkt med stöd av lag. Enligt 10 § i medborgarskapslagen förvärvar ett utländskt barn under 12 år som har adopterats och av vars adoptivföräldrar åtminstone den ena är finsk medborgare finskt medborgarskap på grundval av adoptionen räknat från den tidpunkt då adoptionen blev giltig i Finland. Enligt medborgarskapslagens förarbeten (RP 235/2002 rd, s. 36) syftar bestämmelsen till att förbättra barnens juridiska likställighet genom att bringa adoptivbarnens ställning närmare de biologiska barnens ställning.

Om barnet har fyllt 12 år före adoptionen ska medborgarskapsanmälan göras. Enligt 27 § i medborgarskapslagen förvärvar ett utländskt barn som fyllt 12 år före adoptionen finskt medborgarskap efter anmälan, om åtminstone den ena av adoptivföräldrarna är finsk medborgare och adoptionen är giltig i Finland. Enligt lagens förarbeten (RP 235/2002 rd, s. 52) kompletterar paragrafen 10 §. I praktiken avgör Migrationsverket medborgarskapsanmälningar som gäller adoptivbarn till stor del utifrån de uppgifter som har förts in om adoptionen och adoptivföräldrarnas medborgarskap i befolkningsdatasystemet. Den förväntade behandlingstiden är tre månader.

I anmälningsförfarandet ska ett barn som fyllt 12 år höras i enlighet med 5 § 1 mom. i medborgarskapslagen. Enligt 2 mom. kan ett barn som har fyllt 15 år inte förvärva finskt medborgarskap, om han eller hon har meddelat att han eller hon motsätter sig beviljandet av medborgarskap. Trots att barnet motsätter sig detta, kan enligt 3 mom. anmälan godkännas, om detta anses vara förenligt med barnets bästa. För utredning av barnets bästa begärs ett utlåtande hos de sociala myndigheterna, om det inte är uppenbart onödigt att inhämta ett utlåtande. Nuläget när det gäller hörande av barn behandlas mer ingående i samband med definitionen av barn (2.2.3) i denna proposition.

Enligt artikel 6.4 d i den europeiska medborgarskapskonventionen ska varje konventionsstat i sin nationella lagstiftning underlätta förvärv av medborgarskap i staten för barn som adopterats av någon medborgare i staten. Också enligt artikel 12 i den europeiska konventionen om adoption av barn (FördrS 39/2012) ska konventionsstaten underlätta för ett barn som har adopterats av dess medborgare att förvärva medborgarskap i staten.

Enligt artikel 7.1 i den europeiska medborgarskapskonventionen får en konventionsstat i sin nationella lagstiftning inte föreskriva att medborgarskap i den staten ska förloras ex lege eller på statens initiativ utom i de fall som nämns särskilt i konventionen. Ett sådant fall som nämns

i underpunkt g är vid adoption av ett barn om barnet förvärvar eller innehar den enas eller båda de adopterande föräldrarnas utländska medborgarskap.

Enligt Migrationsverkets statistik gjordes det 2019 sammanlagt 11 och 2020 sammanlagt sex medborgarskapsanmälningar enligt 27 § i medborgarskapslagen som rörde adoptivbarn. År 2019 fattades det sammanlagt sju beslut på dylika anmälningar och 2020 sammanlagt åtta. Enligt Migrationsverkets statistik tjänst förvärvade sammanlagt 53 barn finskt medborgarskap efter medborgarskapsanmälan som rörde adoptivbarn 2011—2020. Under den tiden varierade det årliga antalet från tre till 13.

Enligt Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården Valvira statistik över internationella adoptioner (<https://www.valvira.fi/sosiaalihuolto/adoptio>) har det under åren 2012—2017 kommit barn till Finland från Bulgarien, Sydafrika, Etiopien, Filippinerna, Indien, Kenya, Kina, Columbia, Taiwan, Thailand, Ryssland och Estland. Barnen har i huvudsak varit under 12 år, och under den tiden har två varit över 12 år. Adoptionstjänstorgan vid dessa adoptioner har varit Interpedia rf, Rädda Barnen rf eller socialnämnden i Helsingfors. Under åren 2016—2020 har adoptionsnämnden vid Valvira beviljat 12 tillstånd till adoption enligt 42 § i adoptionslagen utan adoptionstjänstorgan, av vilka enstaka har gällt barn som fyllt 12 år.

Enligt Global Citizenship Observatorys databas över förlust av medborgarskap (<https://global-cit.eu/modes-loss-citizenship/>) tillåter en del av de vanligaste ursprungsländerna för adoptivbarn dubbelt medborgarskap, till exempel Kenya och Columbia. En del stater förhåller sig mer negativt till dubbelt medborgarskap, till exempel Etiopien, Kina, Indien och Estland. Enligt databasen påverkas möjligheterna att behålla medborgarskap i vissa länder också av på vilket sätt medborgarskap i en annat stat har förvärvats, och vissa stater medborgarskap går förlorat när man frivilligt förvärvar ett annat medborgarskap, till exempel på ansökan. Medborgarskap i Sydafrika och Filippinerna kan enligt databasen behållas under vissa förutsättningar.

Om förvärvande av ett annat medborgarskap på frivillig väg har betydelse för förlusten av det tidigare medborgarskapet, kan medborgarskap som förvärvas direkt med stöd av lag ge bättre möjligheter att behålla medborgarskapet i en annan stat. Medborgarskap som förvärvas genom ett anmälningsförfarande kan åter betraktas som frivilligt på så vis att det inte alltid är möjligt att behålla det tidigare medborgarskapet. Det bör dock påpekas att genom bestämmelserna om förvärvande av finskt medborgarskap går det inte att säkerställa att också medborgarskapet i en tidigare stat behålls i samtliga situationer. Finlands medborgarskapslag tillåter i vilket fall som helst dubbelt medborgarskap.

Både det barn som adopteras och den adoptionssökande ska i enlighet med 24 § i adoptionslagen ges information om adoptionens rättsverkningar. I adoptionslagens 3 kap. om adoptionens rättsverkningar hänvisas i fråga om adoptivbarns medborgarskap till medborgarskapslagen (adoptionslagens 20 §). På det sätt som konstaterats ovan förvärvar på grundval av 10 § i medborgarskapslagen adoptivbarn under 12 år finskt medborgarskap av en adoptivförälder direkt med stöd av lag, medan barn som fyllt 12 år före adoptionen har rätt att förvärva finskt medborgarskap i enlighet med 27 § i medborgarskapslagen efter medborgarskapsanmälan.

Enligt 10 § i adoptionslagen kan adoption inte fastställas utan samtycke av den som ska adopteras, om denne har fyllt 12 år. Samtycke behövs dock inte, om den som ska adopteras inte kan uttrycka sin vilja på grund av sjukdom eller funktionsnedsättning. Enligt 2 mom. kan adoption inte heller fastställas mot barnets vilja, om det är yngre än 12 år men så utvecklat att avseende kan fästas vid dess vilja.

I de internationella adoptionstjänstorganens postadoptionstjänster har frågan om medborgarskapets betydelse för adopterades identitet och identitetsutveckling lyfts fram. Dubbelt medborgarskap möjliggör att den adopterades identitet utvecklas i förhållande till både födelselandet och det nya hemlandet, dvs. Finland. Till Finland har också kommit sådana adoptivbarn som inte har medborgarskap i något land. Avsaknad av medborgarskap har försvårat och fördröjt skötseln av praktiska ärenden för framfört allt 12 år fyllda adoptivbarn som kommit till Finland. Omständigheter med anknytning till barnens identitet, eventuell statslöshet och inresan till Finland har talat för att också 12 år fyllda barn som ska adopteras borde få finskt medborgarskap direkt med stöd av lag på grundval av en adoptivförälders medborgarskap. Konsekvenserna av en sådan ändring och alternativen granskas närmare i avsnitt 4.2.3.4 och 5.1.1 i denna proposition.

Efter iakttagelserna som gäller föräldraskap och adoption kan det ytterligare konstateras att i Finland tillämpas inte suggoratmoderskap. Om någon ändå i en annan stat har fastställts som mor i stället för den kvinna som fött barnet, kan beslutet under vissa förutsättningar erkännas i Finland i enlighet med 45 § 3 mom. i moderskapslagen. I Finland kan därmed på denna grund erkännas också ett sådant beslut genom vilket en finsk medborgare har fastställts som mor i stället för den person som fött barnet. Medborgarskapslagen innehåller inga särskilda bestämmelser om förvärvande av medborgarskap i en sådan situation.

2.5 Förtydligande av bestämmelserna om boendetid

Enligt artikel 6.3 i den europeiska medborgarskapskonventionen ska varje konventionsstat i sin nationella lagstiftning medge möjlighet till naturalisation för personer som har legalt och varaktigt hemvist inom dess territorium. Vid uppställandet av villkor för naturalisation ska konventionsstaten inte fastställa längre tid än tio år för hemvist som skall ha förflutit innan ansökan kan göras. Enligt det dokument som förklarar konventionen motsvarar en maximal boendetid på tio år allmän standard, eftersom de flesta europeiska länder förutsätter en boendetid på fem till tio år. Utöver boendetid kan en konventionsstat förutsätta till exempel integration för naturalisation.

Enligt 13 § i medborgarskapslagen är ett allmänt villkor för naturalisation boendetidsvillkoret. Enligt 1 mom. 2 punkten beviljas en utlänning på ansökan finskt medborgarskap, om han eller hon när ansökan avgörs har haft sitt egentliga bo och hemvist i Finland de senaste fem åren utan avbrott (oavbruten boendetid), eller sju år efter det att han eller hon fyllt 15 år, varav de senaste två åren utan avbrott (förvärvat boendetid).

Förvärvande av medborgarskap på ansökan förutsätter alltså för närvarande antingen fem år oavbruten boendetid eller sju år förvärvat boendetid. Syftet med förvärvat boendetid är enligt medborgarskapslagens förarbeten (RP 235/2002 rd, s. 40) att den sökande kan förvärva största delen av den krävda boendetiden genom att bo i Finland i olika avsnitt. På detta sätt har man försökt beakta att det blir vanligare att en sökande vistas utomlands i samband med arbetsuppgifter eller studier. Den längre boendetiden har motiverats med att perioderna i Finland kan infalla under flera årtionden. I remissvaren på förstudien om behoven av ändringar i medborgarskapsbestämmelserna understöddes en förenkling av bestämmelserna om boendetid och i synnerhet utlandsresor.

Enligt artikel 34 i konventionen angående flyktingars rättsliga ställning från 1951 (FördrS 77/1968) ska en fördragsslutande stat så mycket som möjligt underlätta flyktingarnas införlivande med samhället och deras naturalisation. Särskilt ska den fördragsslutande stat bemöda sig om att påskynda naturalisationsförfarandet och att så mycket som möjligt nedbringa avgifterna och kostnaderna för detta. I enlighet med 20 § 1 mom. i medborgarskapslagen är den boendetid

som krävs för finskt medborgarskap ett år kortare, om personen i fråga får internationellt skydd. En sådan persons medborgarskapsansökan behandlas dessutom enligt 2 mom. i brådsökande ordning.

Också konventionen angående statslösa personers rättsliga ställning innehåller en bestämmelse enligt vilken konventionsstaterna ska underlätta statslösa personers naturalisation. Enligt artikel 32 i konventionen ska en fördragsslutande stat så mycket som möjligt underlätta statslösa personers införlivande med samhället och deras naturalisation. Särskilt ska en fördragsslutande stat bemöda sig om att påskynda naturalisationsförfarandet och att så mycket som möjligt nedbringa avgifterna och kostnaderna för detta. I enlighet med 20 § 1 mom. i medborgarskapslagen är den boendetid som krävs för finskt medborgarskap ett år kortare, om personen i fråga är ofrivilligt statslös. Enligt 2 mom. behandlas dessutom en sådan persons medborgarskapsansökan i brådsökande ordning.

Enligt artikel 6.4 i den europeiska medborgarskapskonventionen ska varje konventionsstat i sin nationella lagstiftning underlätta förvärv av medborgarskap i staten för vissa personer. Till dessa hör a) äkta makar till medborgare i staten, b) barn till någon medborgare i staten som avses i undantaget i artikel 6.1 a (detta undantag behandlas med ingående i avsnitt 2.4 i denna proposition), e) personer födda inom statens territorium som har legalt och varaktigt hemvist där, f) personer som har legalt och varaktigt hemvist inom statens territorium under en tidsperiod som börjat före artonårsdagen och vars längd ska bestämmas i den berörda konventionsstatens nationella lagstiftning, samt g) statslösa personer och personer som är erkända som flyktingar som har legalt och varaktigt hemvist inom statens territorium.

Enligt det dokument som förklarar medborgarskapskonventionen kan förvärvande av medborgarskap för de grupper som nämns i artikel 6.4 underlättas på olika sätt, till exempel genom kortare boendetid, lägre språkkunskapskrav, enklare förfarande och lägre behandlingsavgifter. Dessutom kan staterna trots förbudet mot diskriminering behandla medborgare i vissa stater gynnsammare och till exempel bevilja dem medborgarskap på grund av kortare boendetid.

Syftet med det nordiska avtal om medborgarskap som ingicks mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige 2010 (FördrS 68 och 69/2012, *det nordiska medborgarskapsavtalet*) är enligt artikel 1 att underlätta nordiska medborgares möjligheter att förvärva eller återvinna medborgarskap i ett annat nordiskt land. Enligt artikel 5.1 ska avtalsstaterna ha bestämmelser som innebär att en medborgare i en avtalsstat genom att göra en skriftlig anmälan till behörig myndighet i en annan avtalsstat förvärvar denna stats medborgarskap under vissa förutsättningar.

I vissa situationer kan man avvika från medborgarskapslagens boendetidsvillkor så att medborgarskap beviljas på grundval av fyra års oavbruten eller sex års förvärvad boendetid. Undantag från boendetidsvillkoret kan enligt 18 a § göras på detta sätt om den sökande uppfyller språkkunskapsvillkoret före boendetidsvillkoret. Medborgarskap kan också beviljas på grund av kortare boendetid än normalt till personer som får internationellt skydd eller som är statslösa (20 §), till finska medborgares makar (22 §) samt till barn som fyllt 15 år och som vanligtvis är medsökande (23 § 2 mom. och 24 § 3 mom.). För ett barn som är under 15 år räcker det att han eller hon är bosatt i Finland när ansökan avgörs.

I vissa situationer kan avvikelser från boendetidsvillkoret dessutom göras så att det räcker med en oavbruten boendetid på två år för att förvärva medborgarskap. Avvikelse kan enligt 21 § göras på detta sätt i fråga om nordiska medborgare. Enligt 18 § kan avvikelser från boendetidsvillkoret göras efter en boendetid på två år också i det fallet att en utlänning på grundval av laglig och långvarig vistelse i Finland eller av någon annan härmed jämförbar orsak har fast anknäpning till Finland. För undantag krävs då dessutom 1) att det är oskäligt svårt för den

sökande att sköta ett stadigvarande arbete i huvudsyssla i Finland utan finskt medborgarskap, 2) den sökande utan att själv vara orsak till det i minst 10 år felaktigt har betraktats som finsk medborgare till följd av en finsk myndighets misstag som har lett till en betydelsefull påföljd som sammanhänger med en finsk medborgares rättigheter eller skyldigheter, eller 3) det annars finns synnerligen vägande skäl att avvika från boendetidsvillkoret.

Enligt regeringens proposition (RP 80/2010 rd, s. 33) kan myndigheterna använda sin prövningsrätt med stöd av 18 § 2 mom. 3 punkten i enskilda fall som kan variera mycket på grund av de sökandes situation och bakgrund. Ett särskilt vägande skäl kan vara till exempel att naturalisation är av mycket stor betydelse för den sökande med avseende på dennes arbete eller av någon annan motsvarande orsak och boendetidsvillkoret skulle uppfyllas inom kort. Det ska likaså vara möjligt att tillämpa synnerligen vägande skäl när det gäller makar till sådana tjänstemän inom utrikesförvaltningen som är skyldiga att i sin tjänst övergå till ett annat uppdrag och flytta till ett annat tjänsteställe inom utrikesförvaltningens organisation.

I 14 § i medborgarskapslagen föreskrivs det om boendetidens början. Enligt 1 mom. 1 punkten börjar boendetiden från dagen för flyttningen eller återflyttningen till Finland, om den sökande har eller tidigare har beviljats tillstånd eller rätt att flytta till Finland i stadigvarande syfte. Enligt 2 punkten börjar boendetiden från dagen för beviljande av det första kontinuerliga uppehållstillståndet, om den sökande inte vid ankomsten till Finland har ett tillstånd som berättigar till inflyttning. Enligt 3 punkten börjar boendetiden redan från dagen för ansökan om asyl eller uppehållstillstånd, om utlänningsen på basis av ansökan har beviljats asyl i Finland eller uppehållstillstånd på grund av alternativt skydd eller humanitärt skydd. Enligt 4 punkten börjar boendetiden för en nordisk medborgare från dagen för flyttningen till Finland eller dagen för registreringen av flyttningsanmälan, beroende på vilken av dessa som infaller senare.

Vistelse utan tillstånd ger i allmänhet inte upphov till sådan boendetid som krävs för medborgarskap, om ett avbrott mellan uppehållstillstånden beror på att fortsatt tillstånd inte har sökts i tid före utgången av det föregående tillståndet. Med hänsyn till den sökandes ålder eller hälsotillstånd eller någon annan jämförbar orsak godkänns också den tid eller en del av den tid som den sökande har vistats i landet utan tillstånd som boendetid enligt 15 § 2 mom. i medborgarskapslagen, om detta anses skäligt med tanke på den sökande.

I 16 § i medborgarskapslagen föreskrivs det om hur utlandsresor påverkar den boendetid som krävs för naturalisation och när förvärvad boendetid tillämpas. Genom bestämmelserna har man försökt beakta olika utlandsresor i samband med till exempel arbete, semester och studier. De gällande bestämmelserna gör det möjligt att vistas utomlands nästan hälften av den erforderliga boendetiden.

Enligt 1 mom. avbryts den oavbrutna boendetiden av andra än korta frånvaroperioder. Den oavbrutna boendetiden avbryts också om frånvaroperioder förekommer så regelbundet och om de är så många att den sökande för det mesta kan anses ha vistats eller vistas utanför Finland. Den oavbrutna boendetiden förblir dock oavbruten om frånvaron berott på en vägande personlig orsak. Enligt 2 mom. räknas korta frånvaroperioder in i den oavbrutna boendetiden. Sådana är 1) frånvaroperioder som omfattar högst en månad, 2) högst sex frånvaroperioder som omfattar mer än en månad men högst två månader, och 3) högst två frånvaroperioder som omfattar mer än två men högst sex månader.

Om den oavbrutna boendetiden anses ha blivit avbruten, beaktas enligt 16 § 3 mom. vistelsen i Finland vid beräkandet av den förvärvade boendetid som avses i 13 § 1 mom. 2 punkten. Enligt 4 mom. räknas tillfälliga frånvaroperioder som omfattar mer än sex månader men högst ett år inte in i den oavbrutna boendetiden. De avbryter dock inte den oavbrutna boendetiden. Vid

beräklandet av boendetiden tillämpas bestämmelserna om förvärvad boendetid på sådana frånvaroperioder som överskrider ett år.

Enligt medborgarskapslagens förarbeten (RP 235/2002 rd, s. 43) avbryter långa frånvaroperioder den oavbrutna boendetiden, men den oavbrutna boendetiden avbryts också när den sökande största delen av tiden vistas utomlands. Enligt regeringens proposition med förslag till lag om ändring av medborgarskapslagen (RP 80/2010 rd, s. 31) kan bestämmelserna om förvärvad boendetid bli tillämpliga till exempel då den sökande är anställd vid ett finskt företag och arbetar som utsänd arbetstagare utomlands.

Boendetidsvillkoret har kopplingar inte bara till medborgarskapsansökan, utan också till vissa medborgarskapsanmälningar. Till dessa hör medborgarskapsanmälningar från unga personer och nordiska medborgare, vilka har sin bakgrund i bestämmelser i den europeiska medborgarskapskonventionen och det nordiska medborgarskapsavtalet. Bestämmelser om medborgarskapsanmälningar från unga personer, dvs. 18—22-åringar, finns i 28 § i medborgarskapslagen. Enligt 1 mom. är boendetidsvillkoret 10 år, varav två år utan avbrott före det anmälan gjordes. Medborgarskapslagens 30 § gäller i sin tur medborgarskapsanmälningar från medborgare i de nordiska länderna. Då är boendetidsvillkoret fem år.

Högsta förvaltningsdomstolen har behandlat utlandskommenderingars inverkan på boendetiden i sin avgöranden. Boendetidsvillkoret uppfylldes inte i ett fall där en person som ansökt om medborgarskap med en finsk arbetsgivare hade slutit ett 24 månader långt arbetsavtal enligt vilket han skulle arbeta i den stat där han var medborgare (HFD:2012:20). Han hade flyttat till staten i fråga, och bodde och vistades där när Migrationsverket avgjorde hans medborgarskapsansökan. Det andra beslutet gällde en expat, en person som hela sitt liv hade varit stadigvarande bosatt i Finland. Den ena av hans föräldrar var finsk medborgare, likaså hans familjemedlemmar (HFD:2015:175). Hemmet i Finland hade stått till hans och hans familjs förfogande också under den tid som han arbetade utomlands. Han ansågs fortfarande ha haft sitt egentliga bo och hemvist i Finland, trots att han enligt ett avtal med sin finska arbetsgivare arbetade som för viss tid utsänd arbetstagare utomlands.

Avbrott i boendetiden har också behandlats i ett fall där en person i sin ansökan om medborgarskap meddelat att han hade vistats utanför Finland i sitt hemland oavbrutet i över ett år (HFD:2019:148). I ärendet bedömdes om det hade funnits en i 16 § 1 mom. i medborgarskapslagen avsedd vägande personlig orsak till frånvaron från Finland och boendetiden därför inte hade avbrutits. En motorcykelolycka och tillfrisknandet efter den och jordbävningarna kunde utgöra en sådan vägande orsak, men i det aktuella fallet kunde detta inte anses vara fallet med beaktande av tidpunkten för händelserna.

Dessutom har högsta förvaltningsdomstolen i ett årsboksbeslut behandlat en unionsmedborgares boendetid (HFD:2020:33). Enligt avgörandet baserade sig en i kemikaliemyndigheten anställd persons rätt att vistas i Finland på rätten för unionsmedborgare att uppehålla sig i landet. Befrielsen från de formaliteter som gäller registrering hade ingen avgörande betydelse. Personens vistelse i Finland skulle således räknas som boendetid enligt medborgarskapslagen.

Bestämmelserna om förvärvad boendetid och utlandsresor har betraktats som svårförståeliga. Resor inverkar på huruvida oavbruten boendetid eller två år längre förvärvad boendetid ska tillämpas. Det har varit svårt att förutse och uppskatta när boendetiden uppfylls. Både lagtillämparna och kunderna har betraktat de komplicerade bestämmelserna som problematiska. Enligt förstudien och remissvaren på den skulle det vara motiverat att förenkla bestämmelserna. År 2020 var den tredje vanligaste orsaken till negativa beslut på medborgarskapsansökningar

att boendetidskravet inte var uppfyllt. Flest negativa beslut fattades på den grunden att språkkunskapsvillkoret inte var uppfyllt och näst flest på den grunden att identiteten inte ansågs vara utredd.

I tillämpningspraxis har det dessutom betraktats som oklart huruvida man kan avvika från boendetidsvillkoret för en medsökande av synnerligen vägande skäl med stöd av 18 § 2 mom. 3 punkten, om han eller hon har bott i Finland två år. Enligt detaljmotiveringen till paragrafen kan myndigheterna använda prövningsrätt vid tillämpningen av synnerligen vägande skäl. I motiveringen nämns också sådana personer vars makar arbetar inom utrikesförvaltningen och är skyldiga att i sin tjänst övergå till ett annat uppdrag och flytta till ett annat tjänsteställe inom utrikesförvaltningens organisation. Utrikesministeriet har påpekat att perioder utomlands hör till arbetets karaktär för alla tjänstemän i den allmänna karriären inom utrikesförvaltningen. Det kan således finnas ett synnerligen vägande skäl till undantag från boendetiden oberoende av om bakgrunden till flyttningen utomlands har varit en lagstadgad skyldighet.

Också i utlänningslagen finns det bestämmelser om hur resor utanför Finland inverkar på bedömningen av om den erforderliga vistelsetiden i Finland uppfylls. Sådana bestämmelser finns till exempel i 56 § om permanent uppehållstillstånd samt i 161 g §, som gäller permanent uppehållsrätt för unionsmedborgare och deras familjemedlemmar. Utgångspunkten är att vistelsen i Finland utgör hälften av uppehållstillståndets giltighetstid (56 § 1 mom.) eller att resorna utanför Finland inte överstiger sex månader per år (161 g §). Uppmärksamhet fästs också på orsakerna till frånvaron.

Enligt 56 § i utlänningslagen beviljas permanent uppehållstillstånd på vissa villkor en utlänning som efter att ha fått kontinuerligt uppehållstillstånd lagligen vistats i landet i fyra år utan avbrott. Enligt 1 mom. betraktas vistelsen som oavbruten, om utlänningen har vistats i Finland under minst hälften av uppehållstillståndets giltighetstid. En oavbruten vistelse avbryts inte av frånvaro som beror på sedvanliga semesterresor eller andra resor eller arbete på en arbetsplats utomlands utsänd av en finländsk arbetsgivare.

I 161 g § i utlänningslagen föreskrivs det om permanent uppehållsrätt för unionsmedborgare och deras familjemedlemmar. Villkoret är enligt 1 mom. en laglig och oavbruten vistelse i minst fem år i Finland. Enligt 3 mom. påverkas ett oavbrutet uppehåll inte av tillfällig frånvaro som inte överstiger sammanlagt sex månader per år eller längre frånvaro på grund av värnplikt eller en frånvaro på högst tolv på varandra följande månader av viktiga skäl, exempelvis graviditet och förlossning, allvarlig sjukdom, studier eller yrkesutbildning, eller utstationering på grund av arbete i en annan medlemsstat eller i tredjeland.

2.6 Bevis på språkkunskaper

Språkkunskapsvillkoret hör till de allmänna villkoren för naturalisation enligt medborgarskapslagen. Enligt 13 § 1 mom. 6 punkten i medborgarskapslagen ska den som ansöker om medborgarskap ha nöjaktig förmåga att i tal och skrift använda finska eller svenska eller i stället ha motsvarande kunskaper i finskt eller finlandssvenskt teckenspråk. Den nivå på språkkunskaperna som krävs är B1 i den gemensamma europeiska referensramen för språk, vilket betyder tillräckliga språkkunskaper för att klara sig i vardagslivet. I remissvaren på förstudien understöddes att vissa bestämmelser om bevis på språkkunskaper skulle uppdateras, och dessutom fästes särskild uppmärksamhet på hur hörselskadade sökande visar sina språkkunskaper.

Enligt 17 § i medborgarskapslagen kan en sökande visa att språkkunskapsvillkoret uppfylls genom avläggande av

- 1) en allmän språkexamen på färdighetsnivå tre,
- 2) språkexamen för statsförvaltningen med nöjaktig förmåga att använda språket i tal och skrift,
- 3) den grundläggande utbildningens lärokurs med finska eller svenska som modersmål eller som andra språk,
- 4) gymnasiets lärokurs med finska eller svenska som modersmål eller som andra språk,
- 5) en finsk- eller svenskspråkig studentexamen som innefattar ett godkänt vitsord i finska eller svenska som modersmål eller som andra språk,
- 6) en sådan yrkesinriktad grundexamen som avses i lagen om yrkesutbildning (630/1998) på finska eller svenska,
- 7) en sådan yrkesexamen eller specialyrkesexamen som avses i lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning (631/1998) på finska eller svenska,
- 8) sådana studier i finska eller svenska som avses i 6 § 1 mom. 1 punkten i statsrådets förordning om universitetsexamina (794/2004) eller i 8 § 1 mom. 1 punkten i statsrådets förordning om yrkeshögskolor (352/2003) eller ett mogenhetsprov på finska eller svenska.

Förteckningen över sätten att visa språkkunskaperna är avsedd att vara uttömmande. Enligt detaljmotiveringen till paragrafen (RP 80/2010 rd, s. 32) har strävan varit att försnabba behandlingen av medborgarskapsansökningar vid Migrationsverket. Den uttömmande förteckningen har underlättat Migrationsverkets arbete. Före 2011 täckte medborgarskapslagens bestämmelser om sätten att visa språkkunskaperna en allmän språkexamen, statens språkexamen och den grundläggande utbildningen. Språkkunskaper kunde också visas genom annan skolutbildning eller på något annat sätt, om den som utfärdar examensintyg över statens språkexamen har bedömt att språkkunskapsnivån uppfyller språkkunskapsvillkoret.

Före 2011 kunde språkkunskaperna alltså visas på flera olika sätt. Migrationsverket tvingades därför ofta både på förhand och i samband med beslutsfattandet be Utbildningsstyrelsen bedöma huruvida de intyg som den sökande lämnat in är lämpliga för påvisande av dennes språkkunskaper. Detta förfarande fördröjde behandlingen av ansökningarna om medborgarskap. Lagstiftningen och praxisen var inte heller tydlig och förutsägbar för de sökande, vilket också kan betraktas som en brist. Av dessa orsaker ansågs det i förstudien att det vore skäl att också i fortsättningen föreskriva så uttömmande som möjligt om sätten att visa språkkunskaperna, och detta understöddes också i remissvaren på förstudien.

Enligt detaljmotiveringen (RP 80/2010 rd, s. 32) till 17 § i medborgarskapslagen är det allmänaste sättet för påvisande av språkkunskaper avläggande av en allmän språkexamen på färdighetsnivå tre. Språkkunskaperna kan visas med följande kombinationer av godkända delprov: skriftlig framställning och muntlig framställning, skriftlig framställning och talförståelse samt muntlig framställning och textförståelse. Alla delkunskaper behöver alltså inte vara på färdighetsnivå tre. Språkkunskaperna kan i praktiken också visas med intyg från två olika examensgångar. Utgångspunkten är att för medborgarskap ska man visa både skriftliga och muntliga språkkunskaper och åtminstone en av dessa färdigheter ska vara aktiv (skriftlig framställning eller muntlig framställning).

I 17 § om bevis på språkkunskaper nämns inte uttryckligen teckenspråk, trots att enligt 13 § kan språkkunskapsvillkoret också uppfyllas med kunskaper i teckenspråk. Allmän språkexamen kan

numera avläggas i nio olika språk, men teckenspråken ingår inte ännu i språkurvalet för allmän språkexamen. I praktiken har kunskaperna i teckenspråk sedan 2013 bedömts av Finlands Dövas Förbund rd och vid ansökan om medborgarskap har kunskaperna i teckenspråk kunnat visas med intyg från Finlands Dövas Förbund rf.

Exempelvis den som blivit hörselskadad som vuxen har inte nödvändigtvis någon erfarenhet av teckenspråk. I 15 § i diskrimineringslagen (1325/2014) 15 § förutsätts rimliga anpassningar för att likabehandling för personer med funktionsnedsättning ska uppnås. Utbildningsstyrelsen har meddelat anvisningar om specialarrangemang för avläggande av allmänna språkexamina när det gäller till exempel hörsel-, syn-, och talskadade. Det bör likaså påpekas att medborgarskapslagen möjliggör undantag från språkkunskapsvillkoret, som behandlas mer ingående senare i denna proposition.

I förstudien dryftades hur den ökade mångfalden i fråga om utbildningsutbud samt undervisningsspråk och examina skulle kunna beaktas i sätten att visa de språkkunskaper som krävs för naturalisation. Man funderade vilka examina och studier som eventuellt skulle kunna fogas till förteckningen i 17 §. Det borde också granskas att paragrafens hänvisningar till andra utbildningsförfattningar är ajour.

Enligt 17 § 6 punkten i medborgarskapslagen kan språkkunskaperna visas genom yrkesinriktad grundexamen på finska eller svenska. Enligt 7 punkten kan språkkunskaperna visas genom en yrkesexamen eller specialyrkesexamen på finska eller svenska. I punkterna hänvisas till lagen om yrkesutbildning (630/1998) och lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning (631/1998). Dessa lagar har sedermera upphävts och ersatts med lagen om yrkesutbildning (531/2017). Laghänvisningarna som gäller yrkesutbildning är inte längre ajour.

Enligt 17 § 8 punkten kan språkkunskaperna visas genom vissa studier som ingår i universitets- eller yrkeshögskoleexamen. Dessa är vissa studier i finska eller svenska som ingår i examen, och dessutom kan språkkunskaperna visas med ett mognadsprov på finska eller svenska. I lagbestämmelsen hänvisas till två förordningar, av vilka den ena är upphävd och den andras rubrik har ändrats (statsrådets förordning om yrkeshögskolor, statsrådets förordning om universitetsexamina). Hänvisningarna borde ajourföras. Lagens ordalydelse skulle dessutom kunna förtydligas så att med studier i finska eller svenska avses studier genom vilka nöjaktiga kunskaper visas.

Ett problem med förteckningen i 17 § i medborgarskapslagen, som är avsedd att vara uttömmande, kan anses vara att där inte har beaktats yrkesexamina som avlagts på Åland. Enligt 120 § i grundlagen har landskapet Åland självstyrelse enligt vad som särskilt bestäms i självstyrelselagen för Åland (1144/1991, *självstyrelselagen*). Enligt 18 § 14 punkten i självstyrelselagen har landskapet lagstiftningsbehörighet i fråga om bland annat undervisning. I 17 § 6 och 7 punkten i medborgarskapslagen hänvisas till rikets lagstiftning om yrkesutbildning. Den gällande lagens ordalydelse täcker således inte yrkesutbildning på Åland, som det föreskrivs om i landskapslagen om gymnasieutbildning (Ålands författningssamling 2011:13).

Den grundläggande utbildningens och gymnasiets lärokurs nämns i 17 § 3 och 4 punkten i medborgarskapslagen utan hänvisningar, så bestämmelserna täcker också lärokurser som avlagts på Åland. Studentexamen och högskoleexamina hör däremot till området för rikets lagstiftning. Enligt 27 § 3 punkten i självstyrelselagen har riket lagstiftningsbehörighet i fråga om statsmyndigheternas organisation och verksamhet. Enligt detaljmotiveringen till regeringens proposition med förslag till självstyrelselagen (RP 73/1990 rd, s. 75—76) omfattar bestämmelsen bland

annat lagstiftning som gäller kunskapskrav för viss av staten godkänd kompetens. För student-examens och högskoleexamina del behövs således inte heller i fortsättning någon hänvisning till Ålands lagstiftning. Högskoleexamina täcker också åländska yrkeshögskoleexamina.

Förteckningen som gäller bevis på språkkunskaper innehåller för närvarande inte auktoriserade translatorer eller registrerade rättstolkar. Enligt förstudien kan en auktoriserad translator anses ha sådana språkkunskaper som krävs för medborgarskap, om det ena av hans eller hennes översättningsspråk är finska eller svenska. Både auktoriserade translatorer och registrerade rättstolkar har sannolikt språkkunskaper som klart överstiger nivån B1, som krävs för medborgarskap.

I examensgrunderna för auktoriserad translator (Utbildningsstyrelsens föreskrifter och anvisningar 40/2012) konstateras att godkänd prestation i fråga om examensuppgifterna kräver att examinanden behärskar käll- och målspråket på minst nivå C2. Nivå C2 betyder den högsta nivån på språkkunskaper i den gemensamma europeiska referensramen för språk. Enligt 6 § i lagen om auktoriserade translatorer (1231/2007) är en översättning som utförts av en auktoriserad translator laggill, om den inte visas vara felaktig. Enligt lagens 12 § beviljas auktorisationer av translatorer av examensnämnden för auktoriserade translatorer, som finns i anslutning till Utbildningsstyrelsen. Enligt 4 § utfärdas över auktorisation av en translator ett intyg, där det nämns från vilket språk till vilket språk översättaren har rätt att utföra översättningar i egenskap av auktoriserad translator. Rätt att vara verksam som auktoriserad translator beviljas för en tid av fem år i sänder. För att spara uppgifter om avlagda examina finns enligt 9 § ett register över examen för auktoriserade translatorer.

Lagen om auktoriserade translatorer har ersatt den tidigare lagen om auktoriserade translatorer (1148/1988). Enligt lagens 1 § beviljade translatorsexamensnämnden, som var underställd undervisningsministeriet, rätt att vara verksam som auktoriserad translator. Enligt 3 § gav nämnden varje auktoriserad translator ett intyg varav framgick det språk från och det språk till vilket han har rätt att utföra översättningar i egenskap av auktoriserad translator.

Registret över rättstolkar är ett parallellt system med registret över examen för auktoriserade translatorer. Enligt 5 § i lagen om registret över rättstolkar (1590/2015) förutsätts för antecknande i registret i fråga om studier specialyrkesexamen i rättstolkning eller en motsvarande tidigare examen, eller en högskoleexamen som lämpar sig för tolkuppdrag och studier i rättstolkning. Enligt 2 § fattas beslut om registrering i registret över rättstolkar av nämnden för registret över rättstolkar, som finns i anslutning till Utbildningsstyrelsen och som ger ett intyg över registreringen. Enligt 6 § görs registreringen för fem år i sänder.

Bestämmelser om undantag från språkkunskapsvillkoret finns i 18 b § i medborgarskapslagen. Möjliga grunder för undantag är arbete, ålder, hälsotillstånd, en hörsel-, syn- eller talskada, avsaknad av läs- och skrivkunnighet samt annars synnerligen vägande skäl. Enligt 1 mom. 1 punkten kan undantag från språkkunskapsvillkoret göras, om det är oskäligt svårt för den sökande att sköta ett stadigvarande arbete i huvudsyssla i Finland utan finskt medborgarskap. Enligt 2 punkten är en grund för undantag också att den sökande har fyllt 65 år och i Finland har flyktingstatus, status som alternativt skyddsbehövande eller uppehållstillstånd som beviljats på grund av humanitärt skydd. Enligt 3 punkten kan undantag från språkkunskapsvillkoret göras, om den sökande inte förmår uppfylla språkkunskapsvillkoret på grund av sitt hälsotillstånd eller en hörsel-, syn- eller talskada. Enligt 4 punkten kan undantag från språkkunskapsvillkoret göras, om det annars finns synnerligen vägande skäl att avvika från språkkunskapsvillkoret. I 2 och 3 mom. föreskrivs om undantag för personer som inte är läs- och skrivkunniga samt för de personer som fyllt 65 år och som inte har fått internationellt skydd.

En av grunderna för undantag är fyllda 65 år. Grundlagsutskottet uttalade i sitt betänkande om ändring av medborgarskapslagen (GrUB 8/2010 rd, s. 3—4) att utskottet ser det som viktigt att undersöka hur åldern påverkar språkinläringen och analysera bestämmelserna om ålder när medborgarskapslagen ses över. Utskottet konstaterade att en hög ålder kan påverka språkinläringen på ett sätt som med fog bör vägas in i beslutet om avvikelse från språkkunskapsvillkoret. Enligt utskottet kan 65 år anses vara relativt hög åtminstone när det gäller sökande vars funktionsförmåga är väsentligt nedsatt och vars förväntade livslängd i genomsnitt avviker betydligt från finländarnas till exempel på grund av förhållandena i ursprungslandet. Utskottet påpekade dessutom att det i 18 b § 1 mom. 4 punkten föreskrivs om undantag från språkkunskapsvillkoret av synnerligen vägande skäl. Bestämmelsen gör det möjligt att avvika från språkkunskapsvillkoret också i fråga om andra äldre sökande än de som har fyllt 65 år.

I förstudien om behov av ändringar i medborgarskapslagen behandlades på det sätt som grundlagsutskottet förutsatt också ålderns inverkan på språkinläringen och bedömdes medborgarskapslagens bestämmelser som baserar sig på åldern. Utredningen och de källor som användes framgår av förstudierapporten. Nedan följer några av de viktigaste anmärkningarna från utredningen i komprimerad form.

Vuxnas språkinläring skiljer sig från barns och ungas språkinläring till exempel så att vuxna har mycket kunskap om och erfarenhet av hur språk fungerar och möjligheterna att använda språk, medan barns och ungas språkinläring stöds av till exempel flexibel hjärna och mindre rädsla för att lära sig nya saker. Stegen i inläring av ett främmande språk är mycket liknande hos personer i olika åldrar. Individuella skillnader hos dem som ska lära sig språket syns i inläringssnabbhet och den nivå på språkkunskaperna som är möjlig att uppnå. Inläringen av ett främmande språk påverkas av inte bara åldern utan också av språkbegåvning, motivation, personlighet samt inlärningsstil (kognitiv stil) och inlärningsstrategier. Den vuxnas skolhistoria påverkar det metodurval som han eller hon förfogar över vid inläringen av ett främmande språk. Exempelvis avsaknad av läs- och skrivkunighet inverkar på inlärningsberedskapen och problemlösningsmetoderna.

Enligt förstudien ger forskning inte belägg för någon exakt eller riktgivande övre åldersgräns för inläring av ett främmande språk. Det hör till normalt åldrande att inläringen blir långsammare och kräver mer repetition och å andra sidan försämras koncentrationsförmågan. Individuella skillnader gör det svårt att sätta en allmän åldersgräns. Också i andra länder görs det undantag från de språkkunskaper som krävs för medborgarskap på grund av åldern. De bestämmelser som baserar sig på åldern är kopplade till en fast åldersgräns i Norge (68 år), Island (65 år), Förenade kungariket (65 år) och Kanada (55 år). Belgien kräver inga språkkunskaper för medborgarskap av dem som är i pensionsåldern.

I förstudien konstaterades att ett exempel på bestämmelser som baserar sig på åldern är lagen om stödande av den äldre befolkningens funktionsförmåga och om social- och hälsovårdstjänster för äldre (980/2012, *äldreomsorgslagen*). Där avses enligt 3 § 1 punkten med äldre befolkning den del av befolkningen som är i en ålder som berättigar till ålderspension. Med äldre person avses enligt 3 § 2 punkten en person vars fysiska, kognitiva, psykiska eller sociala funktionsförmåga är nedsatt på grund av sjukdomar eller skador som har uppkommit, tilltagit eller förvärrats i och med hög ålder, eller på grund av degeneration i anslutning till hög ålder. I äldreomsorgslagen är bestämmelserna som baserar sig på åldern således kopplade å ena sidan till den ålder som berättigar till ålderspension och å andra sidan till begreppet äldre person sådant det definieras i lagen.

Enligt slutsatserna i förstudien påverkas inläringen av ett främmande språk av inte bara åldern utan också många andra faktorer och det är därför svårt att fastställa en allmän högsta åldersgräns. Flertalet individuella skillnader syns framför allt i inlärningshastighet och vilken nivå på språkkunskaperna som är möjlig att nå. På grund av de individuella skillnaderna kan den arbetsbörda som krävs för att nå nöjaktiga språkkunskaper variera avsevärt. En fast åldersgräns kan anses tydlig inte bara för lagtillämparen utan också för den som ansöker om medborgarskap. Också någon slags koppling till pensionsåldern kan anses motiverad, när man beaktar att det kräver varierande mycket arbete att lära sig ett språk och normalt åldrande gör studierna jobbigare. Det är därför motiverat att den fasta åldersgränsen ligger när den ålder som berättigar till ålderspension. Prövning fall för fall som grund för undantag skulle däremot, också när den är bunden till lag, kunna försvåra beslutsfattandet och minska avgörandenas förutsägbarhet för de sökande och dem som överväger att ansöka om medborgarskap.

Av dessa orsaker stannade man i förstudien för att medborgarskapslagens bestämmelser som baserar sig på åldern inte behöver ändras. Dessutom bör det påpekas, såsom grundlagsutskottet påpekat i ovannämnda betänkande, att 18 b § 1 mom. 4 punkten i medborgarskapslagen möjliggör undantag från språkkunskapsvillkoren av synnerligen vägande skäl.

Enligt 18 b § 1 mom. 3 punkten i medborgarskapslagen kan avvikelser från språkkunskapsvillkoret göras om den sökande inte förmår uppfylla språkkunskapsvillkoret på grund av sitt hälso-tillstånd eller en hörsel-, syn- eller talskada. I enlighet med detaljmotiveringen till regeringens proposition med förslag till medborgarskapslag (HE 235/2002 vp, s. 46) avses härmed en sådan grad av dålig kondition, sjukdom, utvecklingsstörning eller annat handikapp att det på grund därav är omöjligt att uppfylla språkkunskapsvillkoret eller oskäligt kräva att det uppfylls. Avvikelse från språkkunskapsvillkoret kan således göras till exempel på grund av en hörsel- eller synskada, om den sökande på grund av den inte kan uppfylla språkkunskapsvillkoret. I praktiken har man avvikit från språkkunskapsvillkoret på dessa grunden antingen helt eller delvis, till exempel i fråga om muntliga språkkunskaper. När undantag övervägs bedöms den sökandes situation som en helhet.

Enligt artikel 1 i konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning omfattar personer med funktionsnedsättning personer med varaktiga fysiska, psykiska, intellektuella eller sensoriska funktionsnedsättningar, vilka i samspel med olika hinder kan motverka deras fulla och verkliga deltagande i samhället på lika villkor som andra. Konventionen har ingåtts 2006, dvs. efter att medborgarskapslagen stiftades. Utifrån de ovan beskrivna förarbetena till medborgarskapslagen täcker grunden för undantag enligt 18 b § 1 mom. 3 punkten sådana funktionsnedsättningar som gör att det är omöjligt att uppfylla språkkunskapsvillkoret eller oskäligt att kräva att det ska uppfyllas. Funktionsnedsättning skulle också kunna nämnas som en självständig grund i lagbestämmelsens ordalydelse.

Enligt 18 b § 2 mom. i medborgarskapslagen kan avvikelser från språkkunskapsvillkoret göras när det gäller sökande som inte är läs- och skrivkunniga, om den sökande har elementära färdigheter att förstå och tala finska eller svenska eller regelbundet har deltagit i undervisning i finska eller svenska. Avsaknad av läs- och skrivkunnighet visas genom ett intyg utfärdat av den sökandes lärare i finska eller svenska. Högsta förvaltningsdomstolen har i sina avgöranden (HFD:2017:3, HFD:2017:199) betonat vikten av ett intyg som utfärdats av den sökandes egen lärare. Avsaknad av läs- och skrivkunnighet ska bedömas utifrån ett intyg som den lärare som undervisat den sökande har utfärdat, om det inte grundar sig på klart felaktiga uppgifter om den sökandes färdigheter. I praktiken har det ändå inte krävts ett av den sökandes egen lärare utfärdat intyg över elementära färdigheter att förstå och tala språket, utan till denna del har man också godkänt ett intyg utfärdat av någon annan lärare i finska eller svenska som har baserat sig på testning av den sökandes muntliga språkkunskaper. Samma krav på elementära språkkunskaper

eller regelbundna studier gäller också sådana 65 år fyllda som inte har fått internationellt skydd. Det bör påpekas att en person som fyllt 65 år inte nödvändigtvis har avlagt språkstudier i Finland och han eller hon har således inte någon egen lärare som skulle kunna utfärda intyg över elementära språkkunskaper eller regelbundna studier.

2.7 Myndighetsanmälningar i anslutning till behållande av medborgarskap

Dubbelmedborgare behåller sitt finska medborgarskap när de fyller 22 år på vissa villkor som uppräknas i 34 § i medborgarskapslagen. Olika myndigheter ska enligt 40 § 3 mom. underrätta befolkningsdatasystemet om sådana omständigheter som gör att en person behåller sitt finska medborgarskap. Medborgarskapslagens 40 § 3 mom. borde uppdateras så att det motsvarar de ändringar som tidigare gjorts i 34 §, så att myndigheterna är skyldiga att lämna underrättelse om att de åtgärder med stöd av vilka en dubbelmedborgare behåller sitt finska medborgarskap när han eller hon fyller 22 år. En uppdatering av bestämmelserna understöddes också i remissvaren på förstudien om behov av ändringar i medborgarskapsbestämmelserna.

I artikel 7.5 i konventionen om begränsning av statslöshet sägs att i fall när en medborgare i en fördragsslutande stat är född utanför den statens territorium, kan lagen i denna stat låta hans bibehållande av sitt medborgarskap efter utgången av ett år från det han uppnådde myndig ålder bli beroende på hemvist vid sagda tidpunkt på statens territorium eller på registrering hos vederbörlig myndighet.

I artikel 7.1 i den europeiska medborgarskapskonventionen sägs att som grund för förlust av medborgarskap kan föreskrivas avsaknad av verklig anknytning mellan konventionsstaten och en medborgare som har varaktigt hemvist utomlands. Avsikten är enligt det dokument som förklarar konventionen att det ska vara möjligt att en stats medborgare som flyttat utomlands inte ska behålla medborgarskap i den staten generation efter generation. Verklig anknytning kan saknas till exempel när en person inte har ansökt om person- eller resedokument hos myndigheterna i staten eller meddelat dessa att han eller hon vill behålla medborgarskap i staten.

Också enligt Europeiska unionens domstol kan en medlemsstat föreskriva att avsaknad eller upphörande av verklig anknytning leder till förlust av medborgarskap (Tjebbes m.fl. mot Nederländerna, dom 12.3.2019 C-221/17). Enligt domstolen utgör unionsrätten inte något hinder för en medlemsstats lagstiftning i vilken det föreskrivs att en person under vissa förutsättningar förlorar sitt medborgarskap i denna medlemsstat enligt lag och de rättigheter som följer med denna ställning, under förutsättning att de behöriga nationella myndigheterna, inklusive, i förekommande fall, de nationella domstolarna, i anslutning till detta kan bedöma följderna av denna förlust av medborgarskap och låta de berörda personerna återfå sitt medborgarskap. I samband med denna bedömning ska dessa myndigheter och domstolar kontrollera huruvida förlusten av medborgarskapet i den berörda medlemsstaten, och därmed förlusten av ställningen som unionsmedborgare, är förenlig med proportionalitetsprincipen.

Enligt 34 § 1 mom. i medborgarskapslagen behåller en finsk medborgare som också har medborgarskap i någon främmande stat sitt finska medborgarskap vid uppnående av 22 års ålder endast om han eller hon har tillräcklig anknytning till Finland. Enligt 2 mom. anses en tillräcklig anknytning finnas, om 1) personen är född i Finland och enligt lagen om hemkommun (201/1994) har sin hemkommun i Finland när han eller hon fyller 22 år, 2) personen har haft sin hemkommun i Finland eller sitt egentliga bo och hemvist i Danmark, Island, Norge eller Sverige sammanlagt minst sju år innan han eller hon fyllde 22 år, eller 3) personen efter att ha fyllt 18 men inte 22 år har agerat på något av de sätt som nämns i underpunkterna a—d.

En person har således tillräcklig anknytning till Finland också när han eller hon efter att ha fyllt 18 år men inte 22 år a) skriftligen har meddelat en finsk beskickning, Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata eller Statens ämbetsverk på Åland att han eller hon vill behålla sitt finska medborgarskap, b) har sökt eller fått finskt pass eller identitetskort, c) i Finland har fullgjort eller för tillfället fullgör beväringstjänst eller civiltjänst eller sådan tjänstgöring som avses i lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor (194/1995), eller d) har fått finskt medborgarskap på ansökan eller efter anmälan.

I enlighet med 34 § i medborgarskapslagen kan endast en sådan person förlora sitt finska medborgarskap som också har medborgarskap i någon annan stat, och efter att ha fyllt 22 år kan man behålla medborgarskapet på flera alternativa sätt. I enlighet med 37 § i medborgarskapslagen informeras årligen de personer som fyller 18 år och som berörs av förlust av medborgarskap om dessa sätt. Anvisningen om hur man ska förfara för att behålla sitt medborgarskap skickas ändå inte till dem som har haft hemkommun i Finland i sammanlagt minst sju år och som således behåller sitt medborgarskap med stöd av 34 § 2 mom. 2 punkten. Dylika dubbelmedborgare som redan som barn bott flera år i Finland löper alltså inte risk att förlora sitt finska medborgarskap. Om en person däremot är bosatt utomlands, beror det också på hur aktuella hans eller hennes adressuppgifter i befolkningsdatasystemet är huruvida han eller hon får anvisningen om på vilka sätt han eller hon kan behålla sitt finska medborgarskap.

En tidigare finsk medborgare som förlorat sitt finska medborgarskap när han eller hon fyllde 22 år återfår det efter medborgarskapsanmälan enligt 29 § i medborgarskapslagen. Migrationsverket bestämmer vid behov personens medborgarskapsstatus i enlighet med 36 §, och beslutet om bestämmande av medborgarskapsstatus får överklagas hos förvaltningsdomstolen.

I 40 § 3 mom. i medborgarskapslagen sägs att sedan en finsk beskickning har fått ett meddelande om en persons vilja att behålla sitt finska medborgarskap eller sedan polisen eller beskickningen har utfärdat finskt pass för en person som fyllt 18 men inte 22 år, underrättar polisen eller beskickningen befolkningsdatasystemet om saken. Huvudstaben eller civiltjänstcentralen lämnar motsvarande underrättelse när en finsk medborgare som inte har fyllt 22 år har fullgjort värnplikt eller civiltjänst i Finland. Anteckning om att medborgarskapet behålls med stöd av 34 § ska göras i systemet innan personen fyller 22 år. I bestämmelserna har inte beaktats till exempel finska medborgares identitetskort, frivilligt militärtjänst för kvinnor eller att en person i enlighet med 34 § som bäst fullgör någon av de nämnda tjänstgöringarna. I praktiken har huvudstaben och civiltjänstcentralen lämnat underrättelser till Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata också om de personer som fullgör värnplikt eller civiltjänst eller frivillig militärtjänster för kvinnor i Finland som bäst.

Enligt 38 § i medborgarskapslagen gör Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata eller Statens ämbetsverk på Åland anteckning om behållande eller förlust av medborgarskap i befolkningsdatasystemet och informerar personen om saken. Anteckning om behållande av medborgarskap görs efter att Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata eller Statens ämbetsverk på Åland fått information om en omständighet som gör att en dubbelmedborgare behåller sitt finska medborgarskap när han eller hon fyller 22 år. Därför är det väsentligt att andra myndigheter i tid underrättar Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata eller Statens ämbetsverk på Åland om en sådan omständighet. I praktiken görs anteckningen om behållande av medborgarskap ofta först efter 22-årsdagen. I 40 § 3 mom. i medborgarskapslagen behövs det inte nödvändigtvis någon tidsfrist för anteckningen om behållande av medborgarskap, utan i stället skulle det kunna nämnas att andra myndigheter ska lämna underrättelse till Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata eller Statens ämbetsverk på Åland utan dröjsmål.

2.8 Ändringar i allmänna lagar

Förvaltningsprocesslagen (586/1996), som det hänvisas till i bestämmelserna om sökande av ändring i 41 och 42 § i medborgarskapslagen, har upphävts genom lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019), som trädde i kraft vid ingången av 2020. Medborgarskapslagens bestämmelser om sökande av ändring behöver uppdateras så att i lagen kvarstår endast en informativ hänvisning om att bestämmelser om sökande av ändring finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden.

I 50 § i medborgarskapslagen föreskrivs det om beslut och delgivning av beslutet. Lagen om delgivning i förvaltningsärenden (232/1966), som nämns i 3 mom., har upphävts genom förvaltningslagen. Medborgarskapslagens 50 § behöver emellertid ses över i sin helhet, och det behöver bedömas om 50 § innehåller bestämmelser som överlappar förvaltningslagens bestämmelser. Dessa bestämmelser granskas mer ingående nedan.

Enligt 45 § 1 mom. i förvaltningslagen ska ett beslut motiveras, men enligt 2 mom. kan motiveringen för ett beslut utelämnas bland annat om ett yrkande som inte gäller någon annan part godkänns genom beslutet och ingen annan har rätt att söka ändring i beslutet (4 punkten) eller motivering av någon annan särskild orsak är uppenbart onödig (5 punkten). Enligt 50 § 1 mom. i medborgarskapslagen behöver ett för den sökande positivt beslut som fattats med stöd av medborgarskapslagen inte motiveras. Om ett beslut är endast delvis positivt eller om ett positivt beslut som gäller ett barn har fattats i strid med den andra vårdnadshavarens eller barnets vilja, motiveras beslutet. Det är fråga om ett delvis positivt beslut när beslutet är positivt för den sökande men negativt för ett eller flera medsökande barn.

Om man till denna del i fortsättningen skulle förfara med stöd av förvaltningslagens bestämmelser i medborgarskapsärenden, skulle motiveringen för ett för den sökande positivt beslut kunna utelämnas därför att genom beslutet godkänns ett yrkande som inte gäller någon annan part och ingen annan har rätt att söka ändring i beslutet. Det skulle även annars vara uppenbart onödigt att motivera ett sådant medborgarskapsbeslut. Det skulle vara uppenbart onödigt att motivera ett beslut också till exempel när ett positivt beslut fattats för den sökande och alla medsökande och de medsökandes andra vårdnadshavare inte har motsatt sig det. Om beslutet däremot skulle vara negativt för ett medsökande barn, skulle motiveringen inte kunna utelämnas med stöd av förvaltningslagen. Ett beslut borde likaså fortfarande motiveras även med stöd av förvaltningslagen, om ett positivt beslut har fattats för ett barn mot den andra vårdnadshavarens eller barnets vilja. I dessa situationer gäller ansökan eller anmälan och beslutet också barnet och barnets andra vårdnadshavare har rätt att söka ändring i beslutet.

Enligt 59 § i förvaltningslagen sker vanlig delgivning per post genom brev till mottagaren. Mottagaren anses ha fått del av ärendet den sjunde dagen efter det att brevet avsändes, om inte något annat visas. Enligt förvaltningslagens förarbeten (RP 72/2002 rd, s. 113) har man i paragrafbriken uttryckligen velat framhäva att ifrågavarande delgivningssätt ska vara det som i regel anlitas vid delgivning av handlingar som hör till behandlingen av ett förvaltningsärende. Enligt 50 § 2 mom. i medborgarskapslagen kan ett för den sökande positivt beslut och ett beslut om bestämmande av medborgarskapsstatus delges genom att det sänds med posten på den adress som den sökande uppgett. Mottagaren anses i Finland ha fått del av beslutet senast 7 och utomlands senast 30 dagar efter det brevet sändes, om inte något annat visas. Enligt motiveringen i regeringens proposition med förslag till lag om ändring av medborgarskapslagen (RP 80/2010 rd, s. 39—40) har strävan med att foga beslut om bestämmande av medborgarstatus till lagbestämmelsen varit att påskynda och effektivisera förfarandet. Enligt motiveringen är ett sådant beslut inte av positiv eller negativ art, utan i beslutet anges endast i vilken stat eller i vilka stater personen i Finland ska anses vara medborgare.

Enligt 60 § i förvaltningslagen ska en delgivning verkställas per post mot mottagningsbevis, om den gäller ett förpliktande beslut och tiden för sökande av ändring eller någon annan tidsfrist som påverkar mottagarens rätt börjar löpa från det att beslutet delgavs. Mottagningsbevis kan användas också i de fall där det av andra skäl är nödvändigt för att trygga en parts rättigheter. En handling kan också överlämnas till delgivningens mottagare eller dennes företrädare. Över delgivningen ska det då sättas upp ett skriftligt bevis av vilket den som har verkställt delgivningen, mottagaren och tidpunkten för delgivningen ska framgå. Enligt förvaltningslagens förarbeten (RP 72/2002 rd, s. 114) är förpliktande beslut alla sådana beslut där det uppställs en förpliktelse att göra någonting, till exempel en betalningsförpliktelse eller en förpliktelse att avlägsna en byggnad. Mottagningsbevis ska enligt myndighetens prövning kunna användas också i de fall där bevislig delgivning av någon annan anledning kan anses vara nödvändig för att trygga en parts rättigheter, till exempel när det vid behandlingen blir nödvändigt att för utredning av ärendet förrätta syn eller muntligt hörande, och personens närvaro vid förrättningen behövs för att ärendet ska kunna avgöras.

Enligt 50 § 3 mom. i medborgarskapslagen delges ett annat beslut än ett sådant som är positivt för den sökande per post mot mottagningsbevis. Beslutet kan också på basis av bemyndigande av den sökande, dennes vårdnadshavare eller en part i ett annat medborgarskapsärende eller dennes vårdnadshavare överlämnas till en mottagare av delgivningar eller dennes företrädare. Över delgivningen ska då uppsättas ett skriftligt intyg varav framgår vem som verkställt delgivningen och vem som är mottagare samt tidpunkten för delgivningen.

Om man i medborgarskapsärenden i fortsättningen skulle agera med stöd av förvaltningslagens bestämmelser i fråga om delgivning, skulle ett för den sökande positivt beslut och beslut om bestämmande av medborgarstatus kunna delges per post genom brev i enlighet med 59 § i förvaltningslagen. Då skulle det alltså antas att mottagaren har fått del av ärendet den sjunde dagen efter det att brevet avsändes. För delgivning av andra beslut i medborgarskapsärenden skulle det fortfarande vara motiverat att använda mottagningsbevis, som enligt 60 § i förvaltningslagen kan användas, om det är nödvändigt för att trygga en parts rättigheter. Så vore fallet till exempel när den sökande eller en medsökande inte har fått medborgarskap på ansökan eller efter anmälan eller ett barn har beviljats medborgarskap mot den andra vårdnadshavarens vilja. Med hjälp av mottagningsbevis tryggas i dessa situationer möjlighet att utnyttja rätten att söka ändring.

Enligt både 63 § 2 mom. i förvaltningslagen och 50 § 3 mom. i medborgarskapslagen delges en handling i Finland genom offentlig delgivning, om en delgivning som är avsedd för utlandet inte kan verkställas. Till denna del överlappar medborgarskapslagens bestämmelser förvaltningslagens bestämmelser och är onödiga. Det kan dessutom påpekas att enligt 55 § 1 mom. i förvaltningslagen verkställs delgivning såsom offentlig delgivning, om den inte kan verkställas som vanlig eller bevislig delgivning. Offentlig delgivning behövs också i fråga om ett beslut om medborgarskap, om delgivningen inte kan verkställas på något annat sätt, och därför är det inte skäl att begränsa användningen av offentlig delgivning i medborgarskapsärenden till de fall där en delgivning som är avsedd för utlandet inte kan verkställas.

Sammanfattningsvis kan man konstatera att medborgarskapslagens bestämmelser om motivering och delgivning av beslut är delvis skrivna på ett annat sätt än förvaltningslagens bestämmelser, men det behövs inte nödvändigtvis egna bestämmelser om dessa saker i medborgarskapslagen utöver den allmänna lagens bestämmelser. För informativa hänvisningar till förvaltningslagen talar dock det faktum att sådana hänvisningar gör bestämmelserna mer förståeliga med avseende på föremålet för regleringen, dvs. den person som ansöker om medborgarskap.

I 50 § 4 mom. i medborgarskapslagen hänvisas det till ärenden som anhängiggjorts på elektronisk väg. Ett beslut i ett sådant ärende kan delges på det sätt som föreskrivs i lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (13/2003). Hänvisningsbestämmelsen har motiverats med att det annars skulle vara oklart om bestämmelserna om delgivning av beslut enligt lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet kan tillämpas på delgivning av beslut som avses i medborgarskapslagen (RP 156/2006 rd, s. 26). Också denna hänvisning kan ändras till rent informativ form.

3 Målsättning

Syftet med lagstiftningsprojektet är i första hand lagtekniska ändringar, eftersom det är viktigt att tidvis bedöma hur lagstiftningen fungerar och hur eventuella tolkningsproblem kan undvikas. Lagtekniska ändringar kan betraktas som en väsentlig metod att uppdatera de gällande bestämmelserna och säkerställa kvaliteten på bestämmelserna. Målet för projektet är att bestämmelserna ska börja fungera bättre, så att de är tydligare för dem som berörs av dem och för dem som ska tillämpa dem. I projektet har också beaktats utvecklingen av den allmänna lagstiftningen och av rättspraxis.

Medborgarlagens definitioner av barn och statslös uppdateras så att de ska motsvara definitionerna i internationella överenskommelser som är bindande för Finland. Barns förvärvande av medborgarskap förenklas så att barn oftare än nu förvärvar medborgarskap direkt med stöd av lag på grund av en förälders och adoptivförälders medborgarskap.

Förutsättningarna för naturalisation förändras inte, men bestämmelserna om utredd identitet, boendetid och språkkunskaper uppdateras och förtydligas. Bestämmelserna om utredd identitet preciseras utifrån högsta förvaltningsdomstolens avgörandepraxis. Bestämmelserna om boendetid förtydligas, men samtidigt ses det till att bestämmelserna möjliggör ungefär lika mycket utlandsvistelse som i nuläget. Sätten att visa språkkunskaperna preciseras och kompletteras.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

Det föreslås att bestämmelserna om definition av barn ändras så att där slopas hänvisningen till möjligheten att bli myndig genom att gifta sig före 18 års ålder. I fortsättningen ska det finnas bara en definition av statslös i stället för de nuvarande två och i medborgarskapslagen stryks indelningen i ofrivilligt och frivilligt statslösa.

Ett barn ska alltid förvärva finskt medborgarskap vid födelsen direkt med stöd av lag, om hans eller hennes mor eller far är finsk medborgare. Också ett barn som adopterats av en finsk medborgare ska alltid förvärva finskt medborgarskap direkt med stöd av lag. Ett barn som fötts som barn till eller adopterats av en finsk medborgare före ikraftträdandet av de föreslagna ändringarna ska fortfarande förvärva finskt medborgarskap efter medborgarskapsanmälan, om barnet inte har förvärvat finskt medborgarskap direkt med stöd av lag. Genom övergångsbestämmelserna ses det till att barnen behandlas lika så att barns rätt till finskt medborgarskap enligt den gällande lagen kvarstår också i fortsättningen.

Det föreslås att bestämmelserna om utredd identitet preciseras så att de ska motsvara högsta förvaltningsdomstolens avgörandepraxis. Bestämmelserna utökas med ett omnämnande av att bedömningen av en utredning om identiteten ska vara en helhetsprövning. Dessutom preciseras bestämmelserna enligt vilka identiteten kan anses vara utredd efter en tidsfrist på tio år. Den tidsfrist som nu föreskrivs i lagen gäller personer som tidigare har upprätt under flera olika

identiteter. I fortsättningen ska tidsfristen på tio år i enlighet med etablerad rättspraxis också gälla situationer där en utredning av identiteten inte heller annars kan betraktas som tillförlitlig utifrån en helhetsprövning.

Det föreslås att bestämmelserna om utlandsresor som tillåts under boendetiden ska förenklas jämfört med nuläget. Bestämmelserna ska innehålla ett maximalt antal resedygn för hela den erforderliga boendetiden och separat för den år som föregår avgörandet av ansökan. Indelningen i oavbruten och förvärvad boendetid slopas.

Det föreslås att bestämmelserna om bevis på språkkunskaper preciseras. Yrkesexamina som avlagts på Åland ska beaktas. Auktoriserade tolkar till eller från finska eller svenska och registrerade rättstolkare ska anses ha sådana språkkunskaper som förutsätts för naturalisation. Bestämmelsen om undantag från språkkunskapsvillkoret preciseras så att den bättre ska motsvara konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och lagens tillämpningspraxis.

Dessutom företas flera ändringar av en mer teknisk natur.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

4.2.1 Konsekvenser för myndigheterna

De olika typerna av medborgarskapsanmälningar kommer i praktiken att minska med tiden från nuvarande fem till tre, när finska medborgares barn och adoptivbarn i alla situationer förvärvar finskt medborgarskap direkt med stöd av lag och anmälningsförfarandet fortsätter att gälla endast vissa personer som fötts eller adopterats före ikraftträdandet av lagändringen. Ändringarna påverkar Migrationsverket, som avgör medborgarskapsanmälningarna, och också de beskickningar som tar emot anmälningarna utomlands. Utifrån statistiken kan man bedöma att det kommer att göras cirka 160 medborgarskapsanmälningar färre än i nuläget.

Handlägningsprocesserna hos Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata förtydligas när barns förvärvande av medborgarskap inte kräver anmälningsförfarande utan ett barn som föds som barn till eller adopteras av en finsk medborgare kan antecknas som finsk medborgare i befolkningsdatasystemet tidigare än nu. Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata ska fortfarande vid behov kunna begära Migrationsverkets utlåtande om ett utländskt dokumentets äkthet och tillförlitlighet innan uppgifterna om födelse och faderskap antecknas i befolkningsdatasystemet. Arbetsvolymen minskar inte som helhet hos Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata.

De föreslagna ändringarna i barns förvärvande av medborgarskap förutsätter ändringar i informationssystemet hos Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata, för att uppgifterna ska antecknas korrekt i befolkningsdatasystemet. De tillämpningar som används för att underhålla befolkningsdatasystemets personuppgifter håller på att reformeras, något som kommer att pågå flera år. De föreslagna ändringarna i medborgarskapslagen förutsätter dock ändringar i de nuvarande tillämpningarna som används för att underhålla uppgifterna om medborgarskap. Ändringarna behövs i de tillämpningar som används för att registrera uppgifter om fastställande av föräldraskap och adoptionsuppgifter. Ändringarna gäller framför allt tillämpningarnas justeringar av barns medborgarskap och slutsatser om det medborgarskap som ska registreras i befolkningsdatasystemet. Det borde reserveras ungefär sex månader för att genomföra systemändringarna.

Vid Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata, Migrationsverket och beskickningarna måste det också ses till att de arbetstagare som sköter medborgarskapsärenden känner till ändringarna. Likaså måste informationen på myndigheternas webbplatser uppdateras. Blanketterna för medborgarskapsanmälningar förblir dock i stor utsträckning oförändrade i och med de föreslagna övergångsbestämmelserna.

De enklare bestämmelserna om resor och slopandet av förvärvat boendetid gör bestämmelserna om boendetid tydligare. Det blir lättare att ge förståelig information om de tydligare bestämmelserna till personer som vill ansöka om finskt medborgarskap. Det enklare sättet att räkna ut boendetiden minskar behovet av individuell rådgivning. De som vill ha finskt medborgarskap kan bättre förutse när boendetiden är uppfylld. Detta minskar inte bara de förtida ansökningarna om medborgarskap utan också de negativa besluten på dem och de besvär som anförs på grund dem. Tydligare bestämmelser minskar således också myndigheternas arbete såväl vid Migrationsverket som vid förvaltningsdomstolarna. Till att börja med behövs det intern utbildning om ändringarna. Också informationen på Migrationsverkets webbplats bör uppdateras.

De föreslagna ändringarna i bestämmelserna om boendetid medför behov av ändringar i ärendehanteringssystemet för utlänningsärenden, där en funktion för beräkning av boendetiden måste implementeras. Också ansökningsblanketten i webbtjänsten Enter Finland behöver ändras.

Det ökade antalet sätt att visa språkkunskaperna har just inga konsekvenser för myndigheternas arbetsbörda, eftersom strävan är att förteckningen över sätten att visa språkkunskaperna fortfarande ska vara så uttömmande som möjligt och även i fortsättningen ska man genom att jämföra lagbestämmelsen och intyget kunna konstatera huruvida ett intyg över en examen eller utbildning duger för att bevisa de erforderliga språkkunskaperna. Uppgifter om studier som avlagts på Åland, auktoriserade translatorer samt rättstolkar finns inte i informationsresursen Koski, så till denna del kan Migrationsverket inte utnyttja Koski-anslutningen för att få uppgifter om språkkunskaper. Det behövs vissa ändringar i ärendehanteringssystemet för utlänningsärenden därför att sätten att visa språkkunskaperna kompletteras. Vid Migrationsverket behövs ändringar också i fråga om den interna utbildningen, och informationen på verkets webbplats behöver uppdateras.

4.2.2 Ekonomiska konsekvenser

De föreslagna ändringarna bedöms inte ha några betydande ekonomiska konsekvenser. Tydliga bestämmelser inverkar på förvaltningens produktivitet, administrativa utgifter och kostnader och således också på storleken av statens avgifter till självkostnadsvärde.

De föreslagna ändringarna i barns förvärvande av medborgarskap kräver informationssystemändringar hos Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata, och för planering, specifikation, implementering, testning och ibruktagande av dem behövs både köpta tjänster och tjänstearbete. Ändringarna i befolkningsdatasystemets tillämpningar orsakar enligt Myndigheten för digitalisering och befolkningsdatas uppskattning en engångskostnad på totalt 70 000 euro, som kan täckas ur myndighetens omkostnadsanslag.

Behandlingsavgiften för barns medborgarskapsanmälan är för närvarande 80 euro (elektronisk anmälan) eller 100 euro (anmälan på pappersblankett), så Migrationsverkets avgiftsinkomster uppskattas minska med cirka 12 800 euro per år. Självkostnadspriset för en sådan medborgarskapsanmälan har beräknats vara 97 euro. Konsekvenserna för Migrationsverket är som helhet

små, och de har ingen inverkan på årsverkerna. För de hushåll som berörs av de föreslagna ändringarna i barns förvärvande av medborgarskap följer besparingar genom att behandlingsavgiften för medborgarskapsanmälan uteblir.

De föreslagna ändringarna i bestämmelserna om boendetid förutsätter systemändringar hos Migrationsverket, och kostnaden för de behövliga köpta tjänsterna är cirka 48 000 euro. De ändringar som behövs i ärendehanteringssystemet för utlänningsärenden och den elektroniska kommunikationstjänsten Enter Finland kan genomföras som en del av utvecklingsarbetet under 2022 inom ramen för den normala utgiftsramen. Den föreslagna ändringen i sättet att beräkna utlandsresor förenklar å andra sidan kundrådgivningen särskilt på serviceställena och bidrar således till att minska kostnaderna för kundtjänstarbetet.

4.2.3 Övriga samhällseliga konsekvenser

4.2.3.1 Allmänt

Det huvudsakliga målet för de ändringar som föreslås i denna proposition är tekniska ändringar i medborgarskapslagen. Förslagen kan bedömas ha vissa konsekvenser för tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna, jämlikhet, barn och jämställdhet mellan könen. Dessa konsekvenser behandlas mer ingående nedan i fråga om de olika ändringsförslagen.

4.2.3.2 Lagens definitioner

Ändringen av medborgarskapslagens definition av statslös har just inga praktiska konsekvenser, eftersom det enligt Migrationsverkets tillämpningspraxis inte görs någon skillnad mellan om det är fråga om en ofrivilligt eller frivilligt statslös när en persons medborgarskapstatus bestäms, och skillnaden syns inte heller i ärendehanteringssystemet för utlänningsärenden. Den ändring som görs i medborgarskapslagen överensstämmer med definition i konventionen angående statslösa personers rättsliga ställning, eftersom konventionen inte innehåller någon indelning i ofrivilligt och frivilligt statslösa personer.

I konventionen om barnets rättigheter och medborgarskapskonventionen är utgångspunkten att med barn avses den som är under 18 år. Ändringen av definitionen av barn i medborgarskapslagen motsvarar också det som föreskrivs om upphörande av vården om barn i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt. Enligt 3 § 2 mom. i den lagen upphör vårdnaden då barnet fyller arton år. Enligt 4 § i äktenskapslagen får den som är under aderton år inte ingå äktenskap. Den praktiska betydelsen av ändringen av medborgarskapslagen är mycket liten, men ändringen är motiverad med tanke på rättsordningens konsekvens. Ändringen av definitionen av barn i medborgarskapslagen kan i vissa mycket sällsynta fall leda till att en person som är under 18 år under en kortare tid kan vara medsökande i sin vårdnadshavares medborgarskapsansökan också efter det att han eller hon har ingått äktenskap. Likaså kan en minderårig som ingått äktenskap inte själv ansöka om medborgarskap innan han eller hon fyller 18 år. Detta är ändå konsekvent, eftersom han eller hon fortfarande är minderårig enligt finska lagar. Det bör också påpekas att barn hörs om förvärvande av medborgarskap i enlighet med 5 §. Utgångspunkten är att medborgarskap inte kan beviljas den som fyllt 15 år och som har meddelat att han eller hon motsätter sig detta.

4.2.3.3 Utredd identitet

När det gäller utredd identitet är syftet med förslagen att precisera bestämmelserna i enlighet med högsta förvaltningsdomstolens avgörandepraxis och förtydliga medborgarskapslagens bestämmelser. Strävan med förslagen är alltså inte att ändra det nuvarande rättsläget, men i och med de föreslagna ändringarna går det att på ett samlat sätt ur medborgarskapslagen utläsa på vilka grunder identiteten anses vara utredd för beviljande av finskt medborgarskap.

4.2.3.4 Barns förvärvande av medborgarskap

De ändringar som föreslås i barns förvärvande av medborgarskap gäller sådana barn som för närvarande har rätt att förvärva finskt medborgarskap efter medborgarskapsanmälan. Konsekvenserna av ändringarna berör årligen drygt hundra barn och deras vårdnadshavare. Genom ändringarna förenklas barns förvärvande av medborgarskap, minskas föräldrarnas äktenskaps betydelse för barns förvärvande av medborgarskap och förbättras likabehandlingen av barn, när ett barn till en finsk medborgare alltid förvärvar finskt medborgarskap direkt med stöd av lag redan vid födelsen. För närvarande förvärvar ett barn finskt medborgarskap under vissa förutsättningar genom föräldrarnas äktenskap, men i vissa länder är det en svår process att legalisera äktenskapscertifikatet, som också medför kostnader för parterna. Den som föds som barn till en finsk medborgare har för närvarande rätt att förvärva finskt medborgarskap efter medborgarskapsanmälan, om han eller hon inte förvärvar finskt medborgarskap direkt med stöd av lag. För medborgarskapsanmälan måste emellertid en behandlingsavgift betalas, och barnet förvärvar medborgarskap först från och med det att anmälan har gjorts.

Förslagen kan också anses inverka på jämställdheten mellan könen, eftersom barn oftare än nu förvärvar finskt medborgarskap av sin far direkt med stöd av lag. Ett barn förvärvar alltid medborgarskap direkt med stöd av lag också i det fallet att en finsk medborgare har fastställts vara hans eller hennes andra mor. För närvarande förvärvar ett barn alltid finskt medborgarskap direkt med stöd av lag, om den mor som fött barnet är finsk medborgare.

Med tanke på bedömningen av konsekvenserna för barn av de ändringar som föreslås i denna proposition kan utifrån konventionen om barnets rättigheter som centrala för barnets bästa betraktas barnets rätt till ett medborgarskap (artikel 7), barnets rätt att behålla ett medborgarskap (artikel 8) och barnets rätt att bli hört (artikel 12). Som barnets bästa kan också betraktas medborgarskap i bosättningslandet, samma medborgarskap för hela familjen, smidigt förfarande och så snabb inresa till Finland som möjligt samt likvärdig ställning med andra barn. Dessutom måste uppmärksamhet fästas bland annat på vilka konsekvenser förslagen har för barns identitet. Nedan granskas konsekvenserna för barn mer ingående särskilt med avseende på internationellt adopterade barns förvärvande av medborgarskap.

I enlighet med artikel 7 i konventionen om barnets rättigheter har ett barn rätt till ett medborgarskap. Barnet ska registreras omedelbart efter födelsen och från födelsen ha rätt till ett namn, rätt att förvärva ett medborgarskap och, så långt det är möjligt, rätt att få veta vilka dess föräldrar är och få deras omvårdnad. Konventionsstaterna ska säkerställa genomförandet av dessa rättigheter i enlighet med sin nationella lagstiftning och sina åtaganden enligt tillämpliga internationella instrument på detta område, särskilt i de fall då barnet annars skulle vara statslöst. Genom de ändringar som i denna proposition föreslås i medborgarskapslagen säkerställs att ett barn som fötts som barn till eller adopterats av en finsk medborgare inte blir statslöst. De ändringar som föreslås i adoptivbarns förvärvande av medborgarskap förbättrar ställningen för i synnerhet sådana adoptivbarn som fyllt 12 år och som inte har medborgarskap i någon stat.

I internationella konventioner förutsätts att staterna underlättar adoptivbarns förvärvande av medborgarskap, vilket förtäljer om att förvärvande av medborgarskap och rättigheterna i anslutning därtill betraktas som viktigt för adopterade personer. Enligt artikel 6 i den europeiska medborgarskapskonventionen ska varje konventionsstat i sin nationella lagstiftning underlätta förvärv av medborgarskap i staten för barn som adopterats av någon medborgare i staten. Också enligt artikel 12 i den europeiska konventionen om adoption av barn ska konventionsstaten underlätta för ett barn som har adopterats av dess medborgare att förvärva medborgarskap i staten.

Det kan betraktas som barnets bästa att han eller hon har medborgarskap i bosättningslandet, eftersom han eller hon inte behöver uppehållstillstånd då. Enligt 9 § i grundlagen har finska medborgare samt utlänningar som lagligen vistas i landet rätt att röra sig fritt inom landet och att där välja bostadsort. Finska medborgare får inte hindras att resa in i landet, landsförvisas eller mot sin vilja utlämnas eller föras till ett annat land. När ett barn förvärvar finskt medborgarskap är han eller hon inte utlänning i Finland och behöver inte uppehållstillstånd i Finland. Senare, när barnet blir myndigt, ger de fulla politiska rättigheter som hänför sig till finskt medborgarskap till exempel rätt att rösta i riksdags- och presidentval.

Det kan också betraktas som barns bästa att hela familjen har samma medborgarskap. Barnets bästa talar för att adoptivbarn förvärvar finskt medborgarskap särskilt när någon av dem som adopterat barnet är finsk medborgare och barnet kommer att bo med sina adoptivföräldrar i Finland. Samma medborgarskap för familjen underlättar i praktiken också till exempel resor. Förvärvande av finskt medborgarskap kan stärka adoptivbarnets känsla av samhörighet och bidra till att förebygga upplevelse av utanförskap. I remissvaren framhövs medborgarskapets betydelse för adopterade personers identitetsformering och utveckling.

Också ett smidigt förfarande efter adoptionen kan betraktas som barnets bäst. När ett barn som fyllt 12 år förvärvar finskt medborgarskap av en adoptivförälder direkt med stöd av lag, behöver det inte längre göras medborgarskapsanmälan för honom eller henne och efter adoptionen behöver han eller hon inte vänta på beslutet om förvärvande av finskt medborgarskap. Ett barn som fyllt 12 år och som adopterats av en finsk medborgare kan komma snabbare till Finland, när han eller hon registreras i befolkningsdatasystemet som finsk medborgare direkt med stöd av lag på grundval av adoptionen. Adoptivbarnet börjar också få det stöd och de tjänster som han eller hon behöver så snabbt som möjligt. Det kan betraktas som barnets bästa att de myndighetsprocesser som handlar om en vändpunkt i hans eller hennes liv förkortas, när det inte finns någon separat medborgarskapsprocess utöver adoptionsprocessen.

En likvärdig ställning med andra finska medborgares barn kan också betraktas som barnets bästa. Genom förslagen närmar sig adoptivbarns ställning biologiska barns ställning ytterligare, när finskt medborgarskap överförs från både en förälder och en adoptivförälder direkt med stöd av lag oberoende av barnets ålder. Att förbättra barns rättsliga likabehandling har också varit den gällande medborgarskapslagens mål, men för adoptivbarn förutsätter förvärvande av finskt medborgarskap för närvarande medborgarskapsanmälan, om barnet har fyllt 12 år före adoptionen. Den ändring som föreslås i fråga om adoptivbarns förvärvande av medborgarskap ökar likaså likabehandlingen av barn som adopterats vid olika ålder, när också barn som adopterats vid över 12 års ålder förvärvar finskt medborgarskap direkt med stöd av lag.

Barn har också rätt att behålla sitt medborgarskap. Enligt artikel 8 i konventionen om barnets rättigheter förbinder sig konventionsstaterna att respektera barnets rätt att behålla sin identitet, inklusive medborgarskap, namn och släktförhållanden såsom dessa erkänns i lag, utan olagligt ingripande. Om ett barn olagligt berövas en del av eller hela sin identitet, ska konventionsstaterna ge lämpligt stöd och skydd i syfte att snabbt återupprätta barnets identitet. Ett adoptivbarns tidigare medborgarskap är en del av hans eller hennes identitet. Behållet medborgarskap är

också av praktisk betydelse, eftersom det underlättar kontakten med landet i fråga. Huruvida det tidigare medborgarskapet kan behållas är emellertid också beroende av hur landet i fråga förhåller sig till dubbelt medborgarskap.

Behållande av medborgarskap i en annan stat är av stor praktisk betydelse till exempel när avsikten är att tillbringa familjelivet i adoptivbarnets tidigare medborgarskapsstat, när det är fråga om adoption inom familjen och barnets ena förälder har medborgarskap i den staten. Behållande av tidigare medborgarskap gör det också möjligt att upprätthålla kontakten med ursprungslandet i det fallet att barnet bor i Finland.

Medborgarskapets betydelse för identiteten talar för såväl förvärvande av finskt medborgarskap som behållande av det tidigare medborgarskapet. Dubbelt medborgarskap är emellertid också beroende av den andra statens medborgarskapslagstiftning. Förvärvande av finskt medborgarskap kan i vissa situationer inverka på huruvida ett barn behåller ett tidigare förvärvat medborgarskap i en annan stat. Den gällande medborgarskapslagen tillåter dubbelt medborgarskap. Ett barn som förvärvat finskt medborgarskap behöver alltså inte avstå från sitt medborgarskap i en annan stat, om också den statens lagstiftning godkänner dubbelt medborgarskap. Om den andra staten däremot förhåller sig negativt till dubbelt medborgarskap, kan det hända att barnet förlorar sitt tidigare medborgarskap när han eller hon förvärvat finskt medborgarskap.

Det bör påpekas att man kan befrias från finskt medborgarskap på ansökan i enlighet med 35 § i medborgarskapslagen, bara personen i fråga inte blir helt statslös på grund därav. Den finska medborgarskapslagen möjliggör således också att den som förvärvat finskt medborgarskap och i det sammanhanget förlorat sitt tidigare medborgarskap senare ansöker om att återfå medborgarskap i den staten och samtidigt bli befriad från sitt finska medborgarskap.

Ett barn har rätt att bli hört i enlighet med artikel 12 i konventionen om barnets rättigheter. Konventionsstaterna ska tillförsäkra det barn som är i stånd att bilda egna åsikter rätten att fritt uttrycka dessa i alla frågor som rör barnet. Barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad. För detta ändamål ska barnet, i alla domstolsförfaranden och administrativa förfaranden som rör barnet, särskilt beredas möjlighet att höras, antingen direkt eller genom en företrädare eller ett lämpligt organ och på ett sätt som är förenligt med nationella procedurregler.

I förfarandet med medborgarskapsanmälan ingår att höra barn som fyllt 12 år i enlighet med 5 § i medborgarskapslagen. I praktiken informeras ett barn om medborgarskapsanmälan och medborgarskapets betydelse av sina vårdnadshavare, och adoptivbarn alltså av adoptivföräldrarna. Om ett barn förvärvat medborgarskap direkt med stöd av lag, förekommer inte något sådant hörande enligt medborgarskapslagen som hänför sig till ansöknings- och anmälningsförfarandet.

För barns delaktighet och hörande av barn är det viktigt att enligt 10 § i adoptionslagen kan adoption inte fastställas utan samtycke av den som ska adopteras, om denne har fyllt 12 år. Det enda undantaget från detta är om den som ska adopteras inte kan uttrycka sin vilja på grund av sjukdom eller funktionsnedsättning. Adoption kan inte heller fastställas mot barnets vilja, om det är yngre än 12 år men så utvecklat att avseende kan fästas vid dess vilja. I enlighet med 24 § i adoptionslagen ska det barn som ska adopteras och den adoptionssökande ges information om adoptionens rättsverkningar. Detta täcker också konsekvenserna för den adopterades medborgarskap och rättigheterna i anslutning därtill.

Hörande av barn under 12 år som ska adopteras är alltså för närvarande kopplat till adoptionsprocessen när det gäller medborgarskapet. I och med den ändring som föreslås i adoptionsbarns

förvärvande av medborgarskap tillgodoses också 12 års fyllda barns rätt att bli hörda till denna del i adoptionsprocessen.

Sammanfattningsvis kan det konstateras att förvärvande av finskt medborgarskap är på ovan nämnda grunder förenligt med barnets bästa, om en adoptivförälder är finsk medborgare. Också behållande av adoptionsbarnets tidigare medborgarskap kan betraktas som barnets bästa, men det beror på den andra statens medborgarskapslagstiftning om det är möjligt att behålla medborgarskap i staten i fråga. Om adoptivbarns erhållande av medborgarskap ändras i enlighet med denna proposition så att ett barn som adopteras av en finsk medborgare alltid förvärvar finskt medborgarskap direkt med stöd av lag på grundval av adoptionen, tillgodoses barnets rätt att bli hört i adoptionsprocessen också när det gäller medborgarskapet.

4.2.3.5 Förtydligande av bestämmelserna om boendetid

Förenklade bestämmelser om resor och slopande av förvärvad boendetid gör bestämmelserna om boendetid tydligare. De som är intresserade av att ansöka om medborgarskap har lättare att uppskatta när de uppfyller det lagstadgade boendetidsvillkoret och när det lönar sig för dem att göra ansökan.

Avvikelse från boendetidsvillkoret kan fortfarande göras bland annat när den sökande uppfyller språkkunskapsvillkoret innan boendetiden uppfylls (18 a §), när den sökande är en person som får internationellt skydd eller en statslös person (20 §), när den sökandes make är finsk medborgare (22 §) eller när medborgarskap söks för ett barn (23—24 §). Förvärvande av medborgarskap underlättas fortfarande i vissa situationer i enlighet med internationella överenskommelser som är bindande för Finland. De internationella överenskommelser som ligger bakom kortare boendetid behandlas mer ingående i avsnitt 2.5.

Den boendetid som krävs för medborgarskap ska enligt förslaget kunna innehålla motsvarande mängd utlandsresor som för närvarande. Det betyder att en person som är intresserad av att ansöka om medborgarskap kan också i fortsättningen tillbringa nästan hälften av tiden utomlands, bara han eller hon ändå tillbringar största delen av tiden i Finland. Den tid som han eller hon vistas utomlands ska ändå kunna fördelas flexiblare än nu. Detta möjliggör också en enstaka längre utlandsperiod på grund av till exempel arbete eller studier. Kravet på faktiskt boende i Finland förblir fortfarande starkt.

Den föreslagna modellen möjliggör också en utlandsperiod på flera månader eller över ett år. Till denna del innehåller den element av förvärvad boendetid, som det i denna proposition föreslås att slopas för att förenkla bestämmelserna. I vissa situationer kan medborgarskap således också sökas tidigare än nu, när det efter en utlandsperiod på mera än ett år inte krävs två år längre förvärvad boendetid. Av flera år långa utlandskommenderingar kan det å andra sidan i vissa situationer följa att boendetiden uppfylls något senare än när förvärvad boendetid tillämpas. I största delen av fallen varken förlänger eller förkortar ändringarna i praktiken den boendetid som krävs för medborgarskap.

En ung vuxen som bott en stor del av sitt liv i Finland ska fortfarande ha möjlighet att förvärva finskt medborgarskap efter medborgarskapsanmälan. Syftet med de ändringar som föreslås i fråga om unga personers medborgarskapsanmälan är endast att precisera bestämmelserna om den boendetid som utgör villkor. I fråga om nordiska medborgares medborgarskapsanmälan föreslås inga ändringar i medborgarskapslagen.

4.2.3.6 Bevis på språkkunskaper

Att Åland beaktas i sätten att visa språkkunskaper förbättrar de sökandes språkliga och regionala likabehandling, när kunskaper i svenska kan visas med sådana studier på Åland som när de avlagts i riket godkänns som bevis på uppfyllande av språkkunskapsvillkoret. Ändringen gäller sannolikt inte något stort antal sökande, men den är principiellt viktig för likabehandlingen av de sökande.

Även antalet auktoriserade översättare samt rättstolkar som ansöker om medborgarskap bedöms vara litet, men det behöver inte krävas att de personer som skaffat de språkkunskaper som behövs i dessa uppgifter ska visa sina språkkunskaper särskilt till exempel genom en allmän språkexamen.

Det tas större hänsyn till ställningen för personer med funktionsnedsättning, så att funktionsnedsättning nämns i lagen som en grund till undantag från språkkunskapsvillkoret. Ändringen förbättrar likabehandlingen av de sökande och är förenligt med konventionen om den rättsliga ställningen för personer med funktionsnedsättning.

4.2.3.7 Myndighetsanmälningar i anslutning till behållande av medborgarskap

Genom de ändringar som gäller myndigheternas anmälningsskyldighet enligt 40 § 3 mom. i medborgarskapslagen säkerställs att uppgiften om behållande av finskt medborgarskap i alla situationer förs in i befolkningsdatasystemet så snabbt som möjligt. Detta är av betydelse för individens rättsliga ställning särskilt i de situationer där någon just innan han eller hon fyller 22 år gör anmälan om behållande av finskt medborgarskap eller har ansökt om eller beviljats pass eller identitetskort.

5 Alternativa handlingsvägar

5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser

5.1.1 Barns förvärvande av medborgarskap

För barn över 12 år som adopterats av en finsk medborgare var ett handlingsalternativ också att medborgarskapslagen inte skulle ändras. Om ett barn som adopteras av en finsk medborgare skulle ha fyllt 12 år före adoptionen, skulle även i fortsättningen medborgarskapsanmälan göras för att förvärva finskt medborgarskap, och förvärvandet av finskt medborgarskap skulle föregås av hörande av barnet i enlighet med 5 § i medborgarskapslagen. Den finska medborgarskapslagen tillåter dubbelt medborgarskap, men också den andra statens medborgarskapslagstiftning inverkar på huruvida dubbelt medborgarskap är möjligt. Ett barn kan alltså inte nödvändigtvis i alla situationer behålla medborgarskapet i en annan stat, om han eller hon förvärvar finskt medborgarskap.

Det föreslås emellertid att anmälningsförfarande slopas också i fråga om sådana adoptivbarn som har fyllt 12 år före adoptionen, eftersom den rättsliga likabehandlingen av barn som föds som barn till och som adopteras av finska medborgare förbättras på detta sätt. Ett barn som fötts som barn till eller som adopterats av en finsk medborgare förvärvar alltså alltid finskt medborgarskap direkt med stöd av lag. Förvärvandet av medborgarskap ska inte vara beroende av om vårdnadshavaren gör medborgarskapsanmälan för barnets räkning. Slopandet av anmälningsförfarandet påskyndar i någon mån barnets inresa till Finland i sådana fall där barnet har fyllt 12 år före adoptionen. Konsekvenserna för barn av den föreslagna ändringen av förvärvandet

av medborgarskap för adoptivbarn som fyllt 12 år behandlas mer ingående i avsnitt 4.2.3.4 i denna proposition.

När det gäller barns delaktighet och hörande av barn fästes uppmärksamhet på att enligt 10 § i adoptionslagen kan adoption inte fastställas utan samtycke av den som ska adopteras, om denne har fyllt 12 år. Det enda undantaget är om den som ska adopteras inte kan uttrycka sin vilja på grund av sjukdom eller funktionsnedsättning. Adoption kan inte heller fastställas mot barnets vilja, om det är yngre än 12 år men så utvecklat att avseende kan fästas vid dess vilja. I enlighet med 24 § i adoptionslagen ska det barn som ska adopteras och den adoptionssökande ges information om adoptionens rättsverkningar. Detta täcker också konsekvenserna för den adopterades medborgarskap och rättigheterna i anslutning därtill.

Vid bedömningen av alternativen och deras konsekvenser kom man fram till att förvärvande av finskt medborgarskap är förenligt med barnets bästa, om hans eller hennes adoptivförälder är finsk medborgare. Också behållande av adoptionsbarnets tidigare medborgarskap kan betraktas som barnets bästa, men det beror på den andra statens medborgarskapslagstiftning om det är möjligt att behålla medborgarskap i staten i fråga. Om adoptivbarns erhållande av medborgarskap ändras i enlighet med denna proposition så att ett barn som adopteras av en finsk medborgare alltid förvärvar finskt medborgarskap direkt med stöd av lag på grundval av adoptionen, tillgodoses barnets rätt att bli hört i adoptionsprocessen också när det gäller medborgarskapet.

När det gäller hörande av barn fästes vid beredningen av denna proposition också uppmärksamhet på att i 5 § 1 mom. i medborgarskapslagen är åldersgränsen för hörande av barn 12 år och att bestämmelserna inte gör det möjligt att avvika uppåt eller nedåt från åldersgränsen på 12 år enligt barnets utvecklingsnivå. Medborgarskapslagens bestämmelser om hörande avviker till denna del från de bestämmelser i utlänningslagen, adoptionslagen samt lagen om för- och efternamn med stöd av vilka man också kan avvika från åldersgränsen på 12 år enligt barnets utvecklingsnivå. Hörande av barn behandlas med ingående i propositionens avsnitt om nuläget och bedömning av nuläget (2.2.3).

I konventionen om barnets rättigheter finns ingen åldersgräns för hörande av barn. Enligt artikel 12 ska konventionsstaterna tillförsäkra det barn som är i stånd att bilda egna åsikter rätten att fritt uttrycka dessa i alla frågor som rör barnet. Barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad. För detta ändamål ska barnet, i alla domstolsförfaranden och administrativa förfaranden som rör barnet, särskilt beredas möjlighet att höras, antingen direkt eller genom en företrädare eller ett lämpligt organ och på ett sätt som är förenligt med nationella procedurregler.

När denna proposition bereddes funderade man om bestämmelserna i 5 § i medborgarskapslagen borde ändras för att säkerställa att också rätten för ett barn under 12 år att bli hört tillgodoses och att barnets åsikter tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad. Behandlingen av medborgarskapsärenden innehåller å andra sidan inte någon sådan muntlig intervju där barnets utvecklingsnivå skulle kunna bedömas individuellt. I praktiken skriver ett barn som fyllt 12 år sitt eget namn på ansöknings- eller anmälningsblanketten innan ärendet anhängiggörs. Om ett barn fyller 12 år medan ärendet är anhängigt, innan beslut har fattats i det ärende som berör honom eller henne, begärs det att ansökan eller anmälan ska kompletteras till denna del. Om de sociala myndigheternas utlåtande enligt 5 § 3 mom. i medborgarskapslagen begärs om barnets bästa, begränsar barnets ålder inte att hans eller hennes åsikt utreds för utlåtandet.

På det sätt som konstaterats i avsnitt 2.2.3 spelar barnets vårdnadshavare en viktig roll i ansöknings- och anmälningsärenden som gäller medborgarskap för att barnet kan uttrycka sin åsikt om förvärvande av medborgarskap. Vårdnadshavarna ska se till att barnet får information, så

att barnet kan förstå vilka följder förvärvande av finskt medborgarskap har för till exempel boende i Finland och behållande av tidigare medborgarskap. I vissa fall är det emellertid också möjligt att det råder en intressekonflikt mellan vårdnadshavaren och barnet. Därför måste man också i fortsättningen granska hur barnets rätt att bli hört i ansöknings- och anmälningsärenden enligt medborgarskapslagen tillgodoses på bästa sätt så att barnets åsikter faktiskt beaktas i förhållande till barnets ålder och mognad.

5.1.2 Förtydligande av bestämmelserna om boendetid

Två andra alternativ diskuterades också för att förenkla bestämmelserna om boendetid och utlandsresor. Ett alternativ var att man under respektive år skulle få vistas utomlands en viss tid, till exempel fem månader per år. Överskjutande tid skulle avdras från boendetiden och den skulle inte ge upphov till boendetid som krävs för medborgarskap. Det andra alternativet var att man i stället för tillåten frånvaro skulle uppge den erforderliga fysiska vistelsen i landet under en viss tidsperiod, till exempel tre år under de senaste fem åren. Den modell som föreslås i denna proposition betraktades ändå tydligare än det första alternativet vad beräkningssättet beträffar. Jämfört med det andra alternativet talar för den valda modellen att den som ansöker om medborgarskap också ska befinna sig i Finland under det år som omedelbart föregår förvärvandet av medborgarskap.

Med anledning av högsta förvaltningsdomstolens årsbokbeslut (HFD:2020:33) bedömde man också huruvida bestämmelserna om boendetidens början i 14 § 1 mom. i medborgarskapslagen skulle kunna preciseras. Årsboksbeslutet gällde en unionsmedborgare som var anställd hos Europeiska kemikaliemyndigheten och därför inte behövde registrera sig i Finland. Den anställdas boendetid hade i enlighet med 14 § 1 mom. 1 punkten börjat från flyttningdagen eftersom den anställda hade rätt att flytta till Finland i stadigvarande syfte. Avgörandet kan anses ha klarlagt rättsläget särskilt i fråga om sådana unionsmedborgare som är anställda hos Europeiska unionens myndigheter. Dessutom har det i allmänhet inte förekommit problem med bedömningen av boendetidens början, eftersom skillnaden mellan flyttningen till Finland och registreringen av den i allmänhet är liten. Därför föreslås det inga ändringar i bestämmelserna i 14 § 1 mom. i medborgarskapslagen.

5.1.3 Bevis på språkkunskaper

Enligt 17 § 5 mom. i medborgarskapslagen kan språkkunskaperna visas genom avläggande av en finsk- eller svenskspråkig studentexamen som innefattar ett godkänt vitsord i finska eller svenska som modersmål eller som andra språk. I förstudien funderade man på om språkkunskaperna skulle kunna visas också genom en examen på en nivå som motsvarar studentexamen, vilken innefattar ett godkänt vitsord i finska eller svenska som modersmål eller som andra språk. Enligt 25 § i lagen om studentexamen (502/2019) ger vissa examina som till nivån motsvarar studentexamen samma rättigheter som studentexamen. Till dem hör International Baccalaureate-examen, Reifeprüfung-examen eller Deutsche Internationale Abitur -examen som har avlagts som avslutning på sådan utbildning som avses i gymnasielagen (714/2018) samt europeisk studentexamen vid Europaskolorna. Dessutom funderade man om språkkunskaperna skulle kunna visas med studentexamens separata prov i modersmålet eller det andra språket, om de avläggs med godkänt vitsord, utan att hela studentexamen avläggs.

I remissvaren på förstudien understöddes ändå inte att sätten att visa språkkunskaperna skulle utökas med avläggande av studentexamens separata prov eller vissa examina som till nivån motsvarar studentexamen. I remissvaren påpekades att studentexamens prov i finska eller svenska inte alltid innehåller muntliga uppgifter. För att visa de muntliga språkkunskaperna

ansågs det därför väsentligt att studentexamen har avlagts som avslutning på finsk- eller svensk-språkig utbildning. Det ansågs förbli oklart huruvida muntliga språkkunskaper påvisats, om provet också kan avläggas utan föregående finsk- eller svenskspråkig utbildning.

På grund av den oklarhet som hänför sig till visandet av muntliga språkkunskaper stannade man för att sätten att visa språkkunskaperna inte utökas med International Baccalaureate -examen, Reifeprüfung-examen eller Deutsche Internationale Abitur -examen som har avlagts som avslutning på sådan utbildning som avses i gymnasielagen, europeisk studentexamen vid Europaskolorna eller studentexamens separata prov i finska eller svenska.

I förstudien funderade man också på möjligheten att helt slopa laghänvisningarna gällande yrkesutbildning. I 17 § i medborgarskapslagen finns ingen hänvisning till lagen om allmänna språkexamina (964/2004), bestämmelserna om språkexamen för statsförvaltningen (statsrådets förordning om bedömning av kunskaper i finska och svenska inom statsförvaltningen 481/2003), lagen om grundläggande utbildning (628/1998), gymnasielagen eller lagen om studentexamen. Genom hänvisningarna till lagarna om yrkesutbildning har man eftersträvat exakt-het, men efter att lagarna upphävts har hänvisningarna inte fungerat på samma sätt i syfte att förtydliga bestämmelsernas innehåll. Dessutom kan till exempel ett intyg över en avlagd examensdel innehålla en hänvisning till samma lag, så enbart av en laghänvisning i ett intyg kan man inte sluta sig till om det är fråga om en examen som avses i 17 § i medborgarskapslagen. Yrkesexamina som avlagts på Åland skulle kunna tas in i 17 § i medborgarskapslagen också på så vis att hänvisningar till rikets lagstiftning om yrkesexamina stryks.

Det ansågs ändå viktigt att det fortfarande hänvisas till examina enligt det officiella yrkesexamenssystemet i medborgarskapslagen. På så vis kan man också hålla fast vid den utgångspunkten i den gällande medborgarskapslagen att det inte behöver utredas separat att intygen lämpar sig för att visa språkkunskaperna. Avsikten är att 17 § i medborgarskapslagen ska innehålla en uttömmande förteckning över de sätt på vilket de nöjaktiga språkkunskaper som krävs för medborgarskap kan visas. Innehållet i och omfattningen av yrkesutbildningar utanför examenssystemet kan variera och över vissa examina kan man få intyg utan nöjaktiga kunskaper i finska eller svenska. Därför beslöt man att behålla hänvisningarna till lagstiftningen om yrkesexamina.

I denna proposition föreslås det utifrån förstudien och remissvaren på den att språkkunskaperna kan visas också med ett intyg över att den sökande beviljats rätt att vara verksam som auktoriserad translator eller är införd i registret över rättstolkar. Ett alternativ vore emellertid också att auktoriserad translator samt rättstolk inte heller i fortsättningen skulle nämnas bland sätten att visa språkkunskaperna. Av auktoriserade translatorer samt registrerade rättstolkar förutsätts sådana språkkunskaper som klart överstiger de nöjaktiga språkkunskaper som krävs för medborgarskap. Behörigheter som visar mycket goda språkkunskaper behöver inte nödvändigtvis fogas till sätten att visa språkkunskaperna. Av rättstolkar krävs till exempel specialyrkesexamen som redan ingår i förteckningen i medborgarskapslagen. Möjligheterna att visa språkkunskaperna utökas inte nödvändigtvis mycket i praktiken, eftersom de som skaffat mycket goda språkkunskaper kan visa sina språkkunskaper också på de nuvarande sätten. För tillägget som gäller auktoriserade translatorer samt rättstolkar talar ändå det faktum att det inte finns anledning att förutsätta att en person som skaffat sådan behörighet separat ska visa nöjaktiga språkkunskaper till exempel genom en allmän språkexamen.

I förstudien granskas också om kunskaper i svenska eventuellt skulle kunna visas genom studier i Sverige, till exempel grundskola eller högre lärokurser eller examina. Det svenska utbildnings-systemet motsvarar ändå inte till alla delar systemet i Finland. Därför skulle det kanske förut-sättas ytterligare utredningar för att bedöma intyg som utfärdats i Sverige, vilket skulle stå i strid med strävan i 17 § i medborgarskapslagen att föreskriva uttömmande om sätten att visa

språkkunskaperna. Utifrån statistiken bedömde man också att behovet att visa språkkunskaperna genom studier i Sverige kan vara ganska litet, eftersom svenska medborgare oftast har ansökt om finskt medborgarskap enligt det anmälningsförfarande som är avsett för nordiska medborgare och där språkkunskaperna inte behöver visas.

Utifrån remissvaren på förstudien bedömde man också huruvida situationen för hörselskadade personer som ansöker om medborgarskap skulle kunna klarläggas genom att ändra medborgarskapslagen. Man utredde hur teckenspråk skulle kunna beaktas bättre i sätten att visa språkkunskaperna. Kunskaperna i teckenspråk kan ännu inte visas genom en allmän språkexamen, men i praktiken har ett intyg baserat på Finlands Dövas Förbund rf:s bedömning godkänts som bevis på kunskaper i teckenspråk. Det har inte framkommit några sådana problem med visandet av kunskaper i teckenspråk som skulle förutsätta ändringar i medborgarskapslagen.

Man utredde också om det skulle behövas ändringar i medborgarskapslagen för att språkkunskaperna i vissa situationer ska kunna visas genom en allmän språkexamen som avlagts utan ljudmaterial, med andra ord genom delprov i skriftlig framställning och textförståelse. En sådan möjlighet behövs till exempel för att en person som fått en hörselskada eller blivit döv i vuxen ålder inte nödvändigtvis har erfarenheter av teckenspråk. I praktiken har språkkunskaperna i allmänhet inte kunnat påvisas genom att kombinera skriftliga delprov, eftersom språkkunskapsvillkoret också inbegriper muntliga kunskaper i finska eller svenska. Enligt medborgarskapslagen kan man emellertid avvika från språkkunskapsvillkoret också till exempel på grund av en hörselskada.

De gällande bestämmelserna möjliggör undantag i olika situationer där den sökande på grund av sitt hälsotillstånd eller en hörsel-, syn- eller talskada inte förmår uppfylla språkkunskapsvillkoret. Avvikelse från språkkunskapsvillkoret kan i praktiken göras med stöd av den sökandes utredning antingen helt eller till del som han eller hon inte förmår uppfylla språkkunskapsvillkoret, till exempel i fråga om muntliga färdigheter. När undantag övervägs bedöms den sökandes situation som en helhet, varvid man kan beakta också till exempel en hörselskadas inverkan på språkinläringen.

Man kom fram till att den gällande medborgarskapslagen gör det möjligt att visa språkkunskaperna också genom en allmän språkexamen som avlagts utan ljudmaterial, om den sökande till exempel på grund av sin hörselskada inte förmår uppfylla språkkunskapsvillkoret i fråga om muntliga färdigheter. Avvikelse från kraven kan göras till den del som den sökande inte förmår uppfylla dem på grund av en hörsel-, syn- eller talskada. Det är viktigt att bestämmelserna också i fortsättningen möjliggör undantag på de sätt som behövs i olika situationer där en person till exempel på grund av en hörsel- eller synskada inte förmår uppfylla språkkunskapsvillkoret. Exempelvis för en person som blivit synskadad i vuxen ålder kan det finnas grunder för att avvika från språkkunskapsvillkoret helt eller i fråga om de skriftliga färdigheterna. I denna proposition föreslås det att undantagsbestämmelsen som gäller funktionsnedsättning preciseras så att lagens ordalydelse i fortsättningen täcker all sådan funktionsnedsättning som gör att den sökande inte förmår uppfylla språkkunskapsvillkoret.

Utifrån remissvaren på förstudien bedömdes dessutom om det skulle behövas närmare bestämmelser om intyg över avsaknad av läs- och skrivkunnighet och borde intygets innehåll, villkoren för att erhålla intyg och vem som ger utlåtande anges noggrannare i lagen. Enligt 18 b § i medborgarskapslagen visas avsaknad av läs- och skrivkunnighet genom ett intyg utfärdat av den sökandes lärare i finska eller svenska. Högsta förvaltningsdomstolen har i sin avgörandep Praxis betonat vikten av ett intyg som utfärdats av den sökandes egen lärare. En klar utgångspunkt är således att intyg över läs- och skrivkunnighet kan utfärdas av den sökandes egen lärare. Utifrån

lagens ordalydelse och rättspraxis ansågs det att medborgarskapslagens bestämmelser inte behöver preciseras desto mera till dessa delar. Det föreslås ändå att lagen preciseras så att ett intyg över de elementära språkkunskaper eller regelbundet deltagande i undervisning som krävs av en person som inte är läs- och skrivkunnig kan utfärdas också av någon annan än den lärare som undervisat den sökande.

5.2 Lagstiftning och andra handlingsmodeller i utlandet

5.2.1 Allmänt

I förstudien om behoven av lagtekniska ändringar i medborgarskapslagen granskades bland annat hur barn ärver medborgarskap i de andra nordiska länderna samt de sätt som används i vissa länder för att beräkna den boendetid som krävs för medborgarskap och särskilt hur utlandsresor beaktas. Nedan redogörs i korthet för de viktigaste iakttagelserna vid denna jämförelse.

5.2.2 Sverige

Ett barn till en svensk medborgare förvärfvar svenskt medborgarskap vid födelsen direkt med stöd av lag. Barnet förvärfvar svenskt medborgarskap om någondera föräldern är svensk medborgare. I en sådan situation saknar barnets födelseort betydelse. Barnet förvärfvar svenskt medborgarskap av sin förälder också i det fallet att föräldern har avlidit före barnets födelse men var svensk medborgare vid sin död.

Före den lagändring som trädde i kraft i april 2015 förvärvade ett barn inte i alla situationer svenskt medborgarskap av sin far direkt med stöd av lag. För sådana fall används ett anmälningsförfarande, där barnet förvärfvar svenskt medborgarskap efter faderns medborgarskapsanmälan. Någon medborgarskapsanmälan behövs ändå inte, om barnets föräldrar ingår äktenskap med varandra.

Vid adoption förvärfvar ett barn som är under 12 år svenskt medborgarskap direkt med stöd av lag, om han eller hon adopteras av en svensk medborgare och adoptionen är giltig i Sverige. Om barnet adopteras efter fyllda 12 år, kan han eller hon förvärva svenskt medborgarskap på ansökan.

Förvärvande av svenskt medborgarskap på ansökan förutsätter i allmänhet en boendetid på fem år. Utlandsresorna får under ett år omfatta sammanlagt högst sex veckor. Längre tid utomlands avdras i allmänhet från boendetiden. Avvikelse från boendetiden görs emellertid till exempel på den grunden att det är fråga om en person som arbetar ombord på ett svenskt fartyg och som är skriven i Sverige, eller om en arbetstagare som är utsänd av ett svenskt företag och som tidigare har bott i Sverige.

5.2.3 Norge

Ett barn förvärfvar norskt medborgarskap direkt med stöd av lag, om barnets förälder eller adoptivförälder är norsk medborgare. Ett barn förvärfvar norskt medborgarskap vid födelsen om hans eller hennes mor eller far är norsk medborgare. Barnets födelseland eller föräldrarnas äktenskap saknar betydelse i en sådan situation. Det finns inga egna bestämmelser för surrogatmoderskap, och förvärvande av norskt medborgarskap förutsätter att en norsk medborgare fastställs som förälder till barnet. Vid adoption förvärfvar ett barn, dvs. en person som är under 18 år, norskt medborgarskap, om han eller hon adopteras av en norsk medborgare och adoptionen är giltig i Norge.

Före de lagändringar som trädde i kraft i september 2006 förvärvade ett barn inte norskt medborgarskap i alla situationer av sin förälder eller adoptivförälder direkt med stöd av lag. Om ett barn som fötts eller adopterats före ikraftträdandet av lagändringen inte har fått norskt medborgarskap, förvärvar han eller hon det efter medborgarskapsanmälan.

Förvärvande av norskt medborgarskap på ansökan förutsätter att den sökande har bott i Norge i sex år under de senaste 10 åren, om han eller hon uppfyller utkomstvillkoret. Om utkomstvillkoret inte uppfylls är den erforderliga boendetiden åtta år under de senaste 11 åren. Avvikelse från detta görs dock i fråga om sådana som fått asyl i Norge, då den erforderliga boendetiden är sju år.

5.2.4 Danmark

Ett barn förvärvar danskt medborgarskap direkt med stöd av lag om barnets far, mor eller medmor (*medmoderen*) är dansk medborgare.

Före den lagändring som trädde i kraft i juli 2014 förvärvade ett barn inte danskt medborgarskap i alla situationer av sin förälder direkt med stöd av lag. Om ett barn inte har förvärvat danskt medborgarskap vid födelsen och endast barnets far är dansk medborgare, förvärvar barnet danskt medborgarskap om föräldrarna ingår äktenskap med varandra. Ett barn kan också förvärva medborgarskap på ansökan utan att han eller hon behöver uppfylla de allmänna villkoren för förvärvande av medborgarskap.

Vid adoption förvärvar ett barn som är under 12 år danskt medborgarskap direkt med stöd av lag om hans eller hennes adoptivförälder är dansk medborgare och adoptionen är giltig i Danmark. Om ett barn inte förvärvar danskt medborgarskap direkt med stöd av lag på grundval av adoptionen, kan han eller hon förvärva medborgarskap på ansökan.

5.2.5 Island

Från ingången av 2019 har ett barn förvärvat isländskt medborgarskap, om hans eller hennes mor eller far är isländsk medborgare. Det förutsätts inte att föräldrarna ska vara gifta när barnet föds. Ett barn som adopterats av en isländsk medborgare förvärvar isländskt medborgarskap, om Island godkänner adoptionen.

5.2.6 Belgien

Förvärvande av belgiskt medborgarskap förutsätter i allmänhet fem års laglig vistelse i Belgien. Boendetiden ska vara oavbruten, men tillfällig frånvaro avbryter inte boendetiden. En utlandsresa får vara högst sex månader. De sammanlagda resorna får inte överstiga en femtedel av den erforderliga boendetiden. Exempelvis av en boendetid på fem år får man vistas utomlands sammanlagt högst ett år. Ett administrativt avbrott, dvs. att uppehållskortet förnyas för sent, påverkar inte boendetiden.

5.2.7 Förenade kungariket

Den boendetid som krävs för förvärvande av medborgarskap i Förenade kungariket är i allmänhet fem år innan ansökan lämnas in. Under de senaste 12 månaderna har man fått vistas högst 90 dagar utomlands. Under hela boendetiden på fem år har man fått vistas högst 450 dagar utomlands. Den boendetid som krävs av maken till en medborgare i Förenade kungariket är tre år innan ansökan lämnas in, och under den tiden har man fått vistas högst 270 dagar utomlands. Det kan dock tillåtas att man vistas utomlands mer än de maximala dagarna, om den sökande

uppfyller alla andra villkor och har fasta familje- och andra band till landet. Av längre frånvaro kan också följa krav på längre boendetid. Dessutom fästs uppmärksamhet på orsaken till frånvaron, till exempel har resorna berott på arbete med anknytning till Förenade kungariket.

5.2.8 Kanada

Den boendetid som krävs för kanadensiskt medborgarskap är tre år under de fem år som föregick inlämnandet av ansökan. Förvärvande av kanadensiskt medborgarskap förutsätter minst 1095 dagars fysisk vistelse i landet under den tiden. Vissa personer som varit anställda hos kanadensiska staten utomlands och deras familjemedlemmar kan också räkna in den tid som de vistats utomlands.

6 Remissvar

I remissvaren understöddes att definitionerna av barn och statslös uppdateras. Det understöddes också att barn oftare förvärvar finskt medborgarskap av en förälder direkt med stöd av lag. Ändringen av adoptivbarns förvärvande av medborgarskap vann understöd, men i fråga om adoptivbarn fästes uppmärksamhet också vid hörande av barnet. Propositionens motivering kompletterades till denna del utifrån remissvaren.

När det gäller utredd identitet ansågs de preciseringar som beretts utifrån etablerad rättspraxis delvis positiva. Det efterlystes emellertid också preciseringar av propositionen särskilt i fråga om personer som fått internationellt skydd. Under den fortsatta beredningen kompletterades propositionen till denna del utifrån remissvaren.

Förenklingen av bestämmelserna om boendetid och utlandsresor understöddes, inklusive att indelningen i oavbruten och förvärvad boendetid slopas. Också kompletteringen av bestämmelserna om visande av språkkunskaper vann understöd.

I remissvaren föreslogs dessutom att bestämmelsen om undantag från språkkunskapsvillkoren skulle uppdateras så att funktionsnedsättning skulle nämnas i lagen som en särskild grund för undantag, och under den fortsatta beredningen kompletterades propositionen till denna del. I remissvaren fästes dessutom uppmärksamhet på de bestämmelser som hänför sig till allmänna lagar, och under den fortsatta beredningen omarbetades propositionen utifrån dessa anmärkningar. I en del remissvar framfördes också vissa mer omfattande behov av lagändringar än lagtekniska ändringar.

7 Specialmotivering

2 §. Definitioner. I paragrafen föreskrivs det om vissa definitioner som används i medborgarskapslagen. I 3 punkten ingår en definition av ofrivilligt statslös och i 4 punkten en definition av frivilligt statslös. Det föreslås att definitionen av statslös ändras så att i lagen finns bara en definition av statslös. Enligt konventionen angående statslösa personers rättsliga ställning avses med statslös person den som inte av någon stat med tillämpning av dess lagstiftning anses såsom dess medborgare. Det föreslås att 3 punkten ändras så att där föreskrivs att med statslös avses en person som inte av någon stat med tillämpning av dess lagstiftning anses som dess medborgare. Det föreslås att 4 punkten upphävs. Samtidigt som definitionen av statslös ändras bör också lagens 20 § ändras, där begreppet ofrivilligt statslös används.

Det föreslås att definitionen av barn i 7 punkten ändras så att med barn avses en person som är under 18 år. I punkten stryks hänvisningen till att det är fråga om en ogift person. Den nya

definitionen av barn motsvarar definitionerna i konventionen om barnets rättigheter och konventionen om medborgarskap. Definitionsändringen motsvarar också vad som föreskrivs om upphörande av vårdnaden i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt. Ändringen av definitionen av barn i medborgarskapslagen inverkar också på andra bestämmelser i medborgarskapslagen där det antas att man kan bli myndig genom att ingå äktenskap före 18 års ålder. Samtidigt som definitionen av barn ändras, föreslås i denna proposition att också lagens 13 och 25 § ändras, där definitionen är av betydelse. Ändringen beaktas också i den övergångsbestämmelse som hänför sig till medborgarskapsanmälan.

6 §. Utredd identitet. I paragrafen föreskrivs det om den utredning om identiteten som är villkor för beviljande av finskt medborgarskap. Det är fråga om ett grundläggande villkor för förvärv av medborgarskap: de egentliga villkoren för förvärv av medborgarskap utreds inte om personens identitet är oklar (RP 235/2002 rd, s. 31).

I enlighet med medborgarskapslagens förarbeten (RP 235/2002 rd, s. 31—32) ska dokumentbevisning om identiteten inte nödvändigtvis förutsättas. Dokumentbevisning kan vara oskälig till exempel för dem som fått flyktingstatus. Dokumentbevisning har inte heller betydelse om dokument som utfärdats av någon stat inte i princip anses tillförlitliga eller om staten saknar en behörig instans som kunde utfärda giltiga dokument om en person.

Det föreslås att 2 mom. preciseras utifrån högsta förvaltningsdomstolens avgörandepraxis så att det börjar motsvara dagens rättsläge. Bedömningen av om identiteten är utredd baserar sig i dagens rättsläge i hög grad på en helhetsprövning (HFD:2018:99, HFD:2014:106, HFD:2014:105). Beslutet fattas utgående från en helhetsprövning av de uppgifter som finns om personen (HFD:2021:4). Bedömningen av tillförlitlighet gäller också dokumentbevisningen. Vid bedömningen har uppmärksamhet fästs på den utredning som fått om beviljandet av pass och på att uppgifterna i de uppvisade dokumenten avvek från varandra (HFD:2014:105). Identiteten ansågs inte vara utredd, eftersom den sökande hade uppvisat dokument rörande sin identitet som av Centralkriminalpolisens kriminaltekniska laboratorium förklarats förfalskade (12.10.2017/5052).

Det föreslås att 2 mom. ändras så att där nämns att bedömningen av identitetens tillförlitlighet utgör en helhetsprövning. I helhetsprövningen kan beaktas till exempel en rättsmedicinsk undersökning som eventuellt gjorts i samband med uppehållstillståndsärendet för att utreda åldern. Genom en rättsmedicinsk undersökning kan man emellertid inte få exakt information eller ens en helt tillförlitlig uppskattning av sökandens ålder. Identiteten kan således anses oklar på grund av en rättsmedicinsk undersökning endast om det finns en betydande diskrepans mellan den ålder som den sökande uppgett och den uppskattning som baserar sig på rättsmedicinsk undersökning, och skillnaden klart överskrider den variationsbredd och felmarginal som hänför sig till undersökningen. I helhetsprövningen måste man också beakta att till exempel för en person som fått internationellt skydd kan det ha varit möjligt att fly endast med förfalskade dokument. Identiteten kan således inte anses oklar endast på den grunden att en person som ansökt om asyl i Finland har innehaft förfalskade resedokument vid ankomsten till landet.

Dessutom preciseras ordalydelsen i 2 mom. så att en utredning av identiteten kan presenteras med dokumentbevisning som anses tillförlitlig. Det dokument som gäller identiteten, till exempel ett nationellt pass, behöver inte nödvändigtvis vara i kraft för att betraktas som tillförlitlig dokumentbevisning på den sökandes identitet. Man bör också lägga märke till att i enlighet med motiveringen till den gällande lagen är det inte i alla situationer skäligt att kräva dokumentbevisning, till exempel med beaktande av flyktingstatus, och dessutom saknar dokument som gäller identiteten betydelse om staten saknar en behörig instans som kunde utfärda giltiga dokument (RP 235/2002 rd, s. 31—32).

Dokumentbevisningen kan inte betraktas som tillförlitlig, om den sökande har visat upp till exempel två nationella pass, där den sökandes personuppgifter avviker väsentligt från varandra, och det inte är fråga om till exempel en namnändring som hänför sig till ingående av äktenskap. Särskild uppmärksamhet ska fästas på uppgifter om namn, födelsetid och medborgarskap. Identitetsdokument ska inte heller kunna betraktas som tillförlitlig dokumentbevisning om det har konstaterats att de är förfälskade. Vid bedömning av om dokumentbevisning som gäller identiteten är tillförlitlig kan uppmärksamhet också fästas på en utredning som fått om beviljandet av dokumentet och till exempel om dokumentet har utfärdats endast på grundval av ett dokument som beviljats i Finland, såsom ett främlingspass, om den sökande annars har lämnat inkonsekventa uppgifter om sitt namn, sin födelsetid eller sitt medborgarskap.

För att förtydliga bestämmelserna föreslås också att bestämmelserna i 14 § 2 mom., som föreslås bli upphävt, om de omständigheter som ska beaktas i en helhetsprövning överförs till 6 § 2 mom. Sådana omständigheter är om den sökande har visat initiativ till att identiteten utreds liksom att en minderårigs identitet har varit outrett av en orsak som beror på vårdnadshavaren eller av någon annan orsak som inte beror på den minderåriga. Således föreslås det att 2 mom. utökas med att i helhetsprövningen beaktas också om den sökande har visat initiativ till att identiteten utreds och om identiteten för en person under 18 år har varit outredd av en orsak som beror på vårdnadshavaren eller av någon annan orsak som inte beror på personen i fråga.

Som den sökandes initiativ beaktas till exempel initiativ till att visa upp dokumentbevisning på identiteten, till exempel ett nationellt pass. Samtidigt bör det emellertid påpekas att dokumentbevisning inte krävs i alla situationer, till exempel av de orsaker som nämns ovan. I en sådan situation kan det inte heller krävas att den sökande visar aktivitet i anslutning till dokumentbevisningen. Dessutom bör det påpekas att den sökande inte har aktiv skyldighet att under den i 6 § 3 mom. avsedda tioårsfristen utreda sin identitet med till exempel ett nationellt pass (HFD:2021:30). Om den sökande emellertid har beviljats främlingspass för att skaffa nationellt pass, kan det förutsäts att den sökande visar upp det nationella passet, för att den sökandes identitet kan kunna betraktas som utredd utan att tioårsfristen löpt ut.

När det gäller en person under 18 år beaktas till exempel om den sökandes vårdnadshavare har gett motstridiga uppgifter om den sökandes identitet. Utgångspunkten är att barns identitet inte betraktas som oklar om föräldrarna har gett motstridiga uppgifter om deras identitet. Som andra orsaker som inte beror på personen i fråga beaktas till exempel en funktionsnedsättning och de svårigheter som den medför för utredning av identiteten.

Det föreslås också att till 2 mom. fogas ett omnämmande av att det inte förutsätts dokumentbevisning på identiteten, om det skulle vara oskäligt att förutsätta dokumentbevisning med beaktande av till exempel flyktingstatus eller att den sökandes medborgarstat saknar en behörig myndighet som skulle kunna utfärda giltiga dokument om identiteten. Ändringen motsvarar motiveringen till den gällande medborgarskapslagen, som har behandlats ovan. Vidare föreslås det att 2 mom. utökas med att identiteten inte ska anses ha varit outredd endast på den grunden att en person som ansökt om asyl har innehaft förfälskade resedokument vid ankomsten till landet. I helhetsprövningen av identiteten måste man således beakta att för en person som fått internationellt skydd kan det ha varit möjligt att fly endast med förfälskade dokument.

I 3 mom. föreskrivs det om en tidsfrist på tio år, utifrån vilken identiteten anses vara utredd, trots att den sökande tidigare har upprättat under flera identiteter än en. Förfluten tid och att personen använder endast en identitet visar att den identitet som används är av viss bestående natur och därför till en viss grad sannolik (RP 235/2002 rd, s. 32). Den sökande har inte under tioårsfristen aktiv skyldighet att utreda sin identitet med till exempel ett nationellt pass, utan det är fråga om en sista utväg för den sökande att visa att identiteten är bestående (HFD:2021:30).

Tidsfristen börjar räknas från det att personuppgifterna har registrerats i befolkningsdatasystemet (19.8.2016/3437).

Enligt etablerad rättspraxis tillämpas tidsfristen också i andra sådana situationer där identiteten utifrån en helhetsprövning inte kan anses vara tillförlitligt utredd. Identiteten ansågs inte vara utredd utan tioårsfristen när det fanns en betydande diskrepans mellan den ålder som den sökande uppgett och den uppskattning som baserade sig på rättsmedicinsk undersökning (HFD:2018:99). Identiteten ansågs inte heller utredd utan att tioårsfristen löpt ut när den sökande hade presenterat förfalskade dokument till stöd för sin identitet (12.10.2017/5052).

Det föreslås att 3 mom. ändras så att tioårsfristen också ska tillämpas när en utredning av identiteten annars inte anses tillförlitlig utifrån en helhetsprövning. Dessutom preciseras lagbestämelsen så att den tioåriga tidsfristen beräknas från den tidpunkt då personuppgifterna har antecknats i befolkningsdatasystemet.

På det sätt som konstaterats ovan i samband med preciseringen av 2 mom. om helhetsprövning går det inte att få en helt tillförlitlig uppskattning av den sökandes ålder genom rättsmedicinsk undersökning. Identiteten kan därför betraktas som oklar och den tioåriga tidsfristen kan tillämpas utifrån en rättsmedicinsk undersökning endast om det finns en betydande diskrepans mellan den ålder som den sökande uppgett och den uppskattning som baserar sig på rättsmedicinsk undersökning och diskrepansen är klart större än den variationsbredd eller felmarginal som hänförs till undersökningen. Dessutom bör det beaktas att för en person som fått internationellt skydd kan det ha varit möjligt att fly endast med förfalskade dokument. Identiteten kan således inte anses oklar och den tioåriga tidsfristen tillämpas endast på den grunden att en person som ansökt om asyl i Finland har innehaft förfalskade resedokument vid ankomsten till landet.

I denna proposition föreslås det att 14 § 2 mom. i medborgarskapslagen, som gäller boendetidens början när den sökandes identitet inte har varit utredd, upphävs. I fortsättningen börjar boendetiden således alltid i enlighet med bestämmelserna i 14 § 1 mom. Under den tioåriga tidsfristen enligt 6 § 3 mom. förvärvas också boendetid samtidigt i enlighet med medborgarskapslagens bestämmelser om boendetid.

9 §. Barn. I paragrafen föreskrivs det om barns förvärvande av medborgarskap på grund av födelsen. Ett barn förvärvar på vissa villkor medborgarskap direkt med stöd av lag från sin mor eller far som är finsk medborgare. När ett barn inte kan förvärva medborgarskap med stöd av denna paragraf, kan barnet förvärva det med stöd av 26 § efter medborgarskapsanmälan eller med stöd av 11 § när föräldrarna ingår äktenskap.

Enligt 9 § 1 mom. i medborgarskapslagen förvärvar ett barn finskt medborgarskap vid födelsen, om modern eller fadern är finsk medborgare. För att ett barn ska ärva medborgarskapet av sin far förutsätts dock att fadern antingen är gift med barnets moder, eller att barnet föds i Finland och mannens faderskap till barnet fastställs. Ett barn förvärvar finskt medborgarskap på dessa villkor också i det fallet att fadern är död men var finsk medborgare vid sin död.

I 3 mom. föreskrivs det om en situation där ett barn med stöd av moderskapslagen har två mödrar. Det som föreskrivs om modern i 1 mom. ska tillämpas på den mor som fött barnet. Det som föreskrivs om den fastställda fadern i 1 mom. ska tillämpas på den moder som avses i 3 § 1 mom. i moderskapslagen.

Ett barn förvärvar således finskt medborgarskap på grund av födelsen, om den mor som fött barnet är finsk medborgare eller om barnet är fött inom äktenskapet och fadern är finsk medborgare. Däremot ärver ett barn inte alltid finsk medborgarskap av sin fastställda far eller sin fastställda mor.

Enligt 26 § i medborgarskapslagen förvärvar en utlänning, som inte förvärvar finskt medborgarskap med stöd av 9 §, finskt medborgarskap efter anmälan, om fadern eller den moder som avses i 3 § 1 mom. i moderskapslagen när utlänningen föddes var finsk medborgare. Paragrafens 1 punkt gäller en situation där barnet föds i Finland och faderskapet eller moderskapet fastställs först efter att han eller hon fyllt 18 år. Ingående av äktenskap före 18 års ålder jämföras i punkten med uppnående av 18 års ålder. Paragrafens 2 punkten gäller en situation där barnet föds utanför Finland och faderskapet eller moderskapet har fastställts. Enligt detaljmotiveringen i regeringens proposition (RP 235/2002 rd, s. 52) kompletterar 26 § bestämmelserna i 9 § genom att den täcker barn som fötts utomlands utom äktenskap samt personer som är myndiga när faderskapet fastställs.

Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata kan vid behov begära utlåtande av Migrationsverket om uppgifter som ska registreras i befolkningsdatasystemet. Bestämmelser om detta finns i lagen om befolkningsdatasystemet och de certifikattjänster som tillhandahålls av Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata, vars 19 § gäller kontroll av tillförlitligheten hos uppgifterna i systemet. Om uppgifter som anmälts för registrering i befolkningsdatasystemet grundar sig på en utländsk handling, får de enligt 1 § mom. registreras i befolkningsdatasystemet som offentligt tillförlitliga uppgifter endast på vissa villkor. Enligt 2 mom. kan Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata vid behov begära ett utlåtande av utrikesministeriet, Migrationsverket eller en polismyndighet om huruvida en handling är äkta och tillförlitlig.

Det föreslås att 9 § 1 mom. i medborgarskapslagen ändras så att när ett barn till en finsk medborgare föds förvärvar barnet alltid finskt medborgarskap direkt med stöd av lagen. Barnet förvärvar finskt medborgarskap om barnets mor eller far är finsk medborgare. Barnet förvärvar finskt medborgarskap också i det fallet är modern eller fadern är död, men var finsk medborgare vid sin död. Ändringen minskar betydelsen av föräldrarnas äktenskap för barnets förvärvande av medborgarskap. När en finsk medborgares föräldraskap fastställs efter barnets födelse, anses barnet ha förvärvat finskt medborgarskap retroaktivt från och med födelsen. Anmälningsförfarandet enligt 26 § i den gällande lagen kvarstår i övergångsbestämmelserna, och det gäller personer som fötts före ikraftträdandet av lagändringen.

När 9 § 1 mom. ändras så att när ett barn till en finsk medborgare föds förvärvar barnet alltid finskt medborgarskap direkt med stöd av lagen, minskar också betydelsen av 11 §. Den paragrafen gäller inverkan av moderns och faderns äktenskap på barnets medborgarskap. Enligt 1 mom. förvärvar ett barn som inte förvärvar finskt medborgarskap med stöd av 9 § eller som inte har förvärvat finskt medborgarskap efter anmälan, finskt medborgarskap genom äktenskap mellan sina föräldrar räknat från den dag äktenskapet ingicks, om mannen när barnet föddes var och därefter har varit finsk medborgare och mannens faderskap till barnet har fastställts före ingåendet av äktenskapet. Om faderskapet dock fastställs efter ingåendet av äktenskapet och fadern fortfarande är finsk medborgare, förvärvar barnet finskt medborgarskap först från dagen för fastställandet av faderskapet. Om fadern har dött efter ingåendet av äktenskapet, förvärvar barnet finskt medborgarskap räknat från dagen för fastställandet av faderskapet, om fadern var finsk medborgare vid sin död. Också sättet att förvärva medborgarskap enligt den gällande 11 § kvarstår i övergångsbestämmelserna, och det gäller barn som fötts före ikraftträdandet av lagändringen.

Moderskap och faderskap bestäms i enlighet med moderskapslagen och faderskapslagen (11/2015). Med mor avses således förutom den som har fött barnet också någon annan som fastställts vara mor till barnet. Ett barn förvärvar finskt medborgarskap också i det fallet att i Finland erkänns med stöd av 45 § 3 mom. i moderskapslagen ett sådant beslut genom vilket en finsk medborgare i någon annan stat har fastställts vara barnets mor i stället för den mor som fött barnet. I en sådan situation anses barnet ha förvärvat finskt medborgarskap retroaktivt från födelsen.

Det föreslås att 3 mom. upphävs. Bestämmelserna i momentet gäller en situation där ett barn har två mödrar. Den andra modern som fastställts för barnet jämföras i enlighet med 2 punkten med en fastställd far. Eftersom ett barn alltid förvärvar finskt medborgarskap direkt med stöd av lagen också från den fastställda fadern eller modern, behövs det inte längre separata bestämmelser för en situation där barnet med stöd av moderskapslagen har två mödrar.

10 §. *Adoptivbarn.* I paragrafen föreskrivs det om adoptivbarns förvärvande av medborgarskap. Ett utländskt barn under 12 år som har adopterats och av vars adoptivföräldrar åtminstone den ena är finsk medborgare förvärvar finskt medborgarskap på grundval av adoptionen räknat från den tidpunkt då adoptionen blev giltig i Finland. Adoptivbarn under 12 år förvärvar således finskt medborgarskap direkt med stöd av lagen, om åtminstone den ena av adoptivföräldrarna är finsk medborgare. Enligt detaljmotiveringen till regeringens proposition (RP 235/2002 rd, s. 36) är bestämmelsens syfte att förbättra barnens juridiska likställdhet genom att bringa adoptivbarnens ställning närmare de biologiska barnens ställning.

Det föreslås att paragrafen ändras så att åldersgränsen 12 år slopas och adoptivbarn som är under 18 år förvärvar finskt medborgarskap direkt med stöd av lagen. Ett adopterat barn som är under 18 år och som inte har finskt medborgarskap, förvärvar finskt medborgarskap på grund av adoption, om åtminstone den ena av adoptivföräldrarna är finsk medborgare. På samma sätt som för närvarande förvärvar ett adoptivbarn finskt medborgarskap räknat från den tidpunkt då adoptionen blev giltig i Finland.

Om barnet har fyllt 12 år före adoptionen, kan för närvarande anmälningsförfarandet enligt 27 § användas. Då förvärvar barnet finskt medborgarskap efter medborgarskapsanmälan, om åtminstone den ena av adoptivföräldrarna är finsk medborgare och adoptionen är giltig i Finland. Anmälningsförfarandet enligt den gällande 27 § kvarstår i övergångsbestämmelserna, och det gäller de barn som adopterats före lagändringen och som inte har finskt medborgarskap och som har fyllt 12 år före adoptionen.

11 §. *Föräldrarnas äktenskap.* I paragrafen föreskrivs det när ett barn förvärvar finskt medborgarskap direkt med stöd av lagen när föräldrarna ingår äktenskap. Enligt 1 mom. förvärvar ett barn som inte förvärvar finskt medborgarskap med stöd av 9 § eller som inte har förvärvat finskt medborgarskap efter anmälan, finskt medborgarskap genom äktenskap mellan sina föräldrar räknat från den dag äktenskapet ingicks, om mannen när barnet föddes var och därefter har varit finsk medborgare och mannens faderskap till barnet har fastställts före ingåendet av äktenskapet. Om faderskapet dock fastställs efter ingåendet av äktenskapet och fadern fortfarande är finsk medborgare, förvärvar barnet enligt 2 mom. finskt medborgarskap först från dagen för fastställandet av faderskapet. Om fadern har dött efter ingåendet av äktenskapet, förvärvar barnet finskt medborgarskap räknat från dagen för fastställandet av faderskapet, om fadern var finsk medborgare vid sin död.

Det föreslås att paragrafen upphävs. I denna proposition föreslås att 9 § ändras så att när ett barn till en finsk medborgare föds förvärvar barnet alltid finskt medborgarskap direkt med stöd av

lagen, och föräldrarnas äktenskap ska inte längre inverka på barnets förvärvande av medborgarskap. Den föreslagna ändringen gäller barn som fötts efter ikraftträdandet av ändringen. Sättet att förvärva medborgarskap enligt den gällande 11 § kvarstår i övergångsbestämmelserna. Ett sådant barn, dvs. en person som är under 18 år, till en finsk medborgare som fötts före ikraftträdandet av ändringen ska således fortfarande kunna förvärva finskt medborgarskap på grund av föräldrarnas äktenskap.

13 §. Allmänna villkor för naturalisation. Enligt 13 § 1 mom. 1 punkten i medborgarskapslagen hör det till de allmänna villkoren för naturalisation att personen i fråga har fyllt 18 år eller före det ingått äktenskap. Endast den som uppfyller detta villkor kan själv ansöka om medborgarskap. Eftersom det i denna regeringsproposition föreslås att definitionen av barn i 2 § ändras så att där stryks hänvisningen till att man ska vara ogift, föreslås att också 13 § 1 mom. 1 punkten ändras så att där stryks hänvisningen till äktenskap före 18 års ålder. I momentet föreskrivs således att ett villkor för att förvärva medborgarskap är att den sökande har fyllt 18 år.

I 1 mom. 2 punkten föreskrivs det om boendetidsvillkoret. Ett villkor för den sökandes naturalisation är för närvarande att den sökande när ansökan avgörs har och har haft sitt egentliga bo och hemvist i Finland de senaste fem åren utan avbrott (oavbruten boendetid), eller sju år efter det att han eller hon fyllt 15 år, varav de senaste två åren utan avbrott (förvärvad boendetid). När ansökan avgörs ska sökanden alltså uppfylla kravet på antingen oavbruten boendetid eller förvärvad boendetid. Bestämmelser om vilken boendetid som ska tillämpas ingår för närvarande i 16 §.

I denna regeringsproposition föreslås att bestämmelserna om boendetidsvillkoret ändras så att de förenklas jämfört med nuläget. Medborgarskap som beviljas på ansökan ska även i fortsättningen förutsätta att den sökande uppfyller bland annat boendetidsvillkoret vid den tidpunkt då ansökan avgörs. Det allmänna boendetidsvillkoret ska på samma sätt som för närvarande vara att den sökande har haft sitt egentliga bo och hemvist i Finland de senaste fem åren. Indelningen i oavbruten och förvärvad boendetid slopas dock. Bestämmelser om de utlandsresor som tillåts under boendetiden ingår i 16 §. Ändringen av boendetidsvillkoret och slopandet av förvärvad boendetid inverkar också på bestämmelserna om undantag från boendetiden (18 §, 18 a §, 20—22 §, 23 § 2 mom. och 24 § 3 mom.).

Det föreslås att 1 mom. 2 punkten ändras så att indelningen i oavbruten och förvärvad boendetid i underpunkterna a och b slopas. Boendetidsvillkoret ska vara att en utlänning har haft sitt egentliga bo och hemvist i Finland de senaste fem åren. Samtidigt görs en språklig ändring som förtydligar bestämmelsens ordalydelse. Det är inte nödvändigt att separat förutsätta att utlänningen har sitt egentliga bo och hemvist i Finland när ansökan avgörs, eftersom detta ingår i praktiken också i det att utlänningens egentliga bo och hemvist när ansökan avgörs har funnits i Finland de senaste fem åren. På samma sätt som tidigare ska boendetidsvillkoret fortfarande vara uppfyllt när ansökan avgörs och granskningstidpunkten ska således fortfarande vara beslutstidpunkten.

14 §. Boendetidens början. I paragrafen föreskrivs det när sådan boendetid som godkänns för förvärvande av medborgarskap anses börja. I 2 mom. föreskrivs det om boendetidens början när identiteten har varit outredd. Den godtagbara boendetiden börjar då först när den sökande har lagt fram en utredning om sin identitet. En tidigare vistelse eller en del av den godkänns som boendetid om den sökande har visat initiativ till att identiteten utreds, liksom den tid som den sökande tillbringat i landet som minderårig eller en del av den, om identiteten har varit outredd av en orsak som beror på vårdnadshavaren eller av någon annan orsak som inte beror på den sökande.

Det föreslås att 2 mom. upphävs. Enligt HFD:s årsboksbeslut (HFD:2008:5) blev bestämmelsen om boendetidens början inte tillämplig, eftersom identiteten ansågs utredd enbart på den grunden att villkoren i 6 § 3 mom. i medborgarskapslagen hade uppfyllts. Lagens 14 § 2 mom. har i praktiken nästan aldrig tillämpats efter det ovannämnda årsboksbeslutet. Bestämmelserna har dock påverkat bedömningen av minderårigas identitet så att barnens identitet inte har betraktats som oklar, om föräldrarna har gett motstridiga uppgifter om deras identitet. För att förtydliga regleringen föreslås att bestämmelserna i 14 § 2 mom. om de omständigheter som ska beaktas i helhetsprövningen överförs till 6 § om utredd identitet.

I och med att 2 mom. upphävs ingår bestämmelserna om boendetidens början i 1 mom. Den boendetid som är villkor för naturalisation börjar således med stöd av bestämmelserna i 1 mom. När den tioåriga tidsfristen enligt 6 § 3 mom. tillämpas förvärvas också boendetid samtidigt i enlighet med medborgarskapslagens bestämmelser om boendetid.

15 §. *Vistelse som godkänns som boendetid.* I 1 mom. föreskrivs om de grunder på vilka vistelsetid med stöd av ett tillfälligt uppehållstillstånd beaktas när boendetiden beräknas. Eftersom det föreslås att det allmänna boendetidsvillkoret enligt 13 § 1 mom. 2 punkten ändras så att indelningen i oavbruten och förvärvad boendetid slopas, föreslås att också 15 § ändras så att hänvisningen till oavbruten boendetid stryks i 1 mom. Hälften av vistelsetiden med stöd av det tillfälliga uppehållstillståndet ska således beaktas när boendetiden beräknas, om den sökande har vistats i Finland med stöd av det tillfälliga uppehållstillståndet innan det kontinuerliga uppehållstillståndet beviljas och sökandet har vistats i Finland med stöd av det kontinuerliga uppehållstillståndet minst ett år omedelbart innan ansökan avgörs. Samtidigt ändras hänvisningen i 1 mom. till 14 § 1 mom. 2 punkten till en hänvisning till 14 § 2 punkten, eftersom det i denna regeringsproposition föreslås att 14 § 2 mom. upphävs.

I 2 mom. föreskrivs det när också vistelsetid utan tillstånd godkänns som sådan boendetid som krävs för medborgarskap. Enligt motiveringen till regeringens proposition (RP 80/2010 rd, s. 31) är syftet med bestämmelsen att jämka boendetidsvillkoret i sådana situationer där den sökande anses ha begränsad handlingsförmåga och till exempel har försummat att förnya sina inresedokument eller sitt uppehållstillstånd. Även den tid eller en del av den tid som den sökande har vistats i landet olovligt kan godkännas som boendetid, om det med tanke på den sökandes ålder eller hälsotillstånd eller någon därmed jämförbar orsak kan anses vara skäligt att godkänna denna tid.

Det föreslås att paragrafen ändras så att 2 mom. utökas med en precisering av vilken det framgår att man i allmänhet inte förvärvar boendetid för medborgarskap genom vistelsetid under ett tillståndsavbrott. Vistelsetid utan tillstånd ska fortfarande godkännas som boendetid endast på de grunder som nämns i paragrafen. Om det inte finns några sådana orsaker och den sökande har försummat att förnya sitt uppehållstillstånd, förvärvar den sökande inte sådan boendetid som krävs för medborgarskap under tiden mellan uppehållstillstånden. Exempelvis av ett tillståndsavbrott på en månad följer i praktiken att den boendetid som krävs för medborgarskap uppfylls en månad senare. Ju längre avbrottet mellan uppehållstillstånden blivit desto senare uppfylls boendetidsvillkoret. Om tillståndsavbrottet däremot blir mycket kort, är också dess praktiska inverkan på uppfyllandet av boendetidsvillkoret mindre. I enlighet med 13 § 1 mom. i medborgarskapslagen ska villkoren för naturalisation vara uppfyllda när ansökan avgörs.

16 §. *Utlandsresor som ingår i boendetiden.* I paragrafen föreskrivs det hur utlandsresor påverkar uppfyllande av boendetidsvillkoren och när förvärvad boendetid ska tillämpas. Paragrafens nuvarande rubrik, avbrott i oavbruten boendetid, hänvisar till indelningen i oavbruten och förvärvad boendetid, som föreslås bli slopad i denna proposition.

Det föreslås att bestämmelserna om utlandsresors inverkan på boendetiden förenklas. I paragrafen ingår även i fortsättningen bestämmelser om hur mycket utlandsresor som kan ingå i den boendetid som är villkor för naturalisation. Eftersom det föreslås att 13 § 1 mom. 2 punkten ändras så att indelningen i oavbruten och förvärvad boendetid slopas, behövs det inte heller i 16 § några bestämmelser om när oavbruten och när förvärvad boendetid tillämpas.

Enligt medborgarskapslagens nuvarande bestämmelser kan den sökande vara utomlands nästan hälften av den boendetid som är villkor för naturalisation. Under den femåriga boendetiden kan utlandsresorna omfatta sammanlagt över två år. I boendetiden får fortfarande ingå en motsvarande mängd utlandsresor som för närvarande, men det föreskrivs på ett flexiblere sätt än nu om uppdelning av vistelsetiden utomlands. Detta möjliggör också i fortsättningen även en enstaka längre period utomlands på grund av till exempel arbete eller studier. Den enklare regleringen innehåller således också element av den nuvarande förvärvade boendetiden. Samtidigt kvarstår fortfarande ett starkt krav på faktiskt boende i Finland. Man ska fysiskt befinna sig i Finland över hälften av boendetiden. Strävan med kraven som gäller det senaste året är att säkerställa att den sökande faktiskt bor i Finland också under det år som föregår förvärvandet av medborgarskap.

För att boendetidsvillkoret ska uppfyllas får utlandsresorna under det senaste året, dvs. under det år som omedelbart föregår den tidpunkt då ansökan avgörs, omfatta sammanlagt högst 150 dygn. Under hela den femåriga boendetiden, dvs. under de senaste fem åren, får resorna omfatta sammanlagt högst 750 dygn. Om undantag görs från boendetidsvillkoret så att en fyraårig boendetid tillämpas, får resorna under de senaste fyra åren omfatta sammanlagt högst 600 dygn. Om undantag görs från boendetiden så att en tvåårig boendetid tillämpas, får resorna under de senaste två åren omfatta sammanlagt högst 300 dygn.

Grundtanken i de föreslagna bestämmelserna om resor ligger i stor utsträckning i linje med utlänningslagens 56 § om permanent uppehållstillstånd och 161 g § om permanent uppehållsrätt för unionsmedborgare och deras familjemedlemmar. När det gäller permanent uppehållstillstånd är utgångspunkten att vistelsen i Finland omfattar minst hälften av uppehållstillståndets giltighetstid. Unionsmedborgares och deras familjemedlemmars permanenta uppehållsrätt förutsätter i princip att resorna utanför Finland inte överstiger sex månader per år. Enligt dessa bestämmelser i utlänningslagen fästs uppmärksamhet också på orsakerna till frånvaron och även längre frånvaro är möjlig.

Den boendetid som är villkor för naturalisation uppfylls inte om den sammanlagda mängden utlandsresor överstiger de föreslagna maximimängderna. Granskningstidpunkt ska i enlighet med 13 § 1 mom. i medborgarskapslagen vara den tidpunkt då ansökan avgörs. Utgångspunkten ska vara att som utlandsresor som avses i paragrafen räknas all vistelse utanför Finland oberoende av syfte. Undantag från boendetiden ska emellertid fortfarande kunna göras i enskilda fall i enlighet med 18 §, så att medborgarskap kan beviljas trots att de föreslagna maximala mängderna utlandsresor överskrider något. När undantag från boendetidsvillkoret övervägs ska uppmärksamhet också kunna fästas på orsakerna till resorna, till exempel har utlandsvistelsen berott på ett arbete med anknytning till Finland. I motiveringen till de ändringar som föreslås i 18 § finns exempel på situationer där undantag från boendetiden kan göras av synnerligen vägande skäl.

Det föreslås att 16 § ändras så att den sökande får under det år som föregår avgörandet av ansökan ha varit på utlandsresor under sammanlagt högst 150 dygn. Under de senaste fem åren får sökanden ha varit på utlandsresor under sammanlagt högst 750 dygn. Om undantag görs från boendetidsvillkoret så att en fyraårig boendetid tillämpas, får den sökande under de senaste fyra

åren ha varit på utlandsresor under sammanlagt högst 600 dygn. Om undantag görs från boendetidsvillkoret så att en boendetid på två år tillämpas, får den sökande under de senaste två åren ha varit på utlandsresor under sammanlagt högst 300 dygn. Också när en fyra- eller tvåårig boendetid tillämpas får utlandsresorna under det senaste året omfatta sammanlagt högst 150 dygn.

Dessa bestämmelser om de maximala mängderna resor tillämpas också när vistelsetid med stöd av ett tillfälligt uppehållstillstånd beaktas i enlighet med 15 § 1 mom. när boendetiden beräknas. Utlandsresorna får således omfatta sammanlagt högst 750 dygn under de senaste fem åren. Under det senaste året får utlandsresorna åter omfatta sammanlagt högst 150 dygn.

Samtidigt föreslås det att rubriken för paragrafen ändras så att det framgår av den att paragrafen gäller utlandsresor som kan ingå i boendetiden.

17 §. Bevis på språkkunskaper. Paragrafen innehåller en förteckning över de sätt på vilka de nöjaktiga språkkunskaper som krävs för medborgarskap kan visas. Enligt 6 och 7 punkten kan språkkunskaperna visas med en yrkesexamen som avlagts på finska eller svenska. I 6 punkten hänvisas till lagen om grundläggande yrkesutbildning (630/1998) och i 7 punkten till lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning (631/1998). Dessa lagar har upphävts genom lagen om yrkesutbildning (531/2017), varför laghänvisningarna i punkterna behöver uppdateras. Dessutom uppdateras punkterna så att där beaktas också yrkesexamina som avlagts på Åland. De nämnda rikslagarna om yrkesutbildning täcker inte yrkesutbildning som avlagts på Åland, varom det föreskrivs i landskapslagen om gymnasieutbildning (Ålands författningssamling 2011:13). Till 6 och 7 punkten fogas hänvisningar till lagen om yrkesutbildning (531/2017) och till Ålands landskapslag om gymnasieutbildning.

Även i fortsättningen ska språkkunskaper kunna visas endast med sådan yrkesexamen som har avlagts helt och hållet. Språkkunskaper ska däremot inte heller i fortsättningen kunna visas med ett intyg över utbildning som handleder för yrkesutbildning eller en avlagd examensdel, trots att det i intyget hänvisas till den nämnda lagstiftningen om yrkesutbildning.

Enligt 8 punkten kan språkkunskaperna visas med vissa universitets- och yrkeshögskolestudier. I punkten hänvisas till statsrådets förordning om universitetsexamina (794/2004) och statsrådets förordning om yrkeshögskolor (352/2003). Dessa hänvisningar behöver uppdateras. Samtidigt förtydligas att med de studier som nämns i punkten avses studier som visar nöjaktiga språkkunskaper. Det föreslås att punkten ändras så att språkkunskaperna kan visas genom sådana studier i finska eller svenska genom vilka nöjaktiga kunskaper visas och som avses i 6 § 1 mom. i lagen om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda (424/2003) eller ett mogenhetsprov på finska eller svenska. Språkkunskaperna kan visas på de sätt som nämns i punkten också som en del av studier som avlagts på Åland.

Det föreslås att paragrafen utökas med ett nytt 2 mom. som gäller auktoriserade translatorer samt rättstolkar som är införda i registret över rättstolkar. En sökande ska kunna visa att språkkunskapsvillkoret är uppfyllt också med ett intyg över att han eller hon har getts rätt att vara verksam som auktoriserad translator i finska eller svenska. I momentet hänvisas till lagen om auktoriserade translatorer (1231/2007) och den föregående lagen om auktoriserade translatorer (1148/1988). Språkkunskapsvillkoret uppfylls om den sökande har getts rätt att göra översättningar till eller från finska eller svenska. En sökande ska likaså kunna visa språkkunskaperna genom ett intyg över att han eller hon är registrerad rättstolk. Till denna del hänvisas till lagen om registret över rättstolkar (1590/2015).

Rätt att vara verksam som auktoriserad translator beviljas och registrering som rättstolk görs för viss tid. Tidsfristen hänför sig till verksamheten som translator eller tolk, men den har ingen betydelse för visandet av språkkunskaperna. Med intyget kan de språkkunskaper som krävs för medborgarskap således visas också när rätten att vara verksam som auktoriserad translator inte längre är i kraft eller den sökande inte längre är införd i registret över rättstolkar.

18 §. Undantag från boendetidsvillkoret. I paragrafen föreskrivs det om de grunder på vilka avvikelse kan göras från boendetidsvillkoret så att medborgarskap beviljas på grund av en kortare boendetid och det räcker med en boendetid på två år för att förvärva medborgarskap. Enligt 1 mom. kan avvikelse från boendetidsvillkoret göras efter en boendetid på två år, om en utlänning på grundval av laglig och långvarig vistelse i Finland eller av någon annan härmed jämförbar orsak har fast anknytning till Finland. För undantag krävs enligt 2 mom. dessutom att 1) det är oskäligt svårt för den sökande att sköta ett stadigvarande arbete i huvudsyssla i Finland utan finskt medborgarskap, 2) den sökande utan att själv vara orsak till det i minst 10 år felaktigt har betraktats som finsk medborgare till följd av en finsk myndighets misstag som har lett till en betydelsefull påföljd som sammanhänger med en finsk medborgares rättigheter eller skyldigheter, eller 3) det annars finns synnerligen vägande skäl att avvika från boendetidsvillkoret.

Enligt regeringens proposition (RP 80/2010 rd, s. 33) kan myndigheterna använda sin prövningsrätt med stöd av 18 § 2 mom. 3 punkten i enskilda fall som kan variera mycket på grund av de sökandes situation och bakgrund. Ett särskilt vägande skäl kan vara till exempel att naturalisation är av mycket stor betydelse för den sökande med avseende på dennes arbete eller av någon annan motsvarande orsak och boendetidsvillkoret skulle uppfyllas inom kort.

Eftersom det föreslås att det allmänna boendetidsvillkoret enligt 13 § 1 mom. 2 punkten ändras så att indelningen i oavbruten och förvärvad boendetid slopas, föreslås det att också 18 § 1 mom. 2 punkten ändras så att där stryks orden utan avbrott, som hänvisar till oavbruten boendetid. Villkoret är således att utlänningens egentliga bo och hemvist har funnits i Finland de senaste två åren. Dessutom företas en språklig ändring som förtydligar bestämmelsens ordalydelse. Att utlänningens egentliga bo och hemvist finns i Finland när ansökan avgörs ingår i praktiken också i att utlänningens egentliga bo och hemvist har funnits i Finland de senaste två åren när ansökan avgörs. I 16 § föreskrivs om utlandsresor som tillåts under boendetiden.

Det föreslås att 2 mom. 3 punkten preciseras så att till den fogas en hänvisning till den sökande och den medsökande. Paragrafens 1 mom. kan således tillämpas i situationer där det finns ett synnerligen vägande skäl till undantag från den sökandes eller den medsökandes boendetidsvillkor. På så vis förtydligas att 18 § möjliggör undantag av synnerligen vägande skäl också till fördel för en sådan medsökande som har bott i Finland i två år. I praktiken gäller detta 15 år fyllda medsökande, av vilka det annars förutsätts en fyraårig boendetid.

I olika situationer kan avvikelse göras från boendetiden till fördel för såväl den sökande som den medsökande av synnerligen vägande skäl som det ges exempel på i det följande. Ett synnerligen vägande skäl kan vara till exempel att naturalisation skulle vara av mycket stor betydelse för den sökande på grund av arbete eller någon annan motsvarande grund och det saknas endast litet av den erforderliga boendetiden. Avvikelse från den sökandes boendetid kan likaså göras till exempel när den sökandes make arbetar som tjänsteman i den allmänna karriären inom utrikesförvaltningen. Perioder utomlands hör till arbetets karaktär för alla tjänstemän i den allmänna karriären inom utrikesförvaltningen oberoende av om en lagstadgad skyldighet ligger bakom flyttningen utomlands.

Till den medsökandes fördel kan synnerligen vägande skäl tillämpas till exempel när en medsökande som fyllt 15 år fortfarande saknar en liten del av den erforderliga boendetiden, trots att

han eller hon i övrigt skulle kunna beviljas medborgarskap tillsammans med vårdnadshavaren. Avvikelse från såväl den sökandes som den medsökandes boendetid kan likaså göras till exempel i det fallet att de annars skulle kunna beviljas medborgarskap, men en liten del av den erforderliga boendetiden saknas till exempel på grund av vistelse utomlands som överskrider den mängd som föreslås i 16 §. När undantag från boendetidsvillkoret övervägs kan uppmärksamhet också fästas på orsakerna till resorna, till exempel om utlandsvistelsen har berott på arbete med anknytning till Finland. Avvikelse från boendetidsvillkoret kan också göras till exempel när den sökande eller den medsökande under den erforderliga boendetiden har varit mera utomlands än vad förslaget till 16 § möjliggör och detta har berott på ett sådant överraskande personligt skäl som har hindrat honom eller henne från att återvända till Finland. Ett sådant skäl kan vara till exempel att den sökande eller den medsökande överraskande har hamnat på sjukhus eller en sådan naturkatastrof som gör att han eller hon inte har kunnat återvända till Finland i tid.

18 a §. *Undantag från boendetidsvillkoret då språkkunskapsvillkoret uppfylls.* I paragrafen föreskrivs det om när avvikelse kan göras från boendetidsvillkoret, om den sökande uppfyller språkkunskapsvillkoret enligt 13 § 1 mom. 6 punkten. Finskt medborgarskap kan då beviljas ett år innan det allmänna boendetidsvillkoret uppfylls. Eftersom det föreslås att det allmänna boendetidsvillkoret enligt 13 § 1 mom. 2 punkten ändras så att indelningen i oavbruten och förvärvad boendetid slopas, föreslås det att också 18 a § 2 punkten ändras så att hänvisningarna till oavbruten och förvärvad boendetid stryks. Villkoret är således att utlänningens egentliga bo och hemvist har funnits i Finland de senaste fyra åren. Dessutom görs en språklig ändring som förtydligar bestämmelsens ordalydelse. Att utlänningens egentliga bo och hemvist finns i Finland när ansökan avgörs ingår i praktiken också i att utlänningens egentliga bo och hemvist har funnits i Finland de senaste fyra åren när ansökan avgörs. I 16 § föreskrivs om utlandsresor som tillåts under boendetiden.

18 b §. *Undantag från språkkunskapsvillkoret.* I 18 b § 1 mom. i medborgarskapslagen föreskrivs det om grunder till undantag från språkkunskapsvillkoret. Enligt 3 punkten kan en utlänning trots vad som föreskrivs i 13 § 1 mom. 6 punkten beviljas finskt medborgarskap, om den sökande inte förmår uppfylla språkkunskapsvillkoret på grund av sitt hälsotillstånd eller en hörsel-, syn- eller talskada. Enligt detaljmotiveringen till regeringens proposition (RP 235/2002 rd, s.46) avses härmed en sådan grad av dålig kondition, sjukdom, utvecklingsstörning eller annat handikapp att det på grund därav är omöjligt att uppfylla språkkunskapsvillkoret eller oskäligt kräva att det uppfylls. Undantag från språkkunskapsvillkoret kan således göras till exempel på grund av en hörsel- eller synskada, om den sökande på grund av den inte kan uppfylla språkkunskapsvillkoret. I praktiken har undantag från språkkunskapsvillkoret på dessa grunder beviljats antingen helt eller delvis, till exempel i fråga om muntliga språkkunskaper. När undantag övervägs bedöms den sökandes situation som en helhet.

Enligt artikel 1 i konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning innefattar personer med funktionsnedsättning personer med varaktiga fysiska, psykiska, intellektuella eller sensoriska funktionsnedsättningar, vilka i samspel med olika hinder kan motverka deras fulla och verkliga deltagande i samhället på lika villkor som andra. Konventionen har upprättats efter totalreformen av medborgarskapslagen 2006, och Finland har anslutit sig till konventionen 2016. Utifrån förarbetena till medborgarskapslagen täcker grunden till undantag i 18 b § 1 mom. 3 punkten redan nu en sådan funktionsnedsättning på grund av vilken det är omöjligt att uppfylla språkkunskapsvillkoret eller oskäligt att kräva att det uppfylls, trots att i paragrafen nämns uttryckligen som grund till avvikelse endast hälsotillstånd eller en hörsel-, syn- eller talskada. Funktionsnedsättning skulle kunna nämnas som en självständig grund i lagbestämmelsens ordalydelse, och därför föreslås det att 1 mom. 3 punkten ändras så att där hänvisas till en funkt-

ionsnedsättning i stället för en hörsel-, syn- eller talskada. I praktiken betyder detta även i fortsättningen att endast en sådan funktionsnedsättning som är av betydelse för uppfyllande av språkkunskapsvillkoret ska beaktas som grund till undantag.

När undantag övervägs ska den sökandes situation även i fortsättningen bedömas som en helhet. I prövningen beaktas till exempel funktionsnedsättningens inverkan på språkinläringen. Undantag från språkkunskapsvillkoret ska fortfarande kunna göras till den del som den sökande inte förmår uppfylla det på grund av sin funktionsnedsättning. Exempelvis när det gäller en person som fått en hörselskada i vuxen ålder kan det finnas grunder till undantag från språkkunskapsvillkoret helt och hållet eller vad gäller de muntliga färdigheterna, eftersom en sådan person inte nödvändigtvis har någon erfarenhet av teckenspråk. I vissa situationer där den sökande på grund av sin funktionsnedsättning inte förmår uppfylla språkkunskapsvillkoret vad gäller de muntliga färdigheterna, ska språkkunskaperna också kunna visas genom allmän språkexamen som utförts utan ljudmaterial, dvs. med skriftligt delprov och delprov i textförståelse.

I 2 mom. föreskrivs det om undantag från språkkunskapsvillkoret i fråga om sökande som inte är läs- och skrivkunniga samt sökande som fyllt 65 år och har beviljats uppehållstillstånd på någon annan grund än internationellt skydd. Enligt lagbestämmelsen kan avvikelser från språkkunskapsvillkoret göras om den sökande har elementära färdigheter att förstå och tala finska eller svenska eller regelbundet har deltagit i undervisning i finska eller svenska. Enligt 3 mom. visas avsaknad av läs- och skrivkunnighet samt andra villkor som avses i 2 mom. genom ett intyg utfärdat av den sökandes lärare i finska eller svenska.

Det föreslås att den bestämmelse i 2 mom. som gäller sökande som fyllt 65 år ändras så att där inte hänvisas till personer som har beviljats uppehållstillstånd på någon annan grund än en sådan som avses i 1 mom. 2 punkten. Innehållet i bestämmelsen ändras inte men hänvisningen till uppehållstillstånd slopas, eftersom det kan vara fråga om till exempel en nordisk eller EU-medborgare, vars uppehållsrätt inte förutsätter uppehållstillstånd. I momentet hänvisas till andra än i 1 mom. 2 punkten avsedda sökande som fyllt 65 år.

Högsta förvaltningsdomstolen har i sin avgörandepraxis betonat den sökandes egen lärares betydelse när det gäller att konstatera avsaknad av läs- och skrivkunnighet. De elementära språkkunskaper eller den undervisning som avses i 2 mom. har dock i praktiken kunnat visas också med intyg av någon annan lärare än den som undervisat den sökande. En lärare i finska eller svenska kan utfärda ett intyg över den sökandes språkkunskaper också på grundval av separat testning, trots att läraren inte själv har undervisat den sökande tidigare. Ett intyg över undervisning som avses i 2 mom. förutsätter inte heller nödvändigtvis ett intyg av den lärare som undervisat den sökande, utan det kan också utfärdas utifrån till exempel uppgifter som studieprestationer som framgår av läroanstaltens informationssystem. Det bör också påpekas att en person som fyllt 65 år och som ansöker om medborgarskap inte nödvändigtvis har deltagit i undervisning i finska eller svenska och sålunda har en egen lärare som skulle kunna utfärda ett intyg över den sökandes språkkunskaper. De iakttagelser som den lärare som undervisat den sökande gjort är dock väsentliga när det konstateras att den sökande inte är läs- och skrivkunnig.

Det föreslås att 3 mom. ändras så att de elementära språkkunskaper eller den undervisning som avses i 2 mom. visas genom ett intyg utfärdat av en lärare i finska eller svenska. Avsaknad av läs- och skrivkunnighet ska, liksom för närvarande, visas genom ett intyg utfärdat av den lärare i finska eller svenska som undervisat den sökande.

20 §. Undantag i fråga om personer som får internationellt skydd och statslösa. I denna paragraf föreskrivs det om undantag från det allmänna boendetidsvillkoret för vissa personkategorier. Enligt 1 mom. 1 punkten kan en utlänning utan hinder av 13 § 1 mom. 2 punkten beviljas finskt

medborgarskap, om han eller hon i Finland har flyktingstatus eller uppehållstillstånd på grund av alternativt skydd eller humanitärt skydd eller är ofrivilligt statslös, och han eller hon uppfyller boendetidsvillkoret i 1 mom. 2 punkten. Eftersom det föreslås att definitionen av statslös i 2 § ändras så att i lagen finns i fortsättningen bara en definition av statslös, föreslås det att också 20 § 1 mom. ändras så att ordet ”ofrivilligt” stryks i 1 punkten.

Utöver det ovannämnda förenklas bestämmelserna om boendetid. Eftersom det i denna proposition föreslås att det allmänna boendetidsvillkoret enligt 13 § 1 mom. 2 punkten ändras så att indelningen i oavbruten och förvärvad boendetid slopas, ändras också 20 § 1 mom. så att indelningen i oavbruten och förvärvad boendetid i 2 punkten slopas. Villkoret är således att utlänningen ska ha haft sitt egentliga bo och hemvist i Finland de senaste fyra åren. Dessutom görs en språklig ändring, som förtydligar bestämmelsens ordalydelse. Att utlänningens egentliga bo och hemvist finns i Finland när ansökan avgörs ingår i praktiken också i att utlänningens egentliga bo och hemvist har funnits i Finland de senaste fyra åren när ansökan avgörs. I 16 § föreskrivs om utlandsresor som tillåts under boendetiden.

Det föreslås att också paragrafens rubrik ändras så att där stryks ordet "ofrivilligt".

21 §. Undantag i fråga om nordiska medborgare. I paragrafen föreskrivs det om på vilka grunder avvikelse kan göras från boendetidsvillkoret, om den sökande är medborgare i Danmark, Island, Norge eller Sverige. Eftersom det föreslås att det allmänna boendetidsvillkoret i 13 § 1 mom. 2 punkten ändras så att indelningen i oavbruten och förvärvad boendetid slopas, föreslås att också 21 § ändras så att orden utan avbrott, som hänvisar till oavbruten boendetid, stryks. Villkoret är således att den sökandes egentliga bo och hemvist har funnits i Finland de senaste två åren. Dessutom görs det en språklig ändring som förtydligar bestämmelsens ordalydelse. Att den sökandes egentliga bo och hemvist finns i Finland när ansökan avgörs ingår i praktiken också i att den sökandes egentliga bo och hemvist har funnits i Finland de senaste två åren. I 16 § föreskrivs om utlandsresor som tillåts under boendetiden.

22 §. Undantag i fråga om en finsk medborgares make. I paragrafen föreskrivs det om på vilka grunder avvikelse kan göras från boendetidsvillkoret, om den sökande är en finsk medborgares make. Eftersom det föreslås att det allmänna boendetidsvillkoret i 13 § 1 mom. 2 punkten ändras så att indelningen i oavbruten och förvärvad boendetid slopas, föreslås att också 22 § 2 punkten ändras så att indelningen i oavbruten och förvärvad boendetid i underpunkterna a och b slopas. Villkoret är således att den sökandes egentliga bo och hemvist har funnits i Finland de senaste fyra åren. Dessutom görs det en språklig ändring som förtydligar bestämmelsens ordalydelse. Att den sökandes egentliga bo och hemvist finns i Finland när ansökan avgörs ingår i praktiken också i att den sökandes egentliga bo och hemvist har funnits i Finland de senaste fyra åren. I 16 § föreskrivs om utlandsresor som tillåts under boendetiden.

23 §. Undantag i fråga om medsökande. I paragrafen föreskrivs det om på vilka grunder avvikelse kan göras från villkoren för naturalisation i fråga om medsökande. I 2 mom. föreskrivs det om avvikelse från boendetidsvillkoret för en medsökande som har fyllt 15 år. Eftersom det föreslås att det allmänna boendetidsvillkoret i 13 § 1 mom. 2 punkten ändras så att indelningen i oavbruten och förvärvad boendetid slopas, föreslås att också 23 § 2 mom. ändras så att indelningen i oavbruten och förvärvad boendetid slopas där. Villkoret är således att den sökandes egentliga bo och hemvist har funnits i Finland de senaste fyra åren. Dessutom görs det en språklig ändring som förtydligar bestämmelsens ordalydelse. Att den sökandes egentliga bo och hemvist finns i Finland när ansökan avgörs ingår i praktiken också i att den sökandes egentliga bo och hemvist har funnits i Finland de senaste fyra åren. I 16 § föreskrivs om utlandsresor som tillåts under boendetiden.

24 §. *Naturalisation av barn.* I paragrafen föreskrivs det om ansökningsförfarandet för naturalisation av barn. Barn kan på vissa villkor beviljas finskt medborgarskap på sin vårdnadshavares eller intressebevakares ansökan. Enligt 3 mom. kan ett barn som fyllt 15 år beviljas finskt medborgarskap förutsatt att barnets egentliga bo och hemvist finns och har funnits i Finland de senaste fyra åren utan avbrott eller sammanlagt sex år efter det att barnet fyllt sju år, varav de senaste två åren utan avbrott.

Eftersom det föreslås att det allmänna boendetidsvillkoret i 13 § 1 mom. 2 punkten ändras så att indelningen i oavbruten och förvärvad boendetid slopas, föreslås att också 24 § 3 mom. ändras så att indelningen i oavbruten och förvärvad boendetid slopas. Villkoret är således att den sökandes egentliga bo och hemvist har funnits i Finland de senaste fyra åren. Dessutom görs det en språklig ändring som förtydligar bestämmelsens ordalydelse. Att den sökandes egentliga bo och hemvist finns i Finland när ansökan avgörs ingår i praktiken också i att den sökandes egentliga bo och hemvist har funnits i Finland de senaste fyra åren. I 16 § föreskrivs om utlandsresor som tillåts under boendetiden.

I 4 mom. föreskrivs det att om ett barn som avses i 3 mom. är tidigare finsk medborgare eller nordisk medborgare, är dock förutsättningen för att ansökan godkänns en boendetid på två år. Medborgarskapslagens 29 § har ändrats 2011 så att en tidigare finsk medborgare förvärvar finskt medborgarskap efter anmälan. En tidigare finsk medborgare berörs inte längre av boendetidsvillkoret. Eftersom en tidigare finsk medborgare således återfår finskt medborgarskap utan boende i Finland, föreslås det att 4 mom. ändras så att där stryks hänvisningen till tidigare finsk medborgare. I fortsättningen gäller momentet endast nordiska medborgare.

25 §. *Ansökan som är anhängig när den sökande blir myndig.* I denna paragraf föreskrivs det om hur en anhängig ansökan som gäller ett barn påverkas av att barnet blir myndigt. Om en medsökande fyller 18 år eller ingår äktenskap innan ansökan har avgjorts, ska den medsökande enligt 25 § 1 mom. komplettera ansökan så att den gäller honom eller henne själv. Om ett barn fyller 18 år eller ingår äktenskap innan den ansökan som vårdnadshavaren gjort på hans eller hennes vägnar har avgjorts, ska barnet enligt 2 mom. bekräfta ansökan med sin underskrift. Eftersom ingående av äktenskap inte längre inverkar på när man blir myndig och det föreslås att definitionen av barn i 2 § ändras så att detta beaktas, föreslås det att också 25 § 1 och 2 mom. ändras så att hänvisningen till ingående av äktenskap före 18 års ålder stryks.

26 §. *Utlänning vars far eller mor är finsk medborgare.* I denna paragraf föreskrivs det om när ett barn förvärvar finskt medborgarskap efter medborgarskapsanmälan, om den ena föräldern är finsk medborgare. Detta gäller sådana situationer där barnet inte har förvärvat finskt medborgarskap av sin förälder vid födelsen direkt med stöd av lagen på grundval av 9 §. Enligt 1 punkten förvärvar en utlänning som inte förvärvat finskt medborgarskap med stöd av 9 § finskt medborgarskap efter anmälan, om fadern eller den moder som avses i 3 § 1 mom. i moderskapslagen när utlänningen föddes var finsk medborgare och han eller hon föddes i Finland och faderskapet eller moderskapet fastställdes först efter att han eller hon fyllt 18 år eller ingått äktenskap före fyllda 18 år. Paragrafens 2 punkt gäller en situation där en person är född utanför Finland och fadern eller modern har fastställts vara finsk medborgare.

Det föreslås att paragrafen upphävs. I denna proposition föreslås det att 9 § ändras så att när ett barn till en finsk medborgare föds förvärvar barnet alltid finskt medborgarskap direkt med stöd av lagen, och föräldrarnas äktenskap och barnets födelseland ska inte längre inverka på barnets förvärvande av medborgarskap. Den föreslagna ändringen gäller barn som fötts efter ikraftträdandet av ändringen. Anmälningsförfarandet enligt den gällande 26 § kvarstår i övergångsbestämmelserna. När en person fötts som barn till en finsk medborgare före ikraftträdandet av den föreslagna ändringen kan personen således fortfarande förvärva finskt medborgarskap efter

medborgarskapsanmälan, om han eller hon är född den 1 juni 2003 eller därefter, dvs. under den nuvarande medborgarskapslagens giltighetstid.

27 §. *Adoptivbarn som fyllt tolv år.* I paragrafen föreskrivs det om medborgarskapsanmälan från adoptivbarn som fyllt 12 år. Enligt paragrafen förvärvar ett utländskt barn som har fyllt 12 år före adoptionen finskt medborgarskap efter anmälan, om åtminstone den ena av adoptivföräldrarna är finsk medborgare och adoptionen är giltig i Finland. Paragrafen kompletterar 10 §, med stöd av vilken ett adopterat barn som är under 12 år förvärvar finskt medborgarskap direkt med stöd av lagen.

Det föreslås att paragrafen upphävs. I denna proposition föreslås det att 10 § ändras så att ett barn, dvs. en person under 18 år, som adopterats av en finsk medborgare alltid förvärvar finskt medborgarskap direkt med stöd av lagen. Den föreslagna ändringen gäller barn som adopterats efter ikraftträdandet av ändringen. Anmälningförfarandet enligt den gällande 27 § kvarstår i övergångsbestämmelserna. Ett barn, dvs. en person under 18 år, som adopterats av en finsk medborgare före den föreslagna ändringen kan således fortfarande förvärva finskt medborgarskap efter medborgarskapsanmälan.

28 §. *Ung person.* I paragrafen föreskrivs det om medborgarskapsanmälan från unga personer, dvs. personer i åldern 18—22 år. Till villkoren för att en ung person ska förvärva medborgarskap hör enligt 1 mom. att hans eller hennes egentliga bo och hemvist finns och har funnits i Finland sammanlagt minst 10 år, varav minst två år utan avbrott före det anmälan gjordes. Om den unga personen är född i Finland är villkoret enligt 2 mom. en boendetid på sex år.

Det föreslås att 1 mom. ändras så att bestämmelserna förtydligas vad gäller boendetiden. Boendetidsvillkoret för en ung person ska vara att hans eller hennes egentliga bo och hemvist har funnits i Finland sammanlagt 10 år. Under det senaste året får han eller hon ha varit på utlandsresor under sammanlagt högst 150 dygn. Bestämmelsen om den tid som omedelbart föregår anmälan överensstämmer således med medborgarskapslagens övriga boendetidsbestämmelser. Genom kraven som gäller det senaste året är strävan att även i fortsättningen säkerställa att personen faktiskt har bott i Finland när anmälan görs. Det behövs däremot inte någon utredning om resedygnet under hela tioårsperioden.

Utgångspunkten är att med det senaste året avses det år som omedelbart föregått anmälan. Medborgarskapet anses i enlighet med 31 § ha förvärvats den dag som anmälan görs, om villkoren för förvärvande av medborgarskap uppfylls då. Om villkoren för förvärvande av medborgarskap dock uppfylls först efter det att anmälan har anhängiggjorts, anses medborgarskapet ha förvärvats den dag som villkoren uppfylls.

I 1 mom. företas också vissa språkliga ändringar genom vilka ordalydelsen som gäller boendetidsvillkoret förtydligas. Det räcker med att konstatera att den sökandes egentliga bo och hemvist har funnits i Finland sammanlagt tio år och att utlandsresorna under det senaste året har omfattat sammanlagt högst 150 dygn. Utöver detta behövs det inte något separat omnämnande av att den sökandes egentliga bo och hemvist finns i Finland. Dessutom utelämnas ordet "minst", eftersom kravet på sammanlagt tio år ingår också i en längre tid än så och avsikten är inte att göra det möjligt att kräva en längre boendetid.

33 §. *Förlust av medborgarskap på grund av lämnande av oriktiga uppgifter.* I paragrafen föreskrivs om situationer där man kan förlora medborgarskapet på grund av lämnande av oriktiga uppgifter. I 4 mom. föreskrivs om den tidsfrist inom vilken beslut om förlust av medborgarskap ska fattas. I momentet ingår också en bestämmelse om tidsfristen när medborgarskap har beviljats villkorligt. Om beslut på medborgarskapsansökan har meddelats på villkor att den sökande

före förvärvet av finskt medborgarskap befrias från sitt dåvarande medborgarskap, anses beslutet ha fattats först efter att det konstaterats att villkoret uppfyllts eller ett nytt beslut utan villkor har meddelats.

Före den totalreform av medborgarskapslagen som genomfördes 2003 godkände Finland dubbelt medborgarskap endast i vissa fall. I och med totalreformen av medborgarskapslagen 2003 är dubbelt medborgarskap tillåtet. Efter 2003 har det således inte varit ett villkor för förvärvande av finskt medborgarskap att den sökande först befrias från en annan stats medborgarskap. Bestämmelsen i 4 mom. har således blivit onödig.

Det föreslås att 4 mom. ändras så att där stryks den mening som hänvisar till situationer där medborgarskap har beviljats på det villkoret att den sökande före förvärvet av finskt medborgarskap befrias från sitt dåvarande medborgarskap.

36 §. Bestämmande av medborgarskapsstatus. I paragrafen föreskrivs det om bestämmande av medborgarskapsstatus, som hör till Migrationsverkets uppgifter. Enligt 2 mom. ska man sträva efter att bestämma en persons medborgarskapsstatus, om hans eller hennes medborgarskap är okänt och han eller hon har hemkommun i Finland. Medborgarskapsstatus bestäms dock inte, om identiteten till övriga delar inte har utretts.

I vissa situationer kan medborgarskapsstatusen bestämmas trots att identiteten inte anses vara utredd i enlighet med 6 § för beviljande av finskt medborgarskap. Det är till exempel möjligt att bestämma en asylsökandes medborgarskapsstatus, om uppgifterna om hans eller hennes medborgarskapsstatus är konsekventa och ska betraktas som tillförlitliga, trots att de uppgifter som lämnats om hans eller hennes identitet annars inte betraktas som tillförlitliga till alla delar.

Det föreslås att 2 mom. ändras så att den andra meningen, enligt vilken medborgarskapsstatus bestäms inte, om identiteten till övriga delar inte har utretts, stryks.

40 §. Myndigheternas skyldighet att lämna uppgifter till varandra. I 3 mom. föreskrivs det om myndigheternas skyldighet att underrätta om sådana åtgärder med stöd av vilka en dubbelmedborgare behåller finskt medborgarskap vid uppnående av 22 års ålder. Momentet ajourförs så att det motsvarar de ändringar som tidigare gjorts i 34 § om behållande av medborgarskap.

Enligt 34 § i medborgarskapslagen behåller en finsk medborgare som också har medborgarskap i någon främmande stat sitt finska medborgarskap vid uppnående av 22 års ålder endast om han eller hon har tillräcklig anknytning till Finland. Enligt 2 mom. anses en tillräcklig anknytning finnas bland annat om personen i enlighet med 3 punkten efter att ha fyllt 18 men inte 22 år a) skriftligen har meddelat en finsk beskickning, Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata eller Statens ämbetsverk på Åland att han eller hon vill behålla sitt finska medborgarskap, b) har sökt eller fått finskt pass eller identitetskort, c) i Finland har fullgjort eller för tillfället fullgör beväringstjänst eller civiltjänst eller sådan tjänstgöring som avses i lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor (194/1995), eller d) har fått finskt medborgarskap på ansökan eller efter anmälan.

Det föreslås att 40 § 3 mom. kompletteras så att där beaktas förutom finskt pass även finska medborgares identitetskort. Förutom utfärdande av pass eller identitetskort ska också mottagande av ansökan om en sådan handling beaktas. Förutom beväringstjänst eller civiltjänst ska också frivillig militärtjänst för kvinnor beaktas. Finskt medborgarskap behåller inte bara den som fullgjort någon av dessa tjänstgöringar före 22 års ålder utan också den som fullgör en sådan tjänstgöring som bäst, vilket likaså ska beaktas.

Behållande av finskt medborgarskap med stöd av 34 § antecknas i befolkningsdatasystemet i enlighet med 38 § av Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata eller Statens ämbetsverk på Åland. Därför kompletteras 40 § 3 mom. även så att Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata eller Statens ämbetsverk på Åland och inte befolkningsdatasystemet direkt ska underrättas om en åtgärd i anslutning till behållande av medborgarskap. Behållande eller förlust av medborgarskap antecknas ofta i befolkningsdatasystemet först efter att personen redan fyllt 22 år. Tidsfristbestämmelsen ändras därför så att i 40 § 3 mom. ingår inte någon tidsfrist för anteckningen om behållande av medborgarskap, utan andra myndigheter ska underrätta Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata eller Statens ämbetsverk på Åland utan dröjsmål.

Det föreslås att 3 mom. ändras så att en finsk beskickning underrättar Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata eller Statens ämbetsverk på Åland när den får ett meddelande om att en person som fyllt 18 men inte 22 år vill behålla sitt finska medborgarskap. Polisen eller beskickningen underrättar Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata eller Statens ämbetsverk på Åland när en person som fyllt 18 men inte 22 år har ansökt om finskt pass eller identitetskort eller när han eller hon har beviljats pass eller identitetskort. Huvudstaben eller civiltjänstcentralen underrättar Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata eller Statens ämbetsverk på Åland när en finsk medborgare som inte fyllt 22 år fullgör eller har fullgjort värnplikt eller civiltjänst eller sådan tjänstgöring som avses i lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor. Meddelande om att finskt medborgarskap behålls med stöd av 34 § ska lämnas utan dröjsmål.

41 §. Sökande av ändring. I paragrafen föreskrivs det om rätt att överklaga Migrationsverkets beslut hos förvaltningsdomstol genom att hänvisa till förvaltningsprocesslagen. Förvaltningsprocesslagen har upphävts genom lagen om rättegång i förvaltningsärenden som trädde i kraft i början av 2020.

På grund av 124 § i grundlagen är det inte längre nödvändigt att ta in en hänvisning till allmänna förvaltningslagar i en lag. Lagen kan dock ha en informativ hänvisning till bestämmelser i allmän lag. Det föreslås att paragrafen ändras så att där konstateras att bestämmelser om sökande av ändring hos förvaltningsdomstol finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden. Denna hänvisning täcker också den nuvarande bestämmelsen i 42 §, som gäller sökande av ändring i förvaltningsdomstolens beslut, och nedan föreslås också att bestämmelsen i 42 § upphävs.

Enligt 8 § i lagen om rättegång i förvaltningsärenden anförs besvär över en myndighets beslut hos den regionala förvaltningsdomstolen. Bestämmelser om anförande av besvär över beslut av förvaltningsdomstolar finns i lagens 107 §, enligt vilken ett beslut som en regional förvaltningsdomstol har fattat i ett förvaltningsprocessuellt ärende får överklagas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen, om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd. Enligt lagens 109 § har den myndighet som har fattat det ursprungliga förvaltningsbeslutet rätt att anföra besvär över ett sådant beslut av förvaltningsdomstolen genom vilket domstolen har upphävt myndighetens beslut eller ändrat det. En myndighet får även anföra besvär över ett beslut om överklagandet är behövligt med anledning av det allmänna intresse som myndigheten ska bevaka.

Det föreslås att paragrafens rubrik ändras så att där inte längre hänvisas till sökande av ändring i Migrationsverkets beslut. I fortsättningen ska lagen innehålla endast en paragraf om sökande av ändring, som innehåller en informativ hänvisning till den allmänna lagen.

42 §. Sökande av ändring i förvaltningsdomstolens beslut. I 1 mom. föreskrivs det om rätt att söka ändring i förvaltningsdomstolens beslut. Ändring får sökas genom besvär endast om högsta

förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd. Enligt 2 mom. har också Migrationsverket besvärsmått enligt 1 mom. till den del ett beslut av Migrationsverket har upphävts eller ändrats genom förvaltningsdomstolens beslut.

Det föreslås att paragrafen upphävs eftersom det föreslås att 41 § ändras så att där ingår en informativ hänvisning till lagen om rättegång i förvaltningsärenden vad gäller sökande av ändring.

44 §. Anhängiggörande av ansökan och anmälan. I paragrafen föreskrivs det om förfarandet när medborgarskapsansökan och medborgarskapsanmälan anhängiggörs. Enligt 2 mom. kontrollerar Migrationsverket identiteten hos den sökande eller en vårdnadshavare som på barnets vägnar lämnar in en ansökan eller anmälan. Om en medsökande eller ett barn som är sökande har ett eget resedokument eller identitetsbevis, kontrollerar Migrationsverket också barnets identitet. Om anmälan anhängiggörs utanför Finland, kontrollerar beskickningen identiteten.

Statsrådets gällande förordning om medborgarskap innehåller närmare bestämmelser om myndigheternas uppgifter bland annat när ansökan och anmälan anhängiggörs. I förordningens 4 § föreskrivs det om den mottagande myndighetens utlåtande. Enligt förordningen meddelas det i utlåtandet hur den sökandes och medsökandes identitet har kontrollerats. I utlåtandet meddelas också myndighetens syn på tillförlitligheten hos de handlingar som fogats till ansökan eller anmälan. I utlåtandet nämns också motstridigheter och andra omständigheter som myndigheten har kännedom om och som kan vara av betydelse när ärendet avgörs. Sökande och medsökande som har fyllt 12 år ges tillfälle att bli hörda om motstridigheter som konstaterats.

Enligt 2 § 3 mom. i grundlagen ska all utövning av offentlig makt bygga på lag och i all offentlig verksamhet ska lag noggrant iaktas. Därför föreslås det att bestämmelserna i förordningens 4 § lyfts upp på lagnivå, trots att det ännu inte i samband med att ansökan anhängiggörs avgörs om förutsättningarna för att förvärva medborgarskap är uppfyllda. I medborgarskapslagen behövs dock inte separata bestämmelser om hörande, utan de är onödiga på grund av förvaltningslagens bestämmelser. Enligt 34 § 1 mom. i förvaltningslagen ska innan ett ärende avgörs en part ges tillfälle att framföra sin åsikt om ärendet och avge sin förklaring med anledning av sådana yrkanden och sådan utredning som kan inverka på hur ärendet kommer att avgöras. Hörande om eventuella motstridigheter ska således ordnas med stöd av bestämmelser i allmän lag.

Det föreslås att 44 § 2 mom. i medborgarskapslagen utökas med att Migrationsverket och beskickningen ska anteckna hur identiteten har kontrollerats och samtidigt antecknas också myndighetens syn på tillförlitligheten hos de handlingar som har fogats till ansökan eller anmälan samt andra omständigheter som kan vara av betydelse när ärendet avgörs. Andra omständigheter som ska antecknas är till exempel vem som har varit på plats hos myndigheten, samt eventuella iakttagelser i samband med att barn har hörts.

50 §. Beslut och delgivning av beslutet. I paragrafen föreskrivs det om beslut i medborgarskapsärenden och om delgivning av beslut. Paragrafens 1 mom. gäller motivering av beslut, 2 mom. delgivning av beslut genom brev som sänds med posten och 3 mom. delgivning av beslut per post mot mottagningsbevis och genom offentlig delgivning. Paragrafens 4 mom. gäller delgivning av beslut fattats i ärenden som anhängiggjorts elektroniskt och där finns en hänvisning till lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet. Eftersom förvaltningslagen innehåller bestämmelser om motivering och delgivning av beslut, kan de överlappande bestämmelserna i medborgarskapslagen ersättas med informativa hänvisningar till förvaltningslagen.

Det föreslås att paragrafen ändras så att i 1 mom. konstateras att bestämmelser om motivering av beslut finns i förvaltningslagen. Enligt 45 § 1 mom. i förvaltningslagen ska ett beslut motiveras, men enligt 2 mom. kan motiveringen för ett beslut utelämnas bland annat om ett yrkande som inte gäller någon annan part godkänns genom beslutet och ingen annan har rätt att söka ändring i beslutet (4 punkten) eller motivering av någon annan särskild orsak är uppenbart onödig (5 punkten).

Motiveringen för ett för den sökande positivt beslut i ett medborgarskapsärende kan således i fortsättningen utelämnas därför att genom beslutet godkänns ett yrkande som inte gäller någon annan part och ingen annan har rätt att söka ändring i beslutet. Det är även annars uppenbart onödigt att motivera ett sådant medborgarskapsbeslut. Det är också uppenbart onödigt att motivera ett beslut till exempel när den sökande och alla medsökande har fått ett positivt beslut och de andra medsökandes vårdnadshavare inte har motsatt sig detta. Om ett beslut åter är negativt för ett barn som är medsökande, kan motiveringen inte utelämnas med stöd av förvaltningslagen. Ett beslut ska likaså motiveras när ett positivt beslut som gäller ett barn har fattats mot den andra vårdnadshavarens eller barnets vilja. I dessa fall gäller beslutet inte bara den vårdnadshavare som gjort ansökan eller anmälan utan också barnet, och barnets andra vårdnadshavare har rätt att söka ändring i beslutet.

Det föreslås att paragrafen ändras så att 2 mom. innehåller endast informativa hänvisningar, enligt vilka bestämmelser om delgivning av beslut finns i förvaltningslagen och i lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet. I förvaltningslagen finns bestämmelser om såväl vanlig delgivning och bevislig delgivning som offentlig delgivning. Lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet innehåller likaså bestämmelser om delgivning av beslut, och också hänvisningen till den ändras till en rent informativ hänvisning. Samtidigt föreslås det att 3 och 4 mom. stryks som onödiga.

Enligt 59 § i förvaltningslagen sker vanlig delgivning per post genom brev till mottagaren. Mottagaren anses ha fått del av ärendet den sjunde dagen efter det att brevet avsändes, om inte något annat visas. Enligt 60 § i förvaltningslagen ska en delgivning verkställas per post mot mottagningsbevis, om den gäller ett förpliktande beslut och tiden för sökande av ändring eller någon annan tidsfrist som påverkar mottagarens rätt börjar löpa från det att beslutet delgavs. Mottagningsbevis kan användas också i de fall där det av andra skäl är nödvändigt för att trygga en parts rättigheter. En handling kan också överlämnas till delgivningens mottagare eller dennes företrädare. Över delgivningen ska det då sättas upp ett skriftligt bevis av vilket den som har verkställt delgivningen, mottagaren och tidpunkten för delgivningen ska framgå.

Ett för den sökande positivt beslut i ett medborgarskapsärende och ett beslut om bestämmande av medborgarskapsstatus kan i enlighet med 59 § i förvaltningslagen delges per post genom brev. För delgivning av andra beslut i medborgarskapsärenden är det fortfarande motiverat att använda mottagningsbevis, som enligt 60 § i förvaltningslagen kan användas om det behövs för att trygga en parts rättigheter. Så är fallet till exempel när den sökande eller den medsökande inte har förvärvat medborgarskap på ansökan eller efter anmälan eller ett barn har beviljats medborgarskap mot den andra vårdnadshavarens vilja. Med hjälp av mottagningsbevis tryggas möjlighet att utnyttja rätten att söka ändring.

Enligt 55 § 1 mom. i förvaltningslagen verkställs delgivning som vanlig eller bevislig delgivning eller, om den inte kan verkställas på nämnt sätt, såsom offentlig delgivning. Offentlig delgivning används också i fråga om beslut i medborgarskapsärenden när delgivningen inte kan verkställas på något annat sätt.

8 Bestämmelser på lägre nivå än lag

Enligt 51 § i medborgarskapslagen föreskrivs genom förordning av statsrådet närmare om myndigheternas uppgifter vid anhängiggörande och behandling av ett ärende som gäller ansökan, anmälan och bestämmande av medborgarskapsstatus, om betalning av behandlingsavgift när ansökan anhängiggörs vid ett honorärkonsulat samt om myndigheternas samarbete för att samordna åtgärderna på ett ändamålsenligt sätt och sköta informationsförmedlingen i ärenden som gäller finskt medborgarskap. Närmare bestämmelser finns i statsrådets förordning om medborgarskap (293/2013). Det föreslås att förordningen uppdateras så att där beaktas situationer där ett barn har två mödrar. Dessutom ses det till att Migrationsverket får information också om upphävande av moderskap. Det beaktas också att polisen inte längre tar emot medborgarskapsansökningar eller medborgarskapsanmälningar.

Ett utkast till de ändringar som föreslås i förordningen jämte motivering utgör bilaga.

9 Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2023. Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata har meddelat att man behöver ungefär sex månader för att genomföra de ändringar i informationssystemen som lagändringarna förutsätter.

Det föreslås övergångsbestämmelser i lagen. I denna proposition föreslås att ett barn som föds som barn till en finsk medborgare alltid förvärfvar finskt medborgarskap direkt med stöd av lag på basis av 9 § 1 mom. 1—3 punkten i medborgarskapslagen och att ett barn som adopteras av en finsk medborgare förvärfvar finskt medborgarskap oberoende av ålder direkt med stöd av lag på basis av 10 § i medborgarskapslagen. Ändringarna föreslås gälla sådana barn som föds eller adopteras efter att den föreslagna lagen trätt i kraft.

Också för närvarande förvärfvar ett barn som fötts som barn till en finsk medborgare oftast finskt medborgarskap direkt med stöd av lag på basis av 9 § i medborgarskapslagen. Ett barn som adopterats av en finsk medborgare förvärfvar oftast finskt medborgarskap direkt med stöd av lag på basis av 10 §. I vissa situationer förvärfvar ett barn ändå inte finskt medborgarskap direkt med stöd av lag enbart på den grunden att någon av hans eller hennes föräldrar eller adoptivföräldrar är finsk medborgare.

I vissa situationer förvärfvar ett barn som fötts som barn till en finsk medborgare finskt medborgarskap i enlighet med 11 § i medborgarskapslagen genom föräldrarnas äktenskap eller i enlighet med 26 § efter medborgarskapsanmälan. En barn som adopterats av en finsk medborgare förvärfvar åter finskt medborgarskap i enlighet med 27 § i medborgarskapslagen efter medborgarskapsanmälan, om han eller hon har fyllt 12 år före adoptionen. Dessa sätt att förvärva medborgarskap behöver kvarstå genom att föreskriva om dem i övergångsbestämmelser, för att rätten till finskt medborgarskap för barn som fötts och adopterats före ikraftträdandet av den föreslagna lagändringen inte ska inskränkas jämfört med nuläget.

Strävan med övergångsbestämmelserna är att barn som befinner sig i samma ställning ska behandlas lika. Ett barn som fötts som barn till eller adopterats av en finsk medborgare under den gällande medborgarskapslagens tid behåller sin rätt till finskt medborgarskap om han eller hon ännu inte själv förvärvat finskt medborgarskap. Ett barn som fötts som barn till eller adopterats av en finsk medborgare före ikraftträdandet av de föreslagna ändringarna förvärfvar inte finskt medborgarskap retroaktivt direkt med stöd av lag från födelsen eller genom adoptionen, om han eller hon inte har förvärvat finskt medborgarskap på grundval av den gällande medborgarskaps-

lagen. Ett sådant barn förvärvar dock fortfarande finskt medborgarskap genom föräldrarnas äktenskap eller på medborgarskapsanmälan på samma sätt som för närvarande, trots att föräldrarnas äktenskap eller medborgarskapsanmälan för barnets räkning tidsmässigt infaller efter ikraftträdandet av de ändringar som föreslås i denna proposition. Övergångsbestämmelserna berör personer som fötts under nästan 20 års tid, till största delen barn, dvs. personer som är under 18 år.

I övergångsbestämmelserna föreslås det att ett barn, dvs. en person under 18 år, som fötts som barn till en finsk medborgare ska förvärva finskt medborgarskap genom sina föräldrars äktenskap, om han eller hon har fötts före ikraftträdandet av den föreslagna lagen och om han eller hon inte har förvärvat finskt medborgarskap direkt med stöd av lag. En person som fötts som barn till en finsk medborgare förvärvar finskt medborgarskap också efter medborgarskapsanmälan, som han eller hon har fötts den 1 juni 2003 eller därefter men före ikraftträdandet av den föreslagna lagen och han eller hon inte har förvärvat finskt medborgarskap direkt med stöd av lag. Dessutom föreslås det att ett barn, dvs. en person under 18 år, som adopterats av en finsk medborgare ska förvärva finskt medborgarskap efter medborgarskapsanmälan, om han eller hon har adopterats före ikraftträdandet av den föreslagna bestämmelsen och han eller hon har fyllt 12 år före adoptionen.

Den nuvarande medborgarskapslagen har trätt i kraft den 1 juni 2003. Innehållet i övergångsbestämmelserna motsvarar 11, 26 och 27 § i den gällande medborgarskapslagen. I samband med barns medborgarskapsanmälan hänvisas dock inte längre till äktenskap som ingåtts före fyllda 18 år, eftersom det i denna proposition föreslås att medborgarskapslagens definition av barn ändras så att med barn avses den som är under 18 år.

Ett barn som inte har förvärvat finskt medborgarskap med stöd av 9 § eller som inte har förvärvat finskt medborgarskap efter anmälan, förvärvar finskt medborgarskap genom äktenskap mellan sina föräldrar räknat från den dag äktenskapet ingicks, om mannen när barnet föddes var och därefter har varit finsk medborgare och mannens faderskap till barnet har fastställts före ingåendet av äktenskapet. Om faderskapet dock fastställs efter ingåendet av äktenskapet och fadern fortfarande är finsk medborgare, förvärvar barnet finskt medborgarskap först från dagen för fastställandet av faderskapet. Om fadern har dött efter ingåendet av äktenskapet, förvärvar barnet finskt medborgarskap räknat från dagen för fastställandet av faderskapet, om fadern var finsk medborgare vid sin död. Dessa övergångsbestämmelser tillämpas på barn, dvs. personer som är under 18 år och som har fötts före ikraftträdandet av den föreslagna lagen.

En utlänning som inte har förvärvat finskt medborgarskap med stöd av 9 §, förvärvar finskt medborgarskap efter anmälan, om fadern eller den moder som avses i 3 § 1 mom. i moderskapslagen när utlänningen föddes var finsk medborgare och han eller hon föddes 1) i Finland och faderskapet eller moderskapet fastställdes först efter att han eller hon fyllt 18 år, eller 2) utanför Finland och faderskapet eller moderskapet har fastställts. Dessa övergångsbestämmelser tillämpas på personer som är födda den 1 juni 2003 eller därefter men före ikraftträdandet av den föreslagna lagen. Enligt 3 § 1 mom. i moderskapslagen kan som mor till barnet också fastställas den kvinna som i samråd med den som har fött barnet har gett sitt samtycke till den assisterade befruktningen.

Ett adoptivbarn som inte är finsk medborgare förvärvar finskt medborgarskap efter anmälan, om han eller hon har fyllt 12 år före adoptionen och åtminstone den ena av adoptivföräldrarna är finsk medborgare. En ytterligare förutsättning är att adoptionen är giltig i Finland. Dessa övergångsbestämmelser tillämpas på barn, dvs. personer som är under 18 år och som har adopterats före ikraftträdandet av den föreslagna lagen.

I denna proposition föreslås också att boendetidsvillkoret förenklas så att indelningen i oavbruten och förvärvad boendetid slopas och att bestämmelserna om utlandsresor som ingår i boendetiden förtydligas. Slopandet av förvärvad boendetid inverkar framför allt på 13 § 1 mom. 2 punkten, 16 §, 18 a § 2 punkten, 20 § 1 mom. 2 punkten, 22 § 2 punkten, 23 § 2 mom. och 24 § 3 mom. Eftersom avsikten inte är förkorta eller förlänga den boendetid som krävs för att förvärva medborgarskap och avsikten är att också bestämmelserna om resor ska möjliggöra lika lång utlandsvistelse som för närvarande, föranleder förslagen inga väsentliga ändringar i förvärvandet av medborgarskap. I enstaka fall kan till exempel den gällande medborgarskapslagens bestämmelser om förvärvad boendetid ändå leda till ett fördelaktigare slutresultat för den sökande.

I övergångsbestämmelserna föreslås det därför att i fråga om boendetidsvillkoret tillämpas 13 § 1 mom. 2 punkten, 16 §, 18 a § 2 punkten, 20 § 1 mom. 2 punkten, 22 § 2 punkten, 23 § 2 mom. och 24 § 3 mom. i den gällande lagen, om ansökan har gjorts före ikraftträdandet av de föreslagna lagändringarna och tillämpningen av de nuvarande bestämmelserna leder till ett slutresultat som är fördelaktigare för sökanden än tillämpningen av de bestämmelser som föreslås i denna proposition. En sådan situation är möjlig till exempel när den sökande har förvärvat den boendetid som krävs för naturalisation under flera boendeperioder i Finland och mellan dem har flera år långa perioder av vistelse utomlands. Bestämmelserna i den gällande 16 § kan också tillämpas i fråga om utlandsresor, om tillämpningen av dem är förmånligare för den sökande och ansökan har gjorts före ikraftträdandet av de föreslagna ändringarna.

10 Verkställighet och uppföljning

Inrikesministeriets migrationsavdelning följer hur lagen fungerar. Uppföljningen genomförs utifrån respons från Migrationsverket och annan respons. Uppmärksamhet fästs också på statistik över medborgarskapsärenden och beslut om sådana.

11 Förhållande till andra propositioner

11.1 Samband med andra propositioner

Till riksdagen har den 23 september 2021 överlämnats regeringens proposition med förslag till föräldraskapslag (RP 132/2021 rd), som inverkar på vissa förslag som ingår i denna proposition. I regeringens proposition som gäller föräldraskapslagen föreslås tekniska ändringar i 9 § 3 mom. och 26 § i medborgarskapslagen. Om de ändringar som föreslagits i samband med föräldraskapslagen godkänns i riksdagen, berör de ändringar som i denna proposition föreslagits i dessa paragrafer 9 § 3 mom. och 26 § som ändrats i samband med föräldraskapslagen

11.2 Förhållande till budgetpropositionen

Lagförslaget har inget samband med budgetpropositionen eller tilläggsbudgetpropositionen.

12 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

12.1 Allmänt

Enligt 5 § i grundlagen får barn finskt medborgarskap vid födelsen och genom föräldrarnas medborgarskap enligt vad som närmare bestäms genom lag. Enligt grunder som bestäms i lag kan medborgarskap också beviljas efter anmälan eller på ansökan. Ingen kan fräntas eller befrias från sitt finska medborgarskap annat än på i lag bestämda grunder och under förutsättning att han eller hon har eller får medborgarskap i en annan stat.

Enligt förarbetena till grundlagsreformen har den statsförfattningsrättsliga betydelsen av finskt medborgarskap minskat väsentligt efter att bestämmelserna i grundlagen om de grundläggande fri- och rättigheterna genom en reform år 1995 utsträcktes till att i regel omfatta alla personer inom Finlands jurisdiktion (RP 1/1998 rd, s. 77/I). Medborgarskapet kan ändå fortfarande sägas utgöra ett viktigt band mellan den enskilde och staten. Det är alltså både rättsligt och de facto en viktig institution för den enskilda människan (GrUB 8/2010 rd, s. 2/I).

Grundlagsutskottet påpekade i sitt betänkande om medborgarskapslagen (GrUB 8/2002 rd, s. 4/II) att på grund av 5 § i grundlagen måste det föreskrivas genom lag om villkoren för att få medborgarskap. Utskottet ansåg att en alltför långtgående prövningsrätt inte harmonierar med detta. Enligt utskottet kan beslut om medborgarskap därför inte i sista hand vara beroende av lämplighetsprövning utan är i alla delar bundet av lag.

Enligt 6 § 1 mom. i grundlagen är alla lika inför lagen. Enligt 2 mom. får ingen utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd eller handikapp eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person. Enligt 3 mom. ska barn bemötas som jämlika individer och de ska ha rätt till medinflytande enligt sin utvecklingsnivå i frågor som gäller dem själva.

12.2 Definitionen av statslös

I denna proposition föreslås det att medborgarskapslagens definition av statslös ändras så att indelningen i ofrivilligt och frivilligt statslös slopas. Den föreslagna ändringen är förenligt med konventionen angående statslösa personers rättsliga ställning. Enligt artikel 1.1 i konventionen angående statslösa personers rättsliga ställning avses med uttrycket statslös person den som ej av någon stat med tillämpning av dess lagstiftning anses såsom dess medborgare. Konventionens definition innehåller inte någon indelning i frivilligt och ofrivilligt statslösa.

12.3 Definition av barn

I denna proposition föreslås det att medborgarskapslagens definition av barn ändras så att med barn avses en person som är under 18 år. Ändringen är i harmoni med konventionen om barnets rättigheter och medborgarskapskonventionen.

Enligt artikel 1 i konventionen om barnets rättigheter avses med barn varje människa under 18 års ålder, om inte barnet blir myndigt tidigare enligt den lag som gäller för barnet. Också i den europeiska medborgarskapskonventionen avses med barn varje person under 18 år, såvida inte myndig ålder uppnås tidigare enligt den lag som gäller för personen. Enligt förarbetena till medborgarskapskonventionen baserar sig definitionen av barn i artikel 2 på artikel 1 i konventionen om barnets rättigheter. Enligt 3 § 2 mom. i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt upphör vårdnaden då barnet fyller arton år.

Enligt artikel 3.1 i konventionen om barnets rättigheter ska vid alla åtgärder som rör barn, och som vidtas av offentliga eller privata sociala välfärdsinstitutioner, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ, i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa. Enligt artikel 12 ska konventionsstaterna tillförsäkra det barn som är i stånd att bilda egna åsikter rätten att fritt uttrycka dessa i alla frågor som rör barnet. Barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad. För detta ändamål ska barnet, i alla domstolsförfaranden och administrativa förfaranden som rör barnet, särskilt beredas möjlighet att höras, antingen direkt eller genom en företrädare eller ett lämpligt organ och på ett sätt som är förenligt med nationella procedurregler.

Av ändringen av definitionen av barn följer att en person som ingått äktenskap före fyllda 18 år inte längre kan ansöka om medborgarskap självständigt. För en sådan person görs ansökan om medborgarskap av hans eller hennes vårdnadshavare eller intressebevakare. Enligt 5 § i medborgarskapslagen är utgångspunkten att medborgarskap inte kan beviljas ett barn som har fyllt 15 år, om han eller hon har meddelat att han eller hon motsätter sig detta. Trots att en person som ingått äktenskap före fyllda 18 år således inte längre kan agera självständigt i egen sak, ska han eller hon höras i enlighet med 5 § i medborgarskapslagen och han eller hon får i princip inte beviljas medborgarskap utan hans eller hennes samtycke. En person som är under 18 år får alltså uttrycka sin åsikt och bli hörd i medborgarskapsansöknings- och medborgarskapsanmälningsärenden som gäller honom eller henne. Hörande av barn och internationella förpliktelser i anslutning därtill behandlas också i samband med nuläget och bedömning av nuläget i denna proposition (2.2.3).

I denna proposition föreslås inga ändringar i medborgarskapslagens bestämmelser om hörande av barn. När propositionen beretts har man ändå fäst uppmärksamhet på att det även i fortsättningen bör granskas på vilka sätt rätten för särskilt barn under 12 år att bli hörda tillgodoses bäst i ansöknings- och anmälningsärenden enligt medborgarskapslagen och hur barnets åsikter tillmäts betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad. Temat har behandlats även i avsnitt 5.1.1 i denna proposition.

12.4 Utredd identitet

I denna proposition föreslås det att medborgarskapslagens bestämmelser om utredd identitet preciseras utifrån högsta förvaltningsdomstolens avgörandepraxis så att de ska motsvara det nuvarande rättsläget. HFD har tagit ställning till bedömningen av tillförlitligheten hos en utredning om identiteten och tillämpningen av tidsfristen på tio år.

Av HFD:s beslut framgår att dokumentbevisning som gäller identiteten ska vara tillförlitlig. Vid bedömning av tillförlitligheten har HFD fäst uppmärksamhet på den utredning som erhållits om beviljandet av pass och grunderna för beviljande av det uppvisade passet samt på att uppgifterna i de presenterade dokumenten avvek från varandra (KHÖ:2014:105). Identiteten kunde inte utifrån en helhetsprövning anses vara tillförlitligt utredd, eftersom den klagande vid ankomsten till Finland hade uppvisat dokument rörande sin identitet för myndigheterna som av Centralkriminalpolisens kriminaltekniska laboratorium förklarats förfalskade (12.10.2017/5052).

Enligt HFD ska det bedömas genom en helhetsprövning huruvida identiteten hos den som söker om medborgarskap är tillförlitligt utredd. I första hand görs bedömningen utgående från skriftliga handlingar. Om det inte är möjligt att från sökandens hemland erhålla tillförlitliga handlingar ska bedömningen göras utgående från annan utredning, som till exempel vad sökanden själv har uppgett, om det kan anses vara tillförlitligt. I samband med detta kan också annan utredning beaktas än den som sökanden har lämnat. En rättsmedicinsk undersökning för bestämmande av ålder som eventuellt har gjorts i samband med sökandens ansökan om uppehållstillstånd kan vara sådan annan utredning som beaktas i helhetsbedömningen, trots att den inte ger exakt information om den sökandes ålder. (HFD:2018:99)

I HFD:s rättspraxis har tidsfristen på tio år tillämpats i olika situationer där den utredning som erhållits om identiteten inte har betraktats som tillförlitlig. Enligt 6 § 3 mom. i medborgarskapslagen tillämpas tidsfristen på tio år, om den sökande har använt flera än en identitet. I HFD:s avgöranden har tidsfristen på tio år också tillämpats när det har funnits en betydande diskrepans mellan den ålder som den sökande uppgett och den uppskattning som baserade sig på rättsmedicinsk undersökning (HFD:2018:99) eller när den dokumentbevisning som den sökande presenterat inte har varit tillförlitlig (12.10.2017/5052). HFD har konstaterat att tidsfristen på tio år

börjar räknas från det att personuppgifterna har registrerats i befolkningsdatasystemet (19.8.2016/3437).

Enligt HFD hade endast innehav av ett förfalskat resedokument ändå inte betytt att en person som ansökt om asyl efter ankomsten till Finland skulle ha använt flera än en identitet på det sätt som avses i 6 § 3 mom. i medborgarskapslagen. Personen ansågs ändå ha gett de finska myndigheterna motstridiga uppgifter om sin identitet, eftersom personen för de finska gränsmyndigheterna som sitt eget uppvisat ett pass som personen visste att var förfalskat. (HFD:2021:4)

HFD har dessutom konstaterat att man varken ur ordalydelsen i 6 § 3 mom. i medborgarskapslagen eller dess förarbeten kunde härleda en aktiv skyldighet för en person att under den i bestämmelsen avsedda tioårsfristen utreda sin identitet. En sådan skyldighet kunde inte heller härledas ur medborgarskapslagens allmänna syfte eller systematik. Efter tidsfristen på tio år kan medborgarskap beviljas trots att den sökandens identitet inte har kunnat utredas med sådan tillförlitlighet som förutsätts i 6 § 2 mom. i medborgarskapslagen. Det är fråga om en sista utväg för den sökande att visa att identiteten är bestående. (HFD:2021:30)

De tillägg som föreslås i medborgarskapslagen när det gäller identiteten gäller dokumentbevisningens tillförlitlighet, helhetsprövning och tillämpning av tioårsregeln, och de motsvarar högsta förvaltningsdomstolens praxis. Dessutom överförs en del av bestämmelserna i 14 § 2 mom. till 6 § 2 mom. Syftet med de föreslagna ändringarna är att de centrala omständigheter som ska beaktas i beslutsfattandet ska framgå klart av medborgarskapslagens bestämmelser.

12.5 Barns förvärvande av medborgarskap

I denna proposition föreslås det att ett barn som föds som barn till en finsk medborgare alltid förvärvar finskt medborgarskap direkt med stöd av lag på basis av 9 § i medborgarskapslagen. Också ett barn som adopterats av en finsk medborgare förvärvar finskt medborgarskap oberoende av ålder direkt med stöd av lag på basis av 10 § i medborgarskapslagen. Genom de föreslagna ändringarna förenklas barns förvärvande av medborgarskap och fastställs barns rätt till ett medborgarskap från födelsen.

Enligt artikel 7 i konventionen om barnets rättigheter ska barnet registreras omedelbart efter födelsen och från födelsen ha rätt till ett namn, rätt att förvärva ett medborgarskap och, så långt det är möjligt, rätt att få veta vilka dess föräldrar är och få deras omvårdnad. Konventionsstaterna ska säkerställa genomförandet av dessa rättigheter i enlighet med sin nationella lagstiftning och sina åtaganden enligt tillämpliga internationella instrument på detta område, särskilt i de fall då barnet annars skulle vara statslöst. Enligt artikel 8 förbinder sig konventionsstaterna att respektera barnets rätt att behålla sin identitet, inklusive medborgarskap, namn och släktförhållanden såsom dessa erkänns i lag, utan olagligt ingripande.

Enligt artikel 6.1 i medborgarskapskonventionen ska varje konventionsstat i sin nationella lagstiftning föreskriva att medborgarskap i staten ska förvärvas ex lege av vissa personer. Till dessa hör enligt a-punkten barn till föräldrar varav den ena vid barnets födelse är medborgare i den konventionsstaten med förbehåll för de undantag som kan finnas i dess nationella lagstiftning beträffande barn födda i utlandet. Med avseende på barn vars föräldraskap bestäms genom erkännande, domstolsbeslut eller liknande förfarande får en konventionsstat föreskriva att barnet ska förvärva medborgarskap i den staten i enlighet med det förfarande som bestäms av statens nationella lagstiftning.

Enligt artikel 6.4 d i medborgarskapskonventionen ska varje konventionsstat i sin nationella lagstiftning underlätta förvärv av medborgarskap i staten för barn som adopterats av någon medborgare i staten. Också enligt artikel 12 i den europeiska konventionen om adoption av barn (FördrS 39/2012) ska konventionsstaten underlätta för ett barn som har adopterats av dess medborgare att förvärva medborgarskap i staten.

Medborgarskapslagen tillåter dubbelt medborgarskap och gör det således möjligt för barnet att också behålla medborgarskap i en annan stat. Ett barn som adopteras av en finsk medborgare är oftast redan medborgare i någon stat, men till Finland har också kommit sådana barn som inte har varit medborgare i någon stat. Det kan anses vara förenligt med barnets bästa att han eller hon förvärvar finskt medborgarskap, om han eller hon adopteras av en finsk medborgare. Så är fallet framför allt om barnet kommer att bo med sina adoptivföräldrar i Finland. Barnet behåller också sitt tidigare medborgarskap, om det är möjligt enligt medborgarskapslagstiftningen i den staten.

Med tanke på likabehandlingen av barn som föds som barn till och som adopteras av finska medborgare bör barnet alltid förvärva finskt medborgarskap direkt med stöd av lag, om någon av hans eller hennes föräldrar eller adoptivföräldrar är finsk medborgare. Barnets rätt till ett medborgarskap tillgodoses direkt med stöd av lag och är inte beroende av om hans eller hennes vårdnadshavare gör medborgarskapsanmälan för hans eller hennes räkning.

Det nuvarande förfarandet med medborgarskapsanmälan ska i fortsättningen gälla vissa barn som fötts eller adopterats före ikraftträdandet av den föreslagna lagändringen. Det föreskrivs om detta i övergångsbestämmelserna. Inte heller anmälningsförfarandet står i sig i konflikt med Finlands internationella förpliktelser, utan den europeiska medborgarskapskonventionen möjliggör dess användning i vissa situationer. De internationella förpliktelser som hänför sig till barns förvärvande av medborgarskap behandlas också i samband med nuläge och bedömningen av nuläget (2.4).

12.6 Förtydligande av bestämmelserna om boendetid

De internationella förpliktelser som ligger bakom bestämmelserna om boendetidsvillkor i medborgarskapslagen behandlas i avsnitt 2.5 i denna proposition. Enligt artikel 6.3 i den europeiska medborgarskapskonventionen ska varje konventionsstat i sin nationella lagstiftning medge möjlighet till naturalisation för personer som har legalt och varaktigt hemvist inom dess territorium. Vid uppställandet av villkor för naturalisation ska konventionsstaten inte fastställa längre tid än tio år för hemvist som skall ha förflutit innan ansökan kan göras.

I 13 § 1 mom. 2 punkten i medborgarskapslagen finns bestämmelser om boendetiden, som hör till de allmänna villkoren för naturalisation. Boendetidsvillkoret är för närvarande indelat i en oavbruten boendetid på fem år och en förvärvad boendetid på sju år, som utgör varandras alternativ. I 16 § föreskrivs om avbrott i oavbruten boendetid, utlandsresor som tillåts under boendetiden och tillämpning av förvärvad boendetid. I denna proposition föreslås att bestämmelserna om boendetidsvillkoret förenklas.

Enligt artikel 34 i konventionen angående flyktingars rättsliga ställning ska en fördragsslutande stat så mycket som möjligt underlätta flyktingarnas införlivande med samhället och deras naturalisation. Särskilt ska den fördragsslutande stat bemöda sig om att påskynda naturalisationsförfarandet och att så mycket som möjligt nedbringa avgifterna och kostnaderna för detta. I enlighet med 20 § 1 mom. i medborgarskapslagen är den boendetid som krävs för finskt medborgarskap ett år kortare, om personen i fråga får internationellt skydd. En sådan persons medborgarskapsansökan behandlas dessutom enligt 2 mom. i brådsökande ordning.

Enligt artikel 32 i konventionen angående statslösa personers rättsliga ställning ska en fördragsslutande stat så mycket som möjligt underlätta statslösa personers införlivande med samhället och deras naturalisation. Särskilt ska en fördragsslutande stat bemöda sig om att påskynda naturalisationsförfarandet och att så mycket som möjligt nedbringa avgifterna och kostnaderna för detta. I enlighet med 20 § 1 mom. i medborgarskapslagen är den boendetid som krävs för finskt medborgarskap ett år kortare, om personen i fråga är ofrivilligt statslös. Enligt 2 mom. behandlas dessutom en sådan persons medborgarskapsansökan i brådsökande ordning.

Enligt artikel 6.4 i den europeiska medborgarskapskonventionen ska varje konventionsstat i sin nationella lagstiftning underlätta förvärv av medborgarskap i staten för följande personer: a) äkta makar till medborgare i staten, b) barn till någon medborgare i staten som avses i undantaget i artikel 6.1 a, e) personer födda inom statens territorium som har legalt och varaktigt hemvist där, f) personer som har legalt och varaktigt hemvist inom statens territorium under en tidsperiod som börjat före artonårsdagen och vars längd ska bestämmas i den berörda konventionsstatens nationella lagstiftning, samt g) statslösa personer och personer som är erkända som flyktingar som har legalt och varaktigt hemvist inom statens territorium.

Av en finsk medborgares make förutsätts i enlighet med 22 § i medborgarskapslagen ett år kortare boendetid. Avvikelse från barns boendetid görs i enlighet med 23 och 24 § så att av barn under 15 år förutsätts endast boende i Finland och den boendetid som krävs av ett barn som fyllt 15 år ett år kortare än det allmänna boendetidsvillkoret. En ung person i åldern 18—22 år som växt upp i Finland förvärvar i enlighet med 28 § i medborgarskapslagen finskt medborgarskap efter medborgarskapsanmälan. Den boendetid som krävs av statslösa och personer med flyktingstatus för naturalisation är ett år kortare, på det sätt som konstateras ovan.

Syftet med det nordiska medborgarskapsavtalet är enligt artikel 1 att underlätta nordiska medborgares möjligheter att förvärva eller återvinna medborgarskap i annat nordiskt land. Enligt artikel 5.1 ska avtalsstaterna ha bestämmelser som innebär att en medborgare i en avtalsstat genom att göra en skriftlig anmälan till behörig myndighet i en annan avtalsstat förvärvar denna stats medborgarskap under vissa förutsättningar. Den boendetid som krävs av nordiska medborgare är vid ansökningsförfarandet två år i enlighet med 21 § i medborgarskapslagen. Dessutom förvärvar en nordisk medborgare finskt medborgarskap efter medborgarskapsanmälan i enlighet med 30 §.

I denna proposition föreslås det att bestämmelserna om boendetid förtydligas så att bestämmelserna om utlandsresor förenklas och samtidigt slopas indelningen i oavbruten och förvärvad boendetid. Avsikten är att grunderna för fattandet av beslut om förvärvande av medborgarskap ska framgå av lagens bestämmelser så entydigt som möjligt också när det gäller boendetiden. Förslaget innehåller bestämmelser om hur mycket man kan vistas utomlands under den boendetid som krävs för medborgarskap och hur mycket av detta som kan infalla under det år som omedelbart föregår beslutsfattandet. Under hela boendetiden på fem år får utlandsresorna omfatta sammanlagt högst 750 dygn, och under det år som omedelbart föregår avgörandet av ansökan får utlandsresorna omfatta sammanlagt högst 150 dygn. Avsikten är inte att förlänga eller förkorta den boendetid som krävs för medborgarskap.

Också olika grunder för att avvika från boendetiden ska beaktas. Av lagen ska det framgå hur mycket man kan vistas utomlands under den erforderliga boendetiden när en kortare boendetid på fyra eller två år tillämpas i stället för den allmänna boendetiden på fem år. I fråga om personer som får internationellt skydd, statslösa, finska medborgares makar och barn samt nordiska medborgare ska man fortfarande kunna avvika från det allmänna boendetidsvillkoret i ansökningsförfarandet så att finskt medborgarskap ska kunna beviljas på basis av kortare boende i Finland. Det ska fortfarande kunna vara möjligt att avvika från boendetidsvillkoret i olika situationer

också i enlighet med 18 § i medborgarskapslagen av synnerligen vägande skäl. På detta sätt försöker man säkerställa att en överskridning av det maximala antalet resedygn inte leder till ett för den sökande oskäligen slutresultat i enskilda.

Grunderna för att avvika från boendetidsvillkoret förblir oförändrade till väsentliga delar, och i denna proposition föreslås inga grundläggande ändringar i dem. Endast i fråga om statslösa personer preciseras bestämmelserna på ovannämnt sätt så att ordet "ofrivilligt" stryks som onödigt. Syftet med de föreslagna ändringarna är att förenkla beräkningen av boendetiden också i de fall där avvikelse görs från det allmänna boendetidsvillkoret så att finskt medborgarskap beviljas på grundval av kortare boende i Finland. När man kan avvika från boendetidsvillkoret på grundval av fyra års boende i Finland får den sökande under den tiden vara på utlandsresor under sammanlagt högst 600 dygn. När man kan avvika från boendetidsvillkoret på grundval av två års boende i Finland får den sökande under den tiden vara på utlandsresor under sammanlagt högst 300 dygn. Också i dessa fall får utlandsresorna under det år som omedelbart föregår avgörandet av ansökan omfatta sammanlagt högst 150 dygn.

Också bestämmelserna om medborgarskapsanmälan för en ung person i åldern 18—22 år som växt upp i Finland ska preciseras i fråga om tiden omedelbart före förvärvandet av medborgarskap på samma sätt som i ovannämnda fall, och under det senaste året kan den som gör anmälan således vara på utlandsresor under sammanlagt högst 150 dygn. Det föreslås inga andra ändringar i bestämmelserna om unga personers medborgarskapsanmälan. I bestämmelserna om nordiska medborgares medborgarskapsanmälan, som baserar sig på det nordiska medborgarskapsavtalet, föreslås inga ändringar, eftersom de inte heller för närvarande innehåller någon hänvisning till oavbruten vistelse eller antalet utlandsresor.

De ändringar som föreslås i denna proposition innebär inga väsentliga ändringar i medborgarskapslagens bestämmelser om boendetid. Ändringsförslagen är i harmoni med Finlands internationella förpliktelser och påverkar inte uppfyllandet av dessa.

12.7 Bevis på språkkunskaper

I denna proposition föreslås att undantagen från språkkunskapsvillkoret preciseras när det gäller funktionsnedsättningar. Enligt artikel 1 i konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning omfattar personer med funktionsnedsättning personer med varaktiga fysiska, psykiska, intellektuella eller sensoriska funktionsnedsättningar, vilka i samspel med olika hinder kan motverka deras fulla och verkliga deltagande i samhället på lika villkor som andra. Enligt artikel 18 i konventionen ska konventionsstaterna erkänna rätten för personer med funktionsnedsättning till ett medborgarskap på lika villkor som andra, bland annat genom att säkerställa att personer med funktionsnedsättning har rätt att förvärva och ändra medborgarskap och att inte fråntas detta godtyckligt eller på grund av funktionsnedsättning.

Att funktionsnedsättning nämns som en grund för att avvika från språkkunskapsvillkoret motsvarar bättre bestämmelserna i konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Ordalydelsen i 18 b § 1 mom. 3 punkten i medborgarskapslagen gör det alltså möjligt att i fortsättningen avvika från språkkunskapsvillkoret på den grunden att den sökande inte förmår uppfylla språkkunskapsvillkoret på grund av sitt hälsotillstånd eller en funktionsnedsättning. Som grunder för avvikelse nämns för närvarande i lagen hälsotillstånd samt en hörsel-, syn- eller talskada, men i praktiken har man avvikit från språkkunskapsvillkoret också på grund av andra funktionsnedsättningar.

I denna proposition föreslås det att bestämmelserna om undantag från språkkunskapsvillkoret ska preciseras även så att intyg över elementära färdigheter att förstå och tala finska eller

svenska eller över regelbundet deltagande i undervisning i någotdera språket enligt 18 b § 3 mom. kan utfärdas också av någon annan lärare än den som undervisat den sökande. Intyg över elementära språkkunskaper eller regelbundet deltagande i undervisning behövs, om den sökande begär undantag på grund av avsaknad av läs- och skrivkunighet eller är en sådan 65 år fylld person som inte har fått internationellt skydd. I fråga om 65 år fyllda personer som fått internationellt skydd föreslås inga ändringar, utan i enlighet med 18 b § 1 mom. 2 punkten i medborgarskapslagen beviljas fortfarande fullt undantag från språkkunskapsvillkoret.

I sitt betänkande om ändring av medborgarskapslagen (GrUB 8/2010 rd, s. 3/II—4/II) uttalade grundlagsutskottet att utskottet ser det som viktigt att undersöka hur åldern påverkar språkinläringen och analysera bestämmelserna om ålder när medborgarskapslagen ses över. En hög ålder kan påverka språkinläringen på ett sätt som med fog bör vägas in i beslutet om avvikelse från språkkunskapsvillkoret. Enligt utskottet kan 65 år anses vara relativt hög åtminstone när det gäller sökande vars funktionsförmåga är väsentligt nedsatt och vars förväntade livslängd i genomsnitt avviker betydligt från finländarnas till exempel på grund av förhållandena i ursprungslandet. Utskottet påpekade dessutom att det i 18 b § 1 mom. 4 punkten föreskrivs om undantag från språkkunskapsvillkoret av synnerligen vägande skäl. Bestämmelsen gör det möjligt att avvika från språkkunskapsvillkoret också i fråga om andra äldre sökande än de som har fyllt 65 år.

Denna proposition föregicks av en förstudie om behoven av att ändra bestämmelserna om medborgarskap. I den behandlades också ålderns inverkan på språkinläringen och bedömdes medborgarskapslagens bestämmelser som baserar sig på åldern med avseende på såväl språkinläring och åldrande som internationell jämförelse. De viktigaste slutsatserna behandlas också i avsnittet om nuläge och bedömning av nuläget (2.6) i denna proposition. Utifrån utredningen föreslås det inga ändringar i den fasta åldersgränsen på 65 år. Den åldersgräns på 65 år som grundlagsutskottet godkänt är fortfarande ändamålsenlig. På det sätt som grundlagsutskottet har konstaterat i ovannämnda betänkande om ändringen av medborgarskapslagen föreskrivs det i 18 b § 1 mom. 4 punkten om undantag från språkkunskapsvillkoret av synnerligen vägande skäl och bestämmelsen gör det möjligt att avvika från språkkunskapsvillkoret också i fråga om andra äldre sökande än de som har fyllt 65 år. Denna bestämmelse gör det fortfarande möjligt att avvika från språkkunskapsvillkoret så att den fasta åldersgränsen på 65 år i 18 b § 1 mom. 2 punkten och 2 mom. inte leder till oskäliga slutresultat för den sökande i enskilda fall.

12.8 Bemyndigande att utfärda förordning

Enligt 80 § 1 mom. i grundlagen kan republikens president, statsrådet och ministerierna utfärda förordningar med stöd av ett bemyndigande i grundlagen eller i någon annan lag. Genom lag ska dock utfärdas bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter samt om frågor som enligt grundlagen i övrigt hör till området för lag. Om det inte särskilt anges vem som ska utfärda en förordning, utfärdas den av statsrådet. Den som utfärdar förordning kan genom lag bemyndigas att utfärda närmare bestämmelser om sådant som är av mindre betydelse för individens rättigheter och skyldigheter (RP 1/1998 rd, s. 131). Grundlagsutskottet har i sin praxis ställt krav på exakthet och på noggrant avgränsade bestämmelser (bl.a. GrUU 24/2021 rd, s. 2 och GrUU 45/2016 rd, s. 4). De grundläggande bestämmelserna ska framgå direkt av lag.

Till rättsstatsprincipen hör i enlighet med 2 § 3 mom. i grundlagen att all utövning av offentlig makt ska bygga på lag och i all offentlig verksamhet ska lag noggrant iakttas. När det gäller medborgarskap måste man också lägga märke till att grunderna för förvärvande av och befriande från finskt medborgarskap hör i enlighet med 5 § i grundlagen till området för lag. Bestämmelser om förvärvande och förlust av medborgarskap finns i medborgarskapslagen. 12 kap.

i medborgarskapslagen föreskrivs det när finskt medborgarskap förvärvas på grundval av födelse och föräldrarnas medborgarskap. I 3 kap. i medborgarskapslagen föreskrivs det om förutsättningarna för att bevilja medborgarskap på ansökan. I 4 kap. i medborgarskapslagen föreskrivs det om förutsättningarna för att bevilja medborgarskap efter anmälan. I 5 kap. i medborgarskapslagen föreskrivs det om grunderna för befriande från medborgarskap.

I denna proposition föreslås det i huvudsak tekniska ändringar i medborgarskapslagen. Samtidigt med ändringarna i medborgarskapslagen har det också beretts vissa ändringar för att uppdatera bestämmelser i statsrådets förordning om medborgarskap. Förordningen har utfärdats med stöd av bemyndigandet i 51 § 1 mom. i medborgarskapslagen. Nedan granskas bemyndigandet att utfärda förordning mer ingående liksom huruvida medborgarskapslagen innehåller grundläggande bestämmelser om de saker som ska föreskrivas genom förordning och innehåller statsrådets förordning om medborgarskap bestämmelser som borde vara på lagnivå.

Enligt 51 § 1 mom. i medborgarskapslagen föreskrivs genom förordning av statsrådet närmare om myndigheternas uppgifter vid anhängiggörande och behandling av ett ärende som gäller ansökan, anmälan och bestämmande av medborgarskapsstatus. Enligt bemyndigandet att utfärda förordning föreskrivs genom förordning också om betalning av behandlingsavgift när ansökan anhängiggörs vid ett honorärkonsulat. Genom förordning föreskrivs det dessutom om myndigheternas samarbete för att samordna åtgärderna på ett ändamålsenligt sätt och sköta informationsförmedlingen i ärenden som gäller finskt medborgarskap.

I 44 § i medborgarskapslagen finns grundläggande bestämmelser om anhängiggörande av ansökan och anmälan. Förordningens 3 och 4 § innehåller närmare bestämmelser om myndigheternas uppgifter i anslutning härtill. I 44 § i medborgarskapslagen finns också grundläggande bestämmelser om anhängiggörande av ärenden vid ett honorärkonsulat, och i 5 § i förordningen finns närmare bestämmelser om betalning av behandlingsavgift i samband med ett sådant ärende.

I förordningens 3 § föreskrivs det närmare om hur identitetskontroll enligt 44 § 2 mom. i medborgarskapslagen görs i samband med att ansökan eller anmälan anhängiggörs. När förordningen ändras är avsikten att uppdatera dess 3 § 1 mom. så att polisen inte längre nämns som mottagande myndighet, eftersom polisen inte längre har tagit emot ansökningar och anmälningar om medborgarskap efter det att uppgiften i enlighet med 44 § 1 mom. i medborgarskapslagen överfördes från polisen till Migrationsverket.

Förordningens 4 § gäller antecknande av sådana omständigheter som framkommit i samband med anhängiggörandet av ansökan eller anmälan och som kan vara av betydelse när ärendet avgörs. Sådant innehåll som hänför sig till avgörandet av medborgarskapsärenden hör i ljuset av grundlagens 2 och 5 § hemma på lagnivå, trots att det inte fattas några beslut i medborgarskapsärenden med stöd av bestämmelserna. I denna proposition föreslås det därför att bestämmelserna i förordningens 4 § överförs till 44 § 2 mom. i medborgarskapslagen.

I medborgarskapslagens 36 § finns grundläggande bestämmelser om bestämmande av medborgarskapsstatus, och i förordningens 1 § finns närmare bestämmelser om myndigheternas uppgifter när ett sådant ärende anhängiggörs. När förordningen ändras är avsikten att precisera vissa bestämmelser i 1 § som gäller de i paragrafen nämnda myndigheternas skyldighet att begära att Migrationsverket ska bestämma medborgarskapsstatus.

Enligt bemyndigandet att utfärda förordning föreskrivs det genom förordning närmare också om myndigheternas samarbete för att samordna åtgärderna på ett ändamålsenligt sätt och sköta

informationsförmedlingen i ärenden som gäller finskt medborgarskap. I 32 § finns grundläggande bestämmelser om hur upphävande av faderskap eller moderskap inverkar på barnets medborgarskap. I förordningens 2 § finns närmare bestämmelser om information i anslutning till detta. När förordningen ändras är avsikten att komplettera 2 § så att Migrationsverket får information om upphävande av också moderskap av Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata och Statens ämbetsverk på Åland.

Förordningens 6 § gäller myndighetssamarbete. Enligt paragrafen kommer de myndigheter som nämns där överens om ändamålsenlig samordning, samarbete och informationsutbyte i frågor som gäller finskt medborgarskap. Avsikten är att föreslå att paragrafen upphävs när förordningen ändras, eftersom bestämmelserna i förordningens 6 § är onödiga på grund av 10 § i förvaltningslagen. Enligt förvaltningslagens 10 § ska varje myndighet inom ramen för sin behörighet och i den omfattning ärendet kräver på andra myndigheters begäran bistå dessa i skötsel av en förvaltningsuppgift, och även i övrigt sträva efter att främja samarbetet mellan myndigheter.

I denna proposition föreslås det inte att bemyndigandet att utfärda förordning i 51 § 1 mom. i medborgarskapslagen ändras. I medborgarskapslagen finns det grundläggande bestämmelser om samtliga frågor som avsikten är att även i fortsättningen föreskriva närmare om genom förordning. Såsom konstaterats ovan föreslås det i denna proposition att bestämmelserna i förordningens 4 § lyfts upp på lagnivå medan avsikten är att föreslå att förordningens 6 § upphävs när förordningen ändras. I övrigt bedöms förordningen inte innehålla några bestämmelser som hör hemma på lagnivå.

Med stöd av vad som anförts ovan kan lagförslagen behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av medborgarskapslagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i medborgarskapslagen (359/2003) 2 § 4 punkten, 9 § 3 mom., 11 §, 14 § 2 mom. samt 26, 27 och 42 §,
av dem 9 § 3 mom. och 26 § sådana de lyder i lag 260/2018, 14 § 2 mom. sådant det lyder i lag 579/2011, 27 § sådan den lyder i sin finska språkdräkt i lag 971/2014 samt 42 § sådan den lyder i lag 564/2019,
ändras 2 § 3 och 7 punkten, 6 § 2 och 3 mom., 9 § 1 mom., 10 §, 13 § 1 mom. 1 och 2 punkten, 15 och 16 §, 17 § 6—8 punkten, 18 § 1 mom. 2 punkten och 18 § 2 mom. 3 punkten, 18 a § 2 punkten, 18 b § 1 mom. 3 punkten samt 18 b § 2 och 3 mom., rubriken för 20 § samt 20 § 1 mom., 21 §, 22 § 2 punkten, 23 § 2 mom., 24 § 3 och 4 mom., 25 § 1 och 2 mom., 28 § 1 mom., 33 § 4 mom., 36 § 2 mom., 40 § 3 mom., 41 §, 44 § 2 mom. och 50 §,
av dem 6 § 2 och 3 mom., 13 § 1 mom. 1 och 2 punkten, 15 och 16 §, 17 § 6—8 punkten, 18 § 1 mom. 2 punkten och 18 § 2 mom. 3 punkten, 18 a § 2 punkten, 18 b § 1 mom. 3 punkten samt 18 b § 2 och 3 mom. och 21 § sådana de lyder i lag 579/2011, 9 § 1 mom. sådant det lyder i lag 260/2018, den finska språkdräkten i 10 § samt 40 § 3 mom. sådana de lyder i lag 971/2014, rubriken för 20 § samt 20 § 1 mom. sådana de lyder i lag 327/2009, 41 § sådan den lyder i lag 974/2007, 44 § 2 mom. sådant det lyder i lag 502/2016 samt 50 § sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 620/2007 och 579/2011, och
fogas till 17 §, sådan den lyder i lag 579/2011, ett nytt 2 mom. som följer:

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

3) *statslös* en person som inte av någon stat med tillämpning av dess lagstiftning betraktas som dess medborgare,

7) *barn* en person som är under 18 år,

6 §

Utredd identitet

Identiteten kan utredas med hjälp av dokument som anses tillförlitliga eller genom att annan information som anses tillförlitlig lämnas om personens namn, födelsedatum, familjeförhållanden och medborgarskap samt om de övriga personuppgifter som behövs för att ärendet ska kunna avgöras. Vid utredning av identiteten ska de uppgifter beaktas som personen tidigare lämnat myndigheten om sin egen och sitt barns identitet. Bedömningen av om en utredning av identiteten är tillförlitlig grundar sig på en helhetsprövning där vikt också fästs vid om den sökande har visat initiativ till att dennes identitet utreds och vid om identiteten för en person som

inte fyllt 18 år har varit outredd av en orsak som beror på personens vårdnadshavare eller har varit outredd av någon annan orsak som inte beror på personen i fråga. Dokumentbevisning på identiteten förutsätts inte, om det skulle vara oskäligt att förutsätta dokumentbevisning med beaktande av flyktingstatus eller att den sökandes medborgarstat saknar en behörig myndighet som skulle kunna utfärda giltiga dokument om identiteten eller av någon annan motsvarande orsak. Identiteten anses inte ha varit outredd endast på den grunden att en person som ansökt om asyl har innehaft förfalskade resedokument vid ankomsten till landet.

Om en utlänning åtminstone de senaste tio åren har använt den identitet som framgår av befolkningsdatasystemet, anses utlänningens identitet utredd enligt 1 mom., även om utlänningen tidigare har använt flera än en identitet. Den tioåriga tidsfristen tillämpas också när en utredning av identiteten annars inte anses tillförlitlig utifrån en helhetsprövning. Den tioåriga tidsfristen beräknas från den tidpunkt då personuppgifterna har antecknats i befolkningsdatasystemet.

9 §

Barn

Ett barn förvärvar finskt medborgarskap vid födelsen, om

- 1) modern är finsk medborgare,
 - 2) fadern är finsk medborgare,
 - 3) fadern eller modern är död, men var finsk medborgare vid sin död, eller
 - 4) barnet föds i Finland och inte vid födelsen får någon främmande stats medborgarskap, och barnet inte på grundval av födelsen ens i andra hand har rätt att förvärva någon främmande stats medborgarskap.
-

10 §

Adoptivbarn

Ett utländskt barn som har adopterats och av vars adoptivföräldrar åtminstone den ena är finsk medborgare förvärvar finskt medborgarskap på grundval av adoptionen räknat från den tidpunkt då adoptionen blev giltig i Finland.

13 §

Allmänna villkor för naturalisation

En utlänning beviljas på ansökan finskt medborgarskap, om han eller hon när ansökan avgörs

- 1) har fyllt 18 år,
 - 2) har haft sitt egentliga bo och hemvist i Finland de senaste fem åren (*boendetidsvillkor*),
-

15 §

Vistelse som godkänns som boendetid

Om den sökande har vistats i Finland med stöd av ett tillfälligt uppehållstillstånd innan den sökande beviljats kontinuerligt uppehållstillstånd, beaktas vid beräklandet av boendetiden, trots vad som föreskrivs i 14 § 2 punkten, hälften av den tid som den sökande har vistats i landet med

stöd av det tillfälliga uppehållstillståndet. Detta förutsätter emellertid att den sökande har vistats i Finland med stöd av ett kontinuerligt uppehållstillstånd minst ett år omedelbart innan ansökan avgörs.

Med hänsyn till den sökandes ålder eller hälsotillstånd eller någon annan jämförbar orsak godkänns också den tid eller en del av den tid som den sökande har vistats i landet utan tillstånd som boendetid, om detta anses skäligt med tanke på den sökande. Annars förvärvas inte boendetid genom tiden för sådan vistelse i landet utan tillstånd som har berott på den sökandes försummelse.

16 §

Utlandsresor som ingår i boendetiden

Den sökande får under det år som föregår avgörandet av ansökan ha varit på utlandsresor under sammanlagt högst 150 dygn. Under de senaste fem år får den sökande ha varit på utlandsresor under sammanlagt högst 750 dygn.

Om avvikelse från boendetidsvillkoret görs på de grunder som föreskrivs nedan så att en boendetid på fyra år tillämpas, får den sökande under de senaste fyra åren ha varit på utlandsresor under sammanlagt högst 600 dygn.

Om avvikelse från boendetidsvillkoret görs på de grunder som föreskrivs nedan så att en boendetid på två år tillämpas, får den sökande under de senaste två åren ha varit på utlandsresor under sammanlagt högst 300 dygn.

17 §

Bevis på språkkunskaper

Att språkkunskapsvillkoret uppfylls kan visas genom avläggande av

6) en sådan yrkesinriktad grundexamen som avses i den upphävda lagen om grundläggande yrkesutbildning (630/1998), lagen om yrkesutbildning (531/2017) eller landskapslagen om gymnasieutbildning (Ålands författningssamling 2011:13) på finska eller svenska,

7) en sådan yrkesexamen eller specialyrkesexamen som avses i den upphävda lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning (631/1998), lagen om yrkesutbildning eller landskapslagen om gymnasieutbildning på finska eller svenska,

8) sådana studier i finska eller svenska genom vilka nöjaktiga kunskaper visas och som avses i 6 § 1 mom. i lagen om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda (424/2003) eller ett mogenhetsprov på finska eller svenska.

Att språkkunskapsvillkoret uppfylls kan också visas med ett intyg över att den sökande har getts rätt att vara verksam som i lagen om auktoriserade translatorer (1231/2007) eller lagen om auktoriserade translatorer (1148/1988) avsedd sådan translator som har finska eller svenska som ett av sina språk. Språkkunskaperna kan dessutom visas med ett intyg över att den sökande är införd i registret över rättstolkare enligt lagen om registret över rättstolkare (1590/2015). Språkkunskaperna kan visas med intyget även om rätten eller registreringen i fråga inte längre är i kraft.

18 §

Undantag från boendetidsvillkoret

En utlänning kan trots vad som föreskrivs i 13 § 1 mom. 2 punkten beviljas finskt medborgarskap, om

2) han eller hon har haft sitt egentliga bo och hemvist i Finland de senaste två åren.
Dessutom krävs det att

3) det på andra än i 1 och 2 punkten avsedda grunder finns synnerligen vägande skäl att avvika från den sökandes eller den medsökandes boendetidsvillkor.

18 a §

Undantag från boendetidsvillkoret då språkkunskapsvillkoret uppfylls

En utlänning kan trots vad som föreskrivs i 13 § 1 mom. 2 punkten beviljas finskt medborgarskap om han eller hon uppfyller det språkkunskapsvillkor som avses i 13 § 1 mom. 6 punkten, och

2) han eller hon har haft sitt egentliga bo och hemvist i Finland de senaste fyra åren.

18 b §

Undantag från språkkunskapsvillkoret

En utlänning kan trots vad som föreskrivs i 13 § 1 mom. 6 punkten beviljas finskt medborgarskap, om

3) den sökande inte förmår uppfylla språkkunskapsvillkoret på grund av sitt hälsotillstånd eller sin funktionsnedsättning,

När det gäller sökande som inte är läs- och skrivkunniga samt andra sökande som fyllt 65 år än de som avses i 1 mom. 2 punkten kan avvikelser från språkkunskapsvillkoret göras om den sökande har elementära färdigheter att förstå och tala finska eller svenska eller regelbundet har deltagit i undervisning i finska eller svenska.

Elementära språkfärdigheter eller deltagande i undervisning som avses i 2 mom. visas genom ett intyg utfärdat av en lärare i finska eller svenska. Avsaknad av läs- och skrivkunnighet visas genom ett intyg utfärdat av den lärare i finska eller svenska som undervisat den sökande.

20 §

Undantag i fråga om personer som får internationellt skydd och statslösa

En utlänning kan utan hinder av 13 § 1 mom. 2 punkten beviljas finskt medborgarskap, om
1) utlänningen har flyktingstatus eller uppehållstillstånd i Finland på grund av alternativt skydd eller humanitärt skydd eller är statslös, och

2) utlänningen har haft sitt egentliga bo och hemvist i Finland de senaste fyra åren.

21 §

Undantag i fråga om nordiska medborgare

En medborgare i Danmark, Island, Norge eller Sverige kan trots vad som föreskrivs i 13 § 1 mom. 2 punkten beviljas finskt medborgarskap, om personen har haft sitt egentliga bo och hemvist i Finland de senaste två åren.

22 §

Undantag i fråga om en finsk medborgares make

En finsk medborgares make kan utan hinder av 13 § 1 mom. 2 punkten beviljas finskt medborgarskap, om

2) den sökande har haft sitt egentliga bo och hemvist i Finland de senaste fyra åren.

23 §

Undantag i fråga om medsökande

En medsökande som har fyllt 15 år kan beviljas finskt medborgarskap trots vad som föreskrivs i 13 § 1 mom. 2 punkten, om medsökanden när ansökan avgörs har haft sitt egentliga bo och hemvist i Finland de senaste fyra åren.

24 §

Naturalisation av barn

Om barnet när ansökan avgörs har fyllt 15 år kan barnet trots vad som föreskrivs i 13 § 1 mom. 2 punkten beviljas finskt medborgarskap, förutsatt att barnet har haft sitt egentliga bo och hemvist i Finland de senaste fyra åren.

Om ett barn som avses i 3 mom. är nordisk medborgare, är dock förutsättningen för att ansökan godkänns en boendetid på två år.

25 §

Ansökan som är anhängig när den sökande blir myndig

Om en medsökande fyller 18 år innan ansökan har avgjorts, ska den medsökande komplettera ansökan så att den gäller den medsökande själv.

Om ett barn fyller 18 år innan den ansökan som vårdnadshavaren gjort på barnets vägnar har avgjorts, ska barnet bekräfta ansökan med sin underskrift. Om ansökan inte bekräftas avslås den.

28 §

Ung person

En person som har fyllt 18 men inte 23 år förvärvar finskt medborgarskap efter anmälan, om personen har haft sitt egentliga bo och hemvist i Finland i sammanlagt 10 år och personen inte har dömts till fängelsestraff. Under det senaste året får den sökande ha varit på utlandsresor under sammanlagt högst 150 dygn.

33 §

Förlust av medborgarskap på grund av lämnande av oriktiga uppgifter

Ett beslut om förlust av medborgarskap kan i fall som avses i 1 och 2 mom. inte fattas, om mer än fem år har förflutit sedan medborgarskapsansökan eller medborgarskapsanmälan avgjordes. Om ett ärende som gäller förlust av medborgarskap dock har blivit anhängigt innan fem år har förflutit sedan beslutet om medborgarskap fattades, kan beslut fattas ännu därefter.

36 §

Bestämmande av medborgarskapsstatus

Om personens medborgarskap är okänt och personen har hemkommun i Finland, ska man sträva efter att bestämma personens medborgarskapsstatus.

40 §

Myndigheternas skyldighet att lämna uppgifter till varandra

En finsk beskickning underrättar Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata eller Statens ämbetsverk på Åland när den får ett meddelande om att en person som fyllt 18 men inte 22 år vill behålla sitt finska medborgarskap. Polisen eller beskickningen underrättar Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata eller Statens ämbetsverk på Åland när en person som fyllt 18 men inte 22 år har ansökt om finskt pass eller identitetskort eller har beviljats pass eller identitetskort. Huvudstaben eller civiltjänstcentralen underrättar Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata eller Statens ämbetsverk på Åland när en finsk medborgare som inte fyllt 22 år fullgör eller har fullgjort värnplikt eller civiltjänst eller sådan tjänstgöring som avses i lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor. Meddelande om att finskt medborgarskap behålls med stöd av 34 § ska lämnas utan dröjsmål.

41 §

Sökande av ändring

Bestämmelser om sökande av ändring i förvaltningsdomstol finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

44 §

Anhängiggörande av ansökan och anmälan

Migrationsverket kontrollerar identiteten hos den sökande eller en vårdnadshavare som på barnets vägnar lämnar in en ansökan eller anmälan. Om en medsökande eller ett barn som är sökande har ett eget resedokument eller identitetsbevis, kontrollerar Migrationsverket också barnets identitet. Om anmälan anhängiggörs utanför Finland, kontrollerar beskickningen identiteten. Migrationsverket och beskickningen antecknar hur identiteten har kontrollerats. Samtidigt antecknas också myndighetens syn på tillförlitligheten hos de handlingar som har fogats till ansökan eller anmälan samt andra omständigheter som myndigheten har kännedom om och som kan vara av betydelse när ärendet avgörs.

50 §

Beslut och delgivning av beslutet

Bestämmelser om motivering av beslut finns i förvaltningslagen.
Bestämmelser om delgivning av beslut finns i förvaltningslagen och i lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet.

Denna lag träder i kraft den 20 .

En person som är under 18 år och är född före ikraftträdandet av denna lag och som inte har förvärvat finskt medborgarskap med stöd av 9 § eller efter anmälan, förvärvar finskt medborgarskap genom äktenskap som personens föräldrar ingår med varandra räknat från den dag äktenskapet ingicks, om mannen när barnet föddes var och därefter har varit finsk medborgare och mannens faderskap till barnet har fastställts före ingåendet av äktenskapet. Om faderskapet dock fastställs efter ingåendet av äktenskapet och fadern fortfarande är finsk medborgare, förvärvar barnet finskt medborgarskap först från dagen för fastställandet av faderskapet. Om fadern har dött efter ingåendet av äktenskapet men före fastställandet av faderskapet, förvärvar barnet finskt medborgarskap räknat från dagen för fastställandet av faderskapet, om fadern var finsk medborgare vid sin död.

En utlänning som är född före ikraftträdandet av denna lag och inte har förvärvat finskt medborgarskap med stöd av 9 §, förvärvar finskt medborgarskap efter anmälan, om fadern eller den moder som avses i 3 § 1 mom. i moderskapslagen var finsk medborgare när utlänningen föddes och utlänningen föddes den 1 juni 2003 eller därefter

1) i Finland och faderskapet eller moderskapet fastställdes först efter att utlänningen fyllt 18 år, eller

2) utanför Finland och faderskapet eller moderskapet har fastställts.

En person som är under 18 år och har adopterats före ikraftträdandet av denna lag och som inte är finsk medborgare förvärvar finskt medborgarskap efter anmälan, om personen har fyllt 12 år före adoptionen och åtminstone den ena av adoptivföräldrarna är finsk medborgare. Dessutom förutsätts att adoptionen är giltig i Finland.

Denna lag tillämpas också på en medborgarskapsansökan eller medborgarskapsanmälan som är anhängig när lagen träder i kraft. I fråga om boendetidsvillkoret tillämpas dock 13 § 1 mom. 2 punkten, 16, 18 a § 2 punkten, 20 § 1 mom. 2 punkten, 22 § 2 punkten, 23 § 2 mom. och 24 § 3 mom. i den lydelse som gällde vid ikraftträdandet av denna lag, om tillämpningen av dem i den lydelsen leder till ett slutresultat som är fördelaktigare för sökanden än bestämmelserna i denna lag.

RP 64/2022 rd

Helsingfors den 28 april 2022

Statsminister

Sanna Marin

Inrikesminister Krista Mikkonen

Lag

om ändring av medborgarskapslagen

I enlighet med riksdagens beslut:

upphävs i medborgarskapslagen (359/2003) 2 § 4 punkten, 9 § 3 mom., 11 §, 14 § 2 mom. samt 26, 27 och 42 §,

av dem 9 § 3 mom. och 26 § sådana de lyder i lag 260/2018, 14 § 2 mom. sådant det lyder i lag 579/2011, 27 § sådan den lyder i sin finska språkdräkt i lag 971/2014 samt 42 § sådan den lyder i lag 564/2019,

ändras 2 § 3 och 7 punkten, 6 § 2 och 3 mom., 9 § 1 mom., 10 §, 13 § 1 mom. 1 och 2 punkten, 15 och 16 §, 17 § 6—8 punkten, 18 § 1 mom. 2 punkten och 18 § 2 mom. 3 punkten, 18 a § 2 punkten, 18 b § 1 mom. 3 punkten samt 18 b § 2 och 3 mom., rubriken för 20 § samt 20 § 1 mom., 21 §, 22 § 2 punkten, 23 § 2 mom., 24 § 3 och 4 mom., 25 § 1 och 2 mom., 28 § 1 mom., 33 § 4 mom., 36 § 2 mom., 40 § 3 mom., 41 §, 44 § 2 mom. och 50 §,

av dem 6 § 2 och 3 mom., 13 § 1 mom. 1 och 2 punkten, 15 och 16 §, 17 § 6—8 punkten, 18 § 1 mom. 2 punkten och 18 § 2 mom. 3 punkten, 18 a § 2 punkten, 18 b § 1 mom. 3 punkten samt 18 b § 2 och 3 mom. och 21 § sådana de lyder i lag 579/2011, 9 § 1 mom. sådant det lyder i lag 260/2018, den finska språkdräkten i 10 § samt 40 § 3 mom. sådana de lyder i lag 971/2014, rubriken för 20 § samt 20 § 1 mom. sådana de lyder i lag 327/2009, 41 § sådan den lyder i lag 974/2007, 44 § 2 mom. sådant det lyder i lag 502/2016 samt 50 § sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 620/2007 och 579/2011, och

fogas till 17 §, sådan den lyder i lag 579/2011, ett nytt 2 mom. som följer:

Gällande lydelse

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

3) **ofrivilligt statslös** en person som inte har någon stats medborgarskap och som är statslös utan sin egen eller sin vårdnadshavares vilja,

4) **frivilligt statslös** en person som inte har någon stats medborgarskap och som har blivit statslös av egen eller sin vårdnadshavares vilja,

7) **barn** en ogift person under 18 år,

Föreslagen lydelse

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

3) *statslös* en person som inte *av någon stat med tillämpning av dess lagstiftning betraktas som dess medborgare*,

(upphävs 4 punkten)

7) **barn** en person som är under 18 år,

Gällande lydelse

6 §

Utredd identitet

Identiteten kan utredas med hjälp av dokument eller genom att annan information som anses tillförlitlig lämnas om personens namn, födelsedatum, familjeförhållanden och medborgarskap samt om de övriga personuppgifter som behövs för att ärendet ska kunna avgöras. Vid utredning av identiteten ska de uppgifter beaktas som personen tidigare lämnat myndigheten om sin egen och sitt barns identitet.

Om en utlänning åtminstone de senaste tio åren har använt den identitet som framgår av befolkningsdatasystemet, anses hans eller hennes identitet utredd enligt 1 mom., även om han eller hon tidigare har använt flera än en identitet.

Föreslagen lydelse

6 §

Utredd identitet

Identiteten kan utredas med hjälp av dokument *som anses tillförlitliga* eller genom att annan information som anses tillförlitlig lämnas om personens namn, födelsedatum, familjeförhållanden och medborgarskap samt om de övriga personuppgifter som behövs för att ärendet ska kunna avgöras. Vid utredning av identiteten ska de uppgifter beaktas som personen tidigare lämnat myndigheten om sin egen och sitt barns identitet. *Bedömningen av om en utredning av identiteten är tillförlitlig grundar sig på en helhetsprövning där vikt också fästs vid om den sökande har visat initiativ till att dennes identitet utreds och vid om identiteten för en person som inte fyllt 18 år har varit outredd av en orsak som beror på personens vårdnadshavare eller har varit outredd av någon annan orsak som inte beror på personen i fråga. Dokumentbevisning på identiteten förutsätts inte, om det skulle vara oskäligt att förutsätta dokumentbevisning med beaktande av flyktingstatus eller att den sökandes medborgarstat saknar en behörig myndighet som skulle kunna utfärda giltiga dokument om identiteten eller av någon annan motsvarande orsak. Identiteten anses inte ha varit outredd endast på den grunden att en person som ansökt om asyl har innehaft förfälskade resedokument vid ankomsten till landet.*

Om en utlänning åtminstone de senaste tio åren har använt den identitet som framgår av befolkningsdatasystemet, anses *utlänningens* identitet utredd enligt 1 mom., även om *utlänningen* tidigare har använt flera än en identitet. *Den tioåriga tidsfristen tillämpas också när en utredning av identiteten annars inte anses tillförlitlig utifrån en helhetsprövning. Den tioåriga tidsfristen beräknas från den tidpunkt då personuppgifterna har antecknats i befolkningsdatasystemet.*

Gällande lydelse

9 §

Barn

Ett barn förvärfvar finskt medborgarskap vid födelsen, om

- 1) modern är finsk medborgare,
- 2) fadern är finsk medborgare, *och*
- a) *är gift med barnets moder, eller*
- b) *barnet föds i Finland och mannens faderskap till barnet fastställs,*

3) fadern är död, men var finsk medborgare vid sin död, och

- a) *var gift med barnets moder, eller*
- b) *barnet föds i Finland och mannens faderskap till barnet fastställs, eller*

4) barnet föds i Finland och inte vid födelsen får någon främmande stats medborgarskap, och barnet inte på grundval av födelsen ens i andra hand har rätt att förvärva någon främmande stats medborgarskap.

Om barnet med stöd av moderskapslagen (253/2018) har två mödrar

1) *ska det som föreskrivs om modern i 1 mom. 1 punkten tillämpas på den mor som fött barnet, och*

2) *ska det som föreskrivs om fadern i 1 mom. 2 punkten underpunkt b och 3 punkten underpunkt b tillämpas på den moder som avses i 3 § 1 mom. i moderskapslagen.*

10 §

Adoptivbarn

Ett utländskt barn *under 12 år* som har adopterats och av vars adoptivföräldrar åtminstone den ena är finsk medborgare förvärfvar finskt medborgarskap på grundval av adoptionen räknat från den tidpunkt då adoptionen blev giltig i Finland.

Föreslagen lydelse

9 §

Barn

Ett barn förvärfvar finskt medborgarskap vid födelsen, om

- 1) modern är finsk medborgare,
- 2) fadern är finsk medborgare,

3) fadern *eller modern* är död, men var finsk medborgare vid sin död, *eller*

4) barnet föds i Finland och inte vid födelsen får någon främmande stats medborgarskap, och barnet inte på grundval av födelsen ens i andra hand har rätt att förvärva någon främmande stats medborgarskap.

(upphävs 3 mom.)

10 §

Adoptivbarn

Ett utländskt barn som har adopterats och av vars adoptivföräldrar åtminstone den ena är finsk medborgare förvärfvar finskt medborgarskap på grundval av adoptionen räknat från den tidpunkt då adoptionen blev giltig i Finland.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

11 §

(upphävs)

Föräldrarnas äktenskap

Ett barn som inte förvärvar finskt medborgarskap med stöd av 9 § eller som inte har förvärvat finskt medborgarskap efter anmälan, förvärvar finskt medborgarskap genom äktenskap mellan sina föräldrar räknat från den dag äktenskapet ingicks, om mannen när barnet föddes var och därefter har varit finsk medborgare och mannens faderskap till barnet har fastställts före ingåendet av äktenskapet.

Om faderskapet dock fastställs efter ingåendet av äktenskapet och fadern fortfarande är finsk medborgare, förvärvar barnet finskt medborgarskap först från dagen för fastställandet av faderskapet. Om fadern har dött efter ingåendet av äktenskapet, förvärvar barnet finskt medborgarskap räknat från dagen för fastställandet av faderskapet, om fadern var finsk medborgare vid sin död.

13 §

13 §

Allmänna villkor för naturalisation

Allmänna villkor för naturalisation

En utlänning beviljas på ansökan finskt medborgarskap, om han eller hon när ansökan avgörs

En utlänning beviljas på ansökan finskt medborgarskap, om han eller hon när ansökan avgörs

1) har fyllt 18 år eller före det ingått äktenskap,

1) har fyllt 18 år,

2) har och har haft sitt egentliga bo och hemvist i Finland (boendetidsvillkor),

2) har haft sitt egentliga bo och hemvist i Finland de senaste fem åren (boendetidsvillkor),

a) de senaste fem åren utan avbrott (**oavbruten boendetid**), eller

b) sju år efter det att han eller hon fyllt 15 år, varav de senaste två åren utan avbrott (**förvärvad boendetid**),

Gällande lydelse

14 §

Boendetidens början

Om den sökandes identitet har varit outredd, börjar den godtagbara boendetiden först när den sökande har lagt fram en utredning om sin identitet. En tidigare vistelse eller en del av den godkänns som boendetid om den sökande har visat initiativ till att identiteten utreds, liksom den tid som den sökande tillbringat i landet som minderårig eller en del av den, om identiteten har varit outredd av en orsak som beror på vårdnadshavaren eller av någon annan orsak som inte beror på den sökande.

15 §

Vistelse som godkänns som boendetid

Om den sökande har vistats i Finland med stöd av ett tillfälligt uppehållstillstånd innan han eller hon beviljats kontinuerligt uppehållstillstånd, beaktas vid beräkning av den oavbrutna boendetiden, trots vad som föreskrivs i 14 § 1 mom. 2 punkten, hälften av den tid som den sökande har vistats i landet med stöd av det tillfälliga uppehållstillståndet. Detta förutsätter emellertid att den sökande har vistats i Finland med stöd av ett kontinuerligt uppehållstillstånd minst ett år omedelbart innan ansökan avgörs.

Med hänsyn till den sökandes ålder eller hälsotillstånd eller någon annan jämförbar orsak godkänns också den tid eller en del av den tid som den sökande har vistats i landet utan tillstånd som boendetid, om detta anses skäligt med tanke på den sökande.

Föreslagen lydelse

14 §

Boendetidens början

(upphävs 2 mom.)

15 §

Vistelse som godkänns som boendetid

Om den sökande har vistats i Finland med stöd av ett tillfälligt uppehållstillstånd innan den sökande beviljats kontinuerligt uppehållstillstånd, beaktas vid beräkning av boendetiden, trots vad som föreskrivs i 14 § 2 punkten, hälften av den tid som den sökande har vistats i landet med stöd av det tillfälliga uppehållstillståndet. Detta förutsätter emellertid att den sökande har vistats i Finland med stöd av ett kontinuerligt uppehållstillstånd minst ett år omedelbart innan ansökan avgörs.

Med hänsyn till den sökandes ålder eller hälsotillstånd eller någon annan jämförbar orsak godkänns också den tid eller en del av den tid som den sökande har vistats i landet utan tillstånd som boendetid, om detta anses skäligt med tanke på den sökande. Annars förvärfvas inte boendetid genom tiden för sådan vistelse i landet utan tillstånd som har berott på den sökandes försummelse.

Gällande lydelse

16 §

Avbrott i oavbruten boendetid

Den oavbrutna boendetiden avbryts av andra än korta frånvaroperioder. Den oavbrutna boendetiden avbryts också om frånvaroperioder förekommer så regelbundet och om de är så många att den sökande för det mesta kan anses ha vistats eller vistas utanför Finland. Den oavbrutna boendetiden förblir dock oavbruten om frånvaron berott på en vägande personlig orsak.

Korta frånvaroperioder räknas in i den oavbrutna boendetiden. Sådana är

- 1) frånvaroperioder som omfattar högst en månad,
- 2) högst sex frånvaroperioder som omfattar mer än en månad men högst två månader, och
- 3) högst två frånvaroperioder som omfattar mer än två men högst sex månader.

Om den oavbrutna boendetiden anses ha blivit avbruten, beaktas vistelsen i Finland vid beräkandet av den förvärvade boendetid som avses i 13 § 1 mom. 2 punkten underpunkt b.

Tillfälliga frånvaroperioder som omfattar mer än sex månader men högst ett år räknas inte in i den oavbrutna boendetiden. De avbryter dock inte den oavbrutna boendetiden. Vid beräkandet av boendetiden tillämpas bestämmelserna om förvärvad boendetid på sådana frånvaroperioder som överskrider ett år.

17 §

Bevis på språkkunskaper

Att språkkunskapsvillkoret uppfylls kan visas genom avläggande av

-
- 6) en sådan yrkesinriktad grundexamen som avses i lagen om yrkesutbildning (630/1998) på finska eller svenska,

Föreslagen lydelse

16 §

Utlandsresor som ingår i boendetiden

Den sökande får under det år som föregår avgörandet av ansökan ha varit på utlandsresor under sammanlagt högst 150 dygn. Under de senaste fem år får den sökande ha varit på utlandsresor under sammanlagt högst 750 dygn.

Om avvikelse från boendetidsvillkoret görs på de grunder som föreskrivs nedan så att en boendetid på fyra år tillämpas, får den sökande under de senaste fyra åren ha varit på utlandsresor under sammanlagt högst 600 dygn.

Om avvikelse från boendetidsvillkoret görs på de grunder som föreskrivs nedan så att en boendetid på två år tillämpas, får den sökande under de senaste två åren ha varit på utlandsresor under sammanlagt högst 300 dygn.

17 §

Bevis på språkkunskaper

Att språkkunskapsvillkoret uppfylls kan visas genom avläggande av

-
- 6) en sådan yrkesinriktad grundexamen som avses i *den upphävda* lagen om grundläggande yrkesutbildning (630/1998), *lagen om yrkesutbildning* (531/2017) eller *landskapslagen om gymnasieutbildning (Ålands författningssamling 2011:13)* på finska eller svenska,

Gällande lydelse

7) en sådan yrkesexamen eller specialyrkesexamen som avses i lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning (631/1998) på finska eller svenska,

8) sådana studier i finska eller svenska som avses i 6 § 1 mom. 1 punkten i statsrådets förordning om universitetsexamina (794/2004) eller i 8 § 1 mom. 1 punkten i statsrådets förordning om yrkeshögskolor (352/2003) eller ett mogenhetsprov på finska eller svenska.

Föreslagen lydelse

7) en sådan yrkesexamen eller specialyrkesexamen som avses i *den upphävda* lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning (631/1998), *lagen om yrkesutbildning eller landskapslagen om gymnasieutbildning* på finska eller svenska,

8) sådana studier i finska eller svenska *genom vilka nöjaktiga kunskaper visas och* som avses i 6 § 1 mom. i *lagen om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda* (424/2003) eller ett mogenhetsprov på finska eller svenska.

Att språkkunskapsvillkoret uppfylls kan också visas med ett intyg över att den sökande har getts rätt att vara verksam som i lagen om auktoriserade translatorer (1231/2007) eller lagen om auktoriserade translatorer (1148/1988) avsedd sådan translator som har finska eller svenska som ett av sina språk. Språkkunskaperna kan dessutom visas med ett intyg över att den sökande är införd i registret över rättstolkare enligt lagen om registret över rättstolkare (1590/2015). Språkkunskaperna kan visas med intyget även om rätten eller registreringen i fråga inte längre är i kraft.

18 §

Undantag från boendetidsvillkoret

En utlänning kan trots vad som föreskrivs i 13 § 1 mom. 2 punkten beviljas finskt medborgarskap, om

2) hans eller hennes egentliga bo och hemvist finns och de senaste två åren har funnits i Finland *utan avbrott*.

Dessutom krävs det att

3) det annars finns synnerligen vägande skäl att avvika från boendetidsvillkoret.

18 §

Undantag från boendetidsvillkoret

En utlänning kan trots vad som föreskrivs i 13 § 1 mom. 2 punkten beviljas finskt medborgarskap, om

2) *han eller hon har haft sitt* egentliga bo och hemvist i Finland de senaste två åren.

Dessutom krävs det att

3) *det på andra än i 1 och 2 punkten avsedda grunder* finns synnerligen vägande skäl att avvika från *den sökandes eller den medsökandes* boendetidsvillkor.

Gällande lydelse

18 a §

Undantag från boendetidsvillkoret då språkkunskapsvillkoret uppfylls

En utlänning kan trots vad som föreskrivs i 13 § 1 mom. 2 punkten beviljas finskt medborgarskap om han eller hon uppfyller det språkkunskapsvillkor som avses i 13 § 1 mom. 6 punkten, och

2) hans eller hennes egentliga bo och hemvist finns och har funnits i Finland de senaste fyra åren *utan avbrott eller sammanlagt sex år efter att han eller hon fyllt 15 år, varav de senaste två åren utan avbrott.*

18 b §

Undantag från språkkunskapsvillkoret

En utlänning kan trots vad som föreskrivs i 13 § 1 mom. 6 punkten beviljas finskt medborgarskap, om

3) den sökande inte förmår uppfylla språkkunskapsvillkoret på grund av sitt hälsotillstånd eller en hörsel-, syn- eller talskada,

När det gäller sökande som inte är läs- och skrivkunniga samt sökande som fyllt 65 år och har beviljats uppehållstillstånd på någon annan grund än en sådan som avses i 1 mom. 2 punkten, kan avvikelser från språkkunskapsvillkoret göras om den sökande har elementära färdigheter att förstå och tala finska eller svenska eller regelbundet har deltagit i undervisning i finska eller svenska.

Avsaknad av läs- och skrivkunnighet *samt andra villkor som avses i 2 mom.* visas genom ett intyg utfärdat av den sökandes lärare i finska eller svenska.

Föreslagen lydelse

18 a §

Undantag från boendetidsvillkoret då språkkunskapsvillkoret uppfylls

En utlänning kan trots vad som föreskrivs i 13 § 1 mom. 2 punkten beviljas finskt medborgarskap om han eller hon uppfyller det språkkunskapsvillkor som avses i 13 § 1 mom. 6 punkten, och

2) *han eller hon har haft sitt* egentliga bo och hemvist i Finland de senaste fyra åren.

18 b §

Undantag från språkkunskapsvillkoret

En utlänning kan trots vad som föreskrivs i 13 § 1 mom. 6 punkten beviljas finskt medborgarskap, om

3) den sökande inte förmår uppfylla språkkunskapsvillkoret på grund av sitt hälsotillstånd eller *sin funktionsnedsättning,*

När det gäller sökande som inte är läs- och skrivkunniga samt *andra* sökande som fyllt 65 år *än de* som avses i 1 mom. 2 punkten kan avvikelser från språkkunskapsvillkoret göras om den sökande har elementära färdigheter att förstå och tala finska eller svenska eller regelbundet har deltagit i undervisning i finska eller svenska.

Elementära språkfärdigheter eller deltagande i undervisning som avses i 2 mom. visas genom ett intyg utfärdat av en lärare i finska eller svenska. Avsaknad av läs- och skrivkunnighet visas genom ett intyg utfärdat av *den lärare* i finska eller svenska *som undervisat den sökande.*

Gällande lydelse

20 §

Undantag i fråga om personer som får internationellt skydd och ofrivilligt statslösa

En utlänning kan utan hinder av 13 § 1 mom. 2 punkten beviljas finskt medborgarskap, om

1) han eller hon i Finland har flyktingstatus eller uppehållstillstånd på grund av alternativt skydd eller humanitärt skydd eller är ofrivilligt statslös, och

2) hans eller hennes egentliga bo och hemvist finns och har funnits i Finland

a) de senaste fyra åren utan avbrott, eller
b) sammanlagt sex år efter det han eller hon fyllt 15 år, varav de senaste två åren utan avbrott.

21 §

Undantag i fråga om nordiska medborgare

En medborgare i Danmark, Island, Norge och Sverige kan trots vad som föreskrivs i 13 § 1 mom. 2 punkten beviljas finskt medborgarskap, om hans eller hennes egentliga bo och hemvist finns och har funnits i Finland de senaste två åren utan avbrott.

22 §

Undantag i fråga om en finsk medborgares make

En finsk medborgares make kan utan hinder av 13 § 1 mom. 2 punkten beviljas finskt medborgarskap, om

2) den sökandes egentliga bo och hemvist finns och har funnits i Finland

a) de senaste fyra åren utan avbrott, eller
b) sammanlagt sex år efter det han eller hon fyllt 15 år, varav de senaste två åren utan avbrott.

Föreslagen lydelse

20 §

Undantag i fråga om personer som får internationellt skydd och statslösa

En utlänning kan utan hinder av 13 § 1 mom. 2 punkten beviljas finskt medborgarskap, om

1) utlänningen har flyktingstatus eller uppehållstillstånd i Finland på grund av alternativt skydd eller humanitärt skydd eller är statslös, och

2) utlänningen har haft sitt egentliga bo och hemvist i Finland de senaste fyra åren.

21 §

Undantag i fråga om nordiska medborgare

En medborgare i Danmark, Island, Norge eller Sverige kan trots vad som föreskrivs i 13 § 1 mom. 2 punkten beviljas finskt medborgarskap, om personen har haft sitt egentliga bo och hemvist i Finland de senaste två åren.

22 §

Undantag i fråga om en finsk medborgares make

En finsk medborgares make kan utan hinder av 13 § 1 mom. 2 punkten beviljas finskt medborgarskap, om

2) den sökande har haft sitt egentliga bo och hemvist i Finland de senaste fyra åren.

Gällande lydelse

23 §

Undantag i fråga om medsökande

En medsökande som har fyllt 15 år kan beviljas finskt medborgarskap utan hinder av 13 § 1 mom. 2 punkten, om hans eller hennes egentliga bo och hemvist när ansökan avgörs finns och har funnits i Finland de senaste fyra åren *utan avbrott eller sammanlagt sex år efter det han eller hon fyllt sju år, varav de senaste två åren utan avbrott.*

24 §

Naturalisation av barn

Om barnet när ansökan avgörs har fyllt 15 år kan han eller hon utan hinder av 13 § 1 mom. 2 punkten beviljas finskt medborgarskap, förutsatt att barnets egentliga bo och hemvist finns och har funnits i Finland de senaste fyra åren *utan avbrott eller sammanlagt sex år efter det att barnet fyllt sju år, varav de senaste två åren utan avbrott.*

Om ett barn som avses i 3 mom. är *tidigare finsk medborgare eller* nordisk medborgare, är dock förutsättningen för att ansökan godkänns en boendetid på två år.

25 §

Ansökan som är anhängig när den sökande blir myndig

Om en medsökande fyller 18 år *eller ingår äktenskap* innan ansökan har avgjorts, skall den medsökande komplettera ansökan så att den gäller honom eller henne själv.

Om ett barn fyller 18 år *eller ingår äktenskap* innan den ansökan som vårdnadshavaren gjort på hans eller hennes vägnar har avgjorts, skall barnet bekräfta ansökan med sin underskrift. Om ansökan inte bekräftas avslås den.

Föreslagen lydelse

23 §

Undantag i fråga om medsökande

En medsökande som har fyllt 15 år kan beviljas finskt medborgarskap trots vad som föreskrivs i 13 § 1 mom. 2 punkten, om *medsökanden* när ansökan avgörs *har haft sitt* egentliga bo och hemvist i Finland de senaste fyra åren.

24 §

Naturalisation av barn

Om barnet när ansökan avgörs har fyllt 15 år kan barnet trots vad som föreskrivs i 13 § 1 mom. 2 punkten beviljas finskt medborgarskap, förutsatt att *barnet har haft sitt* egentliga bo och hemvist i Finland de senaste fyra åren.

Om ett barn som avses i 3 mom. är nordisk medborgare, är dock förutsättningen för att ansökan godkänns en boendetid på två år.

25 §

Ansökan som är anhängig när den sökande blir myndig

Om en medsökande fyller 18 år innan ansökan har avgjorts, *ska* den medsökande komplettera ansökan så att den gäller *den medsökande* själv.

Om ett barn fyller 18 år innan den ansökan som vårdnadshavaren gjort på *barnets* vägnar har avgjorts, *ska* barnet bekräfta ansökan med sin underskrift. Om ansökan inte bekräftas avslås den.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

26 §

(upphävs)

Utlänning vars far eller mor är finsk medborgare

En utlänning som inte förvärvar finskt medborgarskap med stöd av 9 §, förvärvar finskt medborgarskap efter anmälan, om fadern eller den moder som avses i 3 § 1 mom. i moderskapslagen när utlänningen föddes var finsk medborgare och han eller hon föddes

1) i Finland och faderskapet eller moderskapet fastställdes först efter att han eller hon fyllt 18 år eller ingått äktenskap före fyllda 18 år, eller

2) utanför Finland och faderskapet eller moderskapet har fastställts

27 §

(upphävs)

Adoptivbarn som fyllt tolv år

Om ett utländskt barn har fyllt 12 år före adoptionen, förvärvar han eller hon finskt medborgarskap efter anmälan, om åtminstone den ena av adoptivföräldrarna är finsk medborgare och adoptionen är giltig i Finland.

28 §

28 §

Ung person

Ung person

En person som har fyllt 18 men inte 23 år förvärvar finskt medborgarskap efter anmälan, om hans eller hennes egentliga bo och hemvist finns och har funnits i Finland sammanlagt minst 10 år, varav minst två år utan avbrott före det anmälan gjordes, och om han eller hon inte har dömts till fängelsestraff.

En person som har fyllt 18 men inte 23 år förvärvar finskt medborgarskap efter anmälan, om personen har haft sitt egentliga bo och hemvist i Finland i sammanlagt 10 år och personen inte har dömts till fängelsestraff. Under det senaste året får den sökande ha varit på utlandsresor under sammanlagt högst 150 dygn.

Gällande lydelse

33 §

Förlust av medborgarskap på grund av lämnande av oriktiga uppgifter

Ett beslut om förlust av medborgarskap kan i fall som avses i 1 och 2 mom. inte fattas, om minst fem år har förflutit sedan medborgarskapsansökan eller medborgarskapsanmälan avgjordes. Om ett ärende som gäller förlust av medborgarskap dock har blivit anhängigt innan fem år har förflutit sedan beslutet om medborgarskap fattades, kan beslut fattas ännu därefter. *Om beslut på medborgarskapsansökan har meddelats på villkor att den sökande före förvärvet av finskt medborgarskap befrias från sitt dåvarande medborgarskap, anses beslutet ha fattats först efter att det konstaterats att villkoret uppfyllts eller ett nytt beslut utan villkor har meddelats.*

36 §

Bestämmande av medborgarskapsstatus

Om personens medborgarskap är okänt och han eller hon har hemkommun i Finland, skall man sträva efter att bestämma personens medborgarskapsstatus. *Medborgarskapsstatus bestäms dock inte, om identiteten till övriga delar inte har utretts.*

40 §

Myndigheternas skyldighet att lämna uppgifter till varandra

Sedan en finsk beskickning har fått ett meddelande om en persons vilja att behålla sitt finska medborgarskap eller sedan polisen eller beskickningen har utfärdat finskt pass för en person som fyllt 18 men inte 22 år, underrättar polisen eller beskickningen befolkningsdatasystemet om saken. Huvudstaben eller civiltjänstcentralen lämnar motsvarande underrättelse när en finsk medborgare som inte har

Föreslagen lydelse

33 §

Förlust av medborgarskap på grund av lämnande av oriktiga uppgifter

Ett beslut om förlust av medborgarskap kan i fall som avses i 1 och 2 mom. inte fattas, om *mer än* fem år har förflutit sedan medborgarskapsansökan eller medborgarskapsanmälan avgjordes. Om ett ärende som gäller förlust av medborgarskap dock har blivit anhängigt innan fem år har förflutit sedan beslutet om medborgarskap fattades, kan beslut fattas ännu därefter.

36 §

Bestämmande av medborgarskapsstatus

Om personens medborgarskap är okänt och personen har hemkommun i Finland, ska man sträva efter att bestämma personens medborgarskapsstatus.

40 §

Myndigheternas skyldighet att lämna uppgifter till varandra

En finsk beskickning underrättar Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata eller Statens ämbetsverk på Åland när den får ett meddelande om att en person som fyllt 18 men inte 22 år vill behålla sitt finska medborgarskap. Polisen eller beskickningen underrättar Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata eller Statens ämbetsverk på Åland när en person som fyllt 18 men inte 22

Gällande lydelse

fyllt 22 år har fullgjort värnplikt eller civiltjänst i Finland. Anteckning om att medborgarskapet behålls med stöd av 34 § ska göras i systemet innan personen fyller 22 år.

Föreslagen lydelse

år har ansökt om finskt pass eller identitetskort eller har beviljats pass eller identitetskort. Huvudstaben eller civiltjänstcentralen underrättar Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata eller Statens ämbetsverk på Åland när en finsk medborgare som inte fyllt 22 år fullgör eller har fullgjort värnplikt eller civiltjänst eller sådan tjänstgöring som avses i lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor. Meddelande om att finskt medborgarskap behålls med stöd av 34 § ska lämnas utan dröjsmål.

41 §

Sökande av ändring i Migrationsverkets beslut

Beslut som Migrationsverket fattat med stöd av denna lag får överklagas hos förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen (586/1996).

42 §

Sökande av ändring i förvaltningsdomstolens beslut

Ett beslut av förvaltningsdomstolen får överklagas genom besvär endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

Också Migrationsverket har besvärsrätt enligt 1 mom. till den del ett beslut av Migrationsverket har upphävts eller ändrats genom förvaltningsdomstolens beslut.

44 §

Anhängiggörande av ansökan och anmälan

Migrationsverket kontrollerar identiteten hos den sökande eller en vårdnadshavare som på barnets vägnar lämnar in en ansökan eller anmälan. Om en medsökande eller ett barn som är sökande har ett eget resedokument el-

41 §

Sökande av ändring

Bestämmelser om sökande av ändring i förvaltningsdomstol finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

(upphävs)

44 §

Anhängiggörande av ansökan och anmälan

Migrationsverket kontrollerar identiteten hos den sökande eller en vårdnadshavare som på barnets vägnar lämnar in en ansökan eller anmälan. Om en medsökande eller ett barn som är sökande har ett eget resedokument el-

Gällande lydelse

ler identitetsbevis, kontrollerar Migrationsverket också barnets identitet. Om anmälan anhängiggörs utanför Finland, kontrollerar beskickningen identiteten.

Föreslagen lydelse

ler identitetsbevis, kontrollerar Migrationsverket också barnets identitet. Om anmälan anhängiggörs utanför Finland, kontrollerar beskickningen identiteten. *Migrationsverket och beskickningen antecknar hur identiteten har kontrollerats. Samtidigt antecknas också myndighetens syn på tillförlitligheten hos de handlingar som har fogats till ansökan eller anmälan samt andra omständigheter som myndigheten har kännedom om och som kan vara av betydelse när ärendet avgörs.*

50 §

Beslut och delgivning av beslutet

Ett för den sökande positivt beslut som fattats med stöd av denna lag behöver inte motiveras. Om ett beslut är endast delvis positivt eller om ett positivt beslut som gäller ett barn har fattats i strid med den andra vårdnadshavarens eller barnets vilja, motiveras beslutet.

Ett för den sökande positivt beslut och ett beslut om bestämmande av medborgarskapsstatus kan delges genom att det sänds med posten på den adress som den sökande uppgett. Mottagaren anses i Finland ha fått del av beslutet senast 7 och utomlands senast 30 dagar efter det brevet sändes, om inte något annat visas.

Ett annat beslut än ett sådant som är positivt för den sökande delges per post mot mottagningsbevis. Beslutet kan också på basis av be- myndigande av den sökande, dennes vårdnadshavare eller en part i ett annat medborgarskapsärende eller dennes vårdnadshavare överlämnas till en mottagare av delgivningar eller dennes företrädare. Över delgivningen skall då uppsättas ett skriftligt intyg varav framgår vem som verkställt delgivningen och vem som är mottagare samt tidpunkten för delgivningen. Om en delgivning utomlands inte kan verkställas, delges handlingen i Finland genom offentlig delgivning på det sätt som föreskrivs i lagen om delgivning i förvaltningsärenden (232/1966).

Ett beslut i ett ärende som sökanden anhängiggjort i enlighet med 44 § 5 mom. kan delges på det sätt som föreskrivs i lagen om

50 §

Beslut och delgivning av beslutet

Bestämmelser om motivering av beslut finns i förvaltningslagen.

Bestämmelser om delgivning av beslut finns i förvaltningslagen och i lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet.

RP 64/2022 rd

Gällande lydelse

elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet.

Föreslagen lydelse

Denna lag träder i kraft den 20 .

Statsrådets förordning

om ändring av statsrådets förordning om medborgarskap

I enlighet med statsrådets beslut
upphävs i statsrådets förordning om medborgarskap (293/2013) 4 och 6 §, av dem 6 § sådan den lyder i förordning 1336/2019,
ändras i statsrådets förordning om medborgarskap (293/2013) 1 och 2 § samt 3 § 1 mom., av dem 1 och 2 § sådana de lyder i förordning 1336/2019, som följer:

1 §

Skyldighet att begära bestämmande av medborgarskapsstatus

Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata eller Statens ämbetsverk på Åland ska senast tre månader från det att myndigheten eller ämbetsverket har fått vetskap om att ett barn som ska antecknas i befolkningsdatasystemet har fötts i Finland begära att Migrationsverket bestämmer barnets medborgarskapsstatus, om

- 1) barnet är fött utom äktenskapet och modern inte är finsk medborgare, och
 - a) faderskapet inte har fastställts, eller
 - b) den fastställda fadern är medborgare i en främmande stat,
- 2) barnet är fött inom äktenskapet, ingendera av föräldrarna är finsk medborgare och föräldrarna inte är medborgare i samma främmande stat,
- 3) barnet är fött inom äktenskapet, ingendera av föräldrarna är finsk medborgare och föräldrarna är medborgare i samma främmande stat, men föräldrarnas medborgarskap inte överförs till barnet direkt med stöd av lag enligt lagstiftningen i den främmande staten,
- 4) barnet har med stöd av moderskapslagen (253/2018) två mödrar och ingendera av dem är finsk medborgare.

Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata eller Statens ämbetsverk på Åland behöver i de fall som avses i 1 mom. inte begära att barnets medborgarskapsstatus bestäms, om tillförlitligheten hos den uppgift om barnets medborgarskap i en stat som ska antecknas i befolkningsdatasystemet har kontrollerats med iakttagande av 19 § 1 och 2 mom. i lagen om befolkningsdatasystemet och de certifikattjänster som tillhandahålls av Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata (661/2009).

Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata eller Statens ämbetsverk på Åland ska begära att Migrationsverket bestämmer medborgarskapsstatus för i 12 § i medborgarskapslagen (359/2003) avsedda hittebarn och barn till föräldrar som är statslösa eller vars medborgarskap är okänt.

Om det finns grundad anledning att anta att en person som har antecknats som finsk medborgare i befolkningsdatasystemet inte är finsk medborgare, ska Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata, Statens ämbetsverk på Åland, polisen eller en finsk beskickning begära att Migrationsverket bestämmer personens medborgarskapsstatus.

2 §

Meddelande om upphävande av faderskap eller moderskap

Om ett barn har förvärvat finskt medborgarskap på basis av den ena förälderns finska medborgarskap och dennas föräldraskap därefter har blivit upphävt, ska Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata eller Statens ämbetsverk på Åland efter att ha fått vetskap om saken göra en anmälan om detta till Migrationsverket.

3 §

Identitetskontroll

Kontrollen av den sökandes, vårdnadshavarens och den medsökandes identitet enligt 44 § 2 mom. i medborgarskapslagen ska göras med hjälp av gällande pass eller annat tillförlitligt identitetsbevis. Samtidigt kontrolleras dessutom alltid uppgifterna om dessa personer i befolkningsdatasystemet.

Denna förordning träder i kraft den 20 .